

Idrettsutdanningane ved Høgskulen i Sogn og Fjordane Frå 1 vekttal til 300 studiepoeng

Av Kari Aaberge

© Kari Aaberge

Høgskulen på Vestlandet
2020

HVL-rapport frå Høgskulen på Vestlandet nr. 2

ISSN 2535-8103
ISBN 978-82-93677-13-0

Utgjevingar i serien vert publiserte under Creative Commons 4.0. og kan fritt distribuerast, remixast osv. så sant opphavspersonane vert krediterte etter opphavsrettslege reglar.
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Samandrag

Dette er ei historieforteljing om idrettsutdanninga i Sogndal. Ei forteljing om korleis vi målbevisst arbeidde frå kroppsøvingstilbodet på lærarutdanninga i 1972 til NOKUT-godkjent master i idrettsvitenskap i 2016. Ei utvikling som vi er stolt av, og best av alt ei utdanning med «sjel», der aktive og engasjerte studentar gav energi til lærarane til vidare kunnskapsformidling, forsking og utvikling.

EMNEORD: idrett, HiSF, særpreg, utvikling, studietilbod, undervisning, tilsette, kompetanse.

Føreord

Internt på Høgskulen i Sogn og Fjordane, og ikkje minst blant andre høgskular i landet, vart oppbygginga av idrettsutdanningane i Sogndal lagt merke til. Det var mange gode tilbakemeldingar.

Dei som var tilsette når lærarutdanninga starta i Sogndal, kjenner historia til kroppsøving- og idrettsutdanninga frå starten. Men dei hadde hittil ikkje formidla sin historie, så no var det på tide å få noko nedskrive. Med dette som bakgrunn, vart forteljinga om utvikling og oppbygging av idrettsstudiane i Sogndal til.

I august 2016 vart master i Idrettsvitskap NOKUT-godkjent. Dermed vart den naturlege tittelen **«Frå 1 vekttal til 300 studiepoeng»**.

Ein annan motivasjon bak denne historiegjennomgangen er at vi gløymer fort. Kva skjedde i 1978, 1988 eller 2014? Dei «gamle» veit kva arbeid som har vore lagt ned i tidlegare tider, og som vi har hausta frukter av i den seinare tid. Dei yngste i kollegiet veit mindre om historia dei er med på å vidareføre.

Eg håpar og trur denne gjennomgangen av idrettsutviklinga, også kan vere eit bidrag til historieforteljinga om Høgskulen i Sogn og Fjordane

Det er mange bidragsytarar til forteljinga. Dei viktigaste har vore tilsett på Lærarskulen og seinare HiSF, i frå den tidlegaste perioden. Tidsbolken frå 1972 til 1985 kunne ikkje vore skrive utan Grethe Aasprong Eckhoff, Bjørn Sørheim og Rasmus Stokke sine arkiv, notatar, gode hukommelse, og skrivne bidrag.

Takk også til kollega Aud Marie Stundal og tidlegare rektor Johannes Thaule for gode gjennomgangar av forteljinga, med påfølgjande råd og kommentarar.

Ikkje minst takk til alle på instituttet, Einar for å ha gitt meg tilgang til sitt rikhaldige arkiv av katalogar og permar, Frode for å ha lest gjennom manus i sluttfasen og komme med gode innspel, Jan Morten, Reidun, Vegard V., Vegard F.M. og alle dykk andre som eg har prøvd ut ulike utsegn på, og som har bidrege til arbeidet ved nettopp å vere inspirerande, positive og gode diskusjonspartar.

Til slutt ei ekstra stor takk til mangeårig fagkollega, deretter dekan på avdelinga, og til slutt rektor på Høgskulen i Sogn og Fjordane, Rasmus Stokke. Takk for dine mange skrivne bidrag, for dine konstruktive innspel og for mange oppklarande diskusjonar under arbeidet med historieforteljinga.

Sogndal mai 2020

Kari Aaberge

Innhald

Samandrag	3
Føreord	4
Innhald.....	6
Tale på instituttdag juni 2016	10
1. Innleiing - Idrettsutdanninga på høgskulenivå i Sogndal, ei suksesshistorie ...	13
2. Starten, Perioden frå 1972 – 1985	15
Dei første studieåra.....	15
Dei tilsette	16
Kva prega dei første åra, korleis var det å jobbe på lærarskulen	20
Opptaksprøve på 4.årig	20
Undervisning og Arbeidsmåtar.....	21
Idrettsdag	22
Skikurs.....	23
Friluftslivturar	24
Symjehallen	25
Undervisningslokala	25
Førskolelærarlina i Sogndal.....	27
Dei øvrige studieåra i perioden.....	28
Revolusjonar i hjelphemiddel	32
Presentasjonsformer i undervisninga. Frå tavle og lysark til PowerPoint og YouTube	33
Fagplanarbeid	36
Desentraliserte halvårseiningar.....	37
Å ligge frampå med planer.....	40
Kroppsøvingsseksjonen 1973 - 1985.....	41

3. Perioden 1985 – 1998, Sogndal Stadion på Kvåle.....	43
Framveksten av idrettsutdanninga – ei følgje av kritisk tid for kroppsøving, og satsing på ekstern aktivitet	44
Grunnfag idrett	46
Livet på Sogndal stadion, Kvåle. Tribunebygget var ein god plass å vere for vidare utvikling	48
Fellesturar for seksjonen – Miljøskaping	50
Skiturar til Alpene	51
Treningssentertanken vaks fram	52
Idrettsskule for barn	54
Desentralisert i Gloppen kommune	55
Trenarutdanning saman med idrettskrinsen - STRYN skiutdanning	57
Etablering av mellomfag idrett i 1993, ein ny milepål blei nådd	59
Idrettsutdanninga i forhold til samfunnet rundt oss – omdømebygging.....	60
Idrettsutdanninga i Sogndal i nasjonal samanheng.....	61
Studieåra i perioden.....	62
FoU i perioden 86 – 98.....	67
4. Perioden 1998 – 2004 flytting til Sognahallen	74
Oppbygging av laboratoriar	77
Konferansar.....	78
Deltaking på nasjonale og nordiske konferansar	78
Deltaking på internasjonale konferansar	79
Arrangering av eigne konferansar før 2003	80
Nordpluss nettverk for idrett	80
Søknad om mastergrad	81
Diplomtrenarutdanning.....	83
NOKUT - Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga	84

Tida i storhallen	84
Studieåra i perioden.....	86
FoU	89
FoU – 1998 produksjon og aktivitet	89
FoU-publikasjonar og arbeid i idrettsseksjonen 2000.....	94
5. Perioden 2004 – 2012. Studievekst, systembygging og kompetanseutvikling	100
Utvikling for idrett (UFI)	100
Rapportering av studiegjennomføringa	100
Idrett si leiing gjekk frå Seksjonsleiar til Studieleiar, og Instituttleiar.....	101
Flytting til 3 etg. i Campus Sogndal, med kontor mot Fosshaugane stadion og mot Sogndalsdalen.....	101
Samarbeid med idrettssenteret og dei andre på huset.....	103
Kvalitetsreforma medførte mykje dokumentasjon og rapporteringsarbeid... ..	104
Gateway	109
Framveksten av friluftslivstudiet i Sogndal.....	110
Informasjon og møtestruktur	115
Ny organisering av HiSF	117
Studieåra i perioden.....	117
FoU – Utvikling for idrett (UFI), kompetanseheving i fokus	122
Om grunnlaget for – og arbeidet med å søkja eksterne midlar til «fylkesprofessor-stillinga» i idrett.....	123
Avtale mellom Sogn og Fjordane Fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane (2003)	126
Samspelet mellom undervisning og forsking	128
Arbeid med masterutdanning	130
Master i idrettsvitenskap vart realisert, med start august 2011. Enno ein ny milepål var nådd.....	132

UFI –perioden er over, ei oppsummering.....	133
Konferansar i UFI - perioden.....	134
Auka kompetanse - Tiltak	136
Handlingsplan for forsking på idrett	137
Samarbeidsavtalar med:	138
Interne seminar.....	138
Prosjekt.....	139
6. Perioden 2012 -2016, siste åra som HiSF	142
Idrett fortset veksten.....	142
Studieåra i perioden.....	144
FOU	146
Konferansar etter UFI – perioden	147
Prosjekt.....	148
7. Staus 01.08.2016. ei oppsummering av instituttleiar 01.08.07 – 01.08.16	151
Utdanningar	151
Pedagogisk kvalitet	153
Infrastruktur på idrett	153
FoU: Status og framdrift for igangsette prosjekt	154
Tilsette pr 01.08.16	165
Sluttkommentar: Kompetanseheving er stikkordet for utvikling av utdanningstilbodet frå 1 vt. til 300 sp.	167
Først i års overblikk og sluttord frå tidlegare dekan	168
Sluttord frå tidlegare rektor.....	172
Litteratur.....	174
VEDLEGG	178

Tale på instituttdag juni 2016

Dette er ein spesiell dag for meg. Eg har tenkt tilbake på dei 9 ára eg har vore instituttleiar og kva kan ein oppsummere ?. For 9 år sidan var vi 18 tilsette i ulike prosentstillingar. Vi hadde flytta opp i 3. etg på Campus, vi var rause med å tildele rom, vi hadde fleire kontor enn vi trengte. Det var to satsingsområde som eg hadde fokus på

A) Utvikle studietilbodet, først med ein ekstra bachelor. Med tre bachelorutdanningar skulle det vere grunnlag for å starte ein master. Vi hadde to bachelorutdanningar, det var Idrett, fysisk aktivitet og helse (IFAH) og Friluftsliv. Det var noko som mangla som hadde med idretten sin kjerne å gjere. Så difor fokus på å få til bachelorutdanninga Idrett og kroppsøving. Masteren måtte vi ha i samarbeid med NIH , då vi mangla nok eigen kompetanse.

B) Kompetanseheving. Ved å ha masterutdanning, ønska fagfolk med høg kompetanse å komme til Sogndal. Masteren har også stimulert oss til å «hige» etter høgare og meir kompetanse, og det må eg jammen sei at vi har fått til. No skal det seiast at kompetansehevinga alltid har vore der, men vi fekk eit stort dyp med tildeling av professormidlar frå fylkeskommunen. Vi søkte etter professor, Lars Bo Andersen (professor frå Syd Danske universitet i Odense) kom nesten. Midlane vart så nytta til kompetanseheving på idrett, og UFI vart eit omgrep. H.B Skaset (Norges første idrettsprofessor) var med i gruppa så lenge den eksisterte (12 år).

Då eg starta i 2007 hadde idrett ein tilsett som nettopp hadde disputert (Vegard F. Moe), og vi hadde 3 førstelektorar. Etter dette kjenner vi betre historia, og det er med stoltheit vi i juni 2016 kan sei at vi har 47 tilsette på idrett i ulike prosentstillingar, og på ulike kompetansenivå.

Kva er vi på institutt for idrett gode til? Vi er gode til å organisere. Vi er gode til å administrere, vi lagar gode timeplanar som vert opplevd som studentvennlege, og det er svært sjeldan avlysing av undervisning. Vi lyttar til studentane. Studentane skal føle at dei er velkomne til å ta kontakt med oss. Vi gjennomfører

faste emneutvalsmøte, vi gjennomfører forskingsbasert undervisning og vi inviterer studentar til å delta i vår forsking.

Kva skal ein så sei om året som har gått? Idrettsinstituttet har nok ein gong gjennomført eit godt år. Vi har hatt mange studentar. Vi har stort sett fornøyde studentar, skorar høgt på trivselsfaktorar, og dei seier det er godt fagleg nivå på det vi presenterer, og dei har godt fagleg utbytte av å vere studentar hjá oss. Takka vere så mange gode medarbeidrarar går idretts- og friluftslivs- skuta godt, både fagleg, administrativt og kulturelt. Vi er synlege i HiSF, og vi er kjent for å vere dyktige på undervisning og i forskingsarbeid. Vi er aktive i HiSF sine mange utval og styre. Vi har ein representant i tilsetjingsutvalet, vi har ein vararepresentant i HiSF styret, og vi sit i FoU-utval på avdelinga og sentralt. Vi har hovudtillitsvald og styrerepresentant i Forskar forbundet, og vi har leiar i Utdanningsforbundet. Ikkje minst, vi har studentar som er aktive i Studentparlamentet.

Det har vore til stor glede det som har skjedd dette året med opprettning av Personleg Trenar- årsstudium, som har svært god søknad. Friluftslivstudia går svært bra. Sogndal har befesta seg som studiestad for å drive friluftsliv for mange ulike aktivitetar og på ulike nivå. Den nytilsette professoren Lars Bo Andersen har høg kompetanse på søknadsskriving. Dette ser vi alt har ringverknader både på instituttet og på HiSF, då det er fleire som etterspør hans kompetanse, og skriv no eksterne søknadar. Vi har god driv i kvalitet og omfang av idrettsforskinga, vi vert lagt merke til i vitskaplege miljø nasjonalt, men også ein del internasjonalt. Vi hadde 7 stk. som deltok på den største idrettskonferanse i verda (ACSM) i Boston i starten av juni dette året. Alle hadde presentasjonar. Vi var godt representert på Kropsøvingskonferansen på NIH i juni, og vi har fleire som skal ha opphold i utlandet neste år.

Idrett ønskjer å befeste sin posisjon som leiande innafor idrettsforskinga på Vestlandet. Våre planar og arbeid framover skal vise dette. Vi reknar med at vi i løpet av to år vil ha fleire interne på professornivå. Vi vil ha inn enno meir eksterne midlar til forskingsprosjekt. Vi skal også arbeide vidare med

organiseringa av forskingsaktiviteten. Idrett er organisert i 3 forskingsgrupper, vi vil og sjå på mogelegheiter for senterutvikling ved sida av instituttet.

Mykje meir kunne ha vore oppsummert, konklusjonen er at vi har mykje å glede oss over, STOR TAKK til dykk alle.

1. Innleiing - Idrettsutdanninga på høgskulenivå i Sogndal, ei suksesshistorie

Målet med forteljinga er tosidig. Den første agendaen då arbeidet starta, var å formidle ein historisk gjennomgang slik den er arkivert i våre private permar som står klare for makulering, og slik tilsette som har vore med frå 1972 hugsar dei tidlegaste tidene. Den andre agendaen er at denne gjennomgangen, skal vere eit bidrag til å forstå korleis ein fekk til utviklinga fram til mastergraden i idrettsvitskap ved Høgskulen i Sogn og Fjordane (HiSF).

Det er mange fagtilsette som har bidrige. Dei viktigaste bidragsytarane har vore med frå starten av utviklinga av idrettsutdanninga i Sogn og Fjordane. Til liks med dei først tilsette er også initiativtakaren/forteljaren på veg ut av Høgskulen på grunn av alder. Tittelen på bidraget viser ei utvikling som har vore fantastisk i positiv forstand. Ja, det er ei solskinnshistorie, ei historie der vi har nådd måla vi har jobba mot, og det er stort sett kun det positive som vert hugsa.

Forteljingane er skrive inn i kronologiske bolkar. Utfordringane her er at utviklinga naturlegvis ikkje følgjer desse bokane, dei går over i kvarandre, og dei byggjer på kvarandre. Ikkje minst ser vi at der vi er i 2016, har sine røter frå den tidlegaste bolken. Valet er likevel å dele forteljinga i tidsrom – bolkar. Bokane følgjer stort sett dei fysiske flyttingane av undervisnings- og kontorlokale. Starten på kvar periode, er mi forteljing om flyttinga til dei nye lokalitetane, og kva eg opplevde var sentralt i perioden. Deretter vil dei ulike åra bli omtala kronologisk med fokus på studiane/utdanninga, og til slutt i kvar periode er fokuset på forskings- og utviklingsarbeid. FoU-arbeidet har alltid vore sentralt, men med ulike fokus, alt etter kva tida og sentrale styresmakter kravde av dei fagtilsette. Dette vil komme fram i omtalen under dei ulike bokane.

Gunnar Yttri (2008) har skrive «Frå skuletun til campus», der viktige kjelder er vedtak i styrer og frå politisk hald, i tillegg intervju og samtalar med leiarar i ulike delar av høgskulen og samfunnet rundt. Forteljinga om idrettsutdanningane si utvikling, har ei anna vinkling enn boka «Frå skuletun til campus». Kjeldene er rammeplanar, studieplanar, klasselister, fagplanar,

studentguidar, studiekatalogar, avtalar, avisutklypp, ressursplanar, fakta slik vi har det skrive i våre notatar eller hugsar det, mm. I tillegg er det gjennomført mange samtalar i gruppe og med einskilde personar, både tilsette og tidlegare studentar. Det er vanskeleg å gjere alle kjeldene etterprøvbare. Ein god del av desse står lagra i private arkiv, enn så lenge. Det at mange av kjeldene snart vil forsvinne, er ein viktig grunn for denne forteljinga.

Alle som har vore tilsett over ei viss tid vert nemnt, og vert ført opp under årstalet dei starta, og kor lenge dei har vore tilsett. Nokre få av dei tidlegaste tilsette har vorte utfordra til å komme med sin bakgrunn for å starte arbeidet ved idrettsutdanninga.

Den første perioden var før eg (Kari Aaberge) var tilsett ved Lærarskulen. Perioden 1972-1985 er fortalt av Grethe Aasprong Eckhoff med gode bidrag frå Bjørn Sørheim og Rasmus Stokke. Dei som har bidrige med tekst elles i historieforteljinga, vert alle kreditert for bidraga i teksten. Hovudforteljaren har ansvar for det øvrige som er skrive.

Målgruppa for arbeidet er framtidige forskarar, og elles ei forteljing for dei som er interesserte. Forteljinga er ikkje eit forsøk på historisk forsking, men eit bidrag til å forstå utviklinga av idrettsutdanninga i Sogn og Fjordane.

Perioden som er omhandla går frå starten der kroppsøving som fag var ein del av den ordinere lærarutdanninga, og fram til hausten 2016. Kroppsøving kan vel seiast i tidlegaste tider å ha hatt ein stor plass i lærarutdanninga i tal organiserte og timeplanfesta timar, samanlikna med dagens utdanning. I frå denne starten i 1972 viser utviklinga auke i studietilbod, tal studentar og tal tilsette, men nedgang i tal undervisningstimar for studentane.

2. Starten, Perioden frå 1972 – 1985

Perioden er fortalt og skrive av Grethe Aasprong Eckhoff.

Dette er den tidlegaste perioden. Perioden i seg sjølv er lang, frå 1972 til 1986.

Dette var starten. I tillegg til Grethe Aasprong Eckhoff var Bjørn Sørheim og Rasmus Stokke dei sentrale i denne perioden. Tekst som står i kursiv har forteljaren sitt namn under. Det øvrige er forfatta av Grethe Aasprong Eckhoff.

Sogndal lærarskole vart etablert som eigen institusjon hausten 1972.

Frå 1963 kunne studentar ta dei to første åra av fireårig lærarutdanning i Sogndal, med lærarkrefter frå Sogndal gymnas. Dei to siste åra av lærarstudiet gjekk dei i Bergen eller Volda.

Dei første studieåra

Studieåret 1972-73

Hausten 1972 vart 2 nye klassar tekne opp, 1.kl. 2-årig studentline og 1. kl. 4-årig line, medan 2.kl og 3.kl på 4-årig line heldt fram utdanninga dei hadde begynt på i Sogndal. Timelærarar i kroppsøving kom frå Sogndal gymnas og Sogndal folkehøgskule. Det var Kjartan Sølvberg, Grethe Maren Myklestad og Finn Loftesnes.

Studieåret 1973-74

Hausten 1973 hadde skulen 6 klassar. Fleire lærarar vart tilsette. Grethe Aasprong Eckhoff og Bjørn Sørheim vart tilsette i kroppsøving. Då det ikkje var fulle stillingar i kroppsøvingsfaget ved lærarskolen dette studieåret, fekk Grethe i tillegg undervise ein klasse i kroppsøving ved Sogndal gymnas (4 timer pr. veka) og Bjørn fekk i tillegg undervise i engelsk på den 4-årlige lina ved lærarskolen.

Full stilling i lærarutdanninga på det tidspunktet var 24 timer undervisning i veka i kroppsøving og 20 timer i veka i teorifag.

Studieåret 1974-75

I 1974 gjekk to klassar ut, og det vart teke opp 2 nye klassar (ein 4-årig og ein 2-årig). Vi underviste 6 klassar i kroppsøving også det studieåret.

Studieåret 1975-76

I 1975 tok skolen opp den siste 4-årlige og den siste 2-årlige klassen etter gamal ordning. Dette året vart den første 2-årlige forskolelærarklassen teken opp. Fysisk fostring hadde 2 timer til disposisjon, ein time kvart år.

Dei tilsette

Grethe Aasprong Eckhoff født 4. desember 1943 i Kristiansund N.

Eg vart tilsett i kroppsøving ved Sogndal lærarskole 1. august 1973, fast tilsett i kroppsøving 1. august 1974 og pensjonert 1. juli 2006. Studieåret 2006/2007 underviste eg og hadde evalueringsarbeid.

Utdanning etter realartium: Eittårig handelsskole 1963, Statens Gymnastikkskole 65/66, 2-årig lærarutdanning i Elverum 67/69, mellomfag ved NIH 69/70 (2-årig faglærarutdanning), 10 vt matematikk SLH 1990, hovudfag idrett ved NIH 92/94, førstelektor 2006.

Praksis og aktivitet ved SLH og HSF: Før eg vart tilsett ved Sogndal lærarskole, praktiserte eg som lærar i barneskole, realskole og gymnas (kroppsøving), handelsskole (handelsrekning), yrkesskole (matematikk og kroppsøving) og lærarskole (kroppsøving) i 70/72 ved Nesna lærarskole.

Studieåret 1973-74 underviste eg kroppsøving i den 2-årlige og 4-årlige lærarutdanninga samt ein klasse på Sogndal vidaregåande skole.

I den 3-årlige lærarutdanninga underviste eg på Fd-kurs, kvartårseiningar og på halvårseiningar. I førskoleutdanninga underviste eg i fysisk fostring på grunnutdanninga og på halvårseining Utefag. Eg har undervist på idrett grunnfag, idrett mellomfag og i fagdidaktikk på praktisk pedagogisk utdanning (PPU).

På idrett grunnfag og halvårseiningar har eg undervist m.a. i idrettspedagogikk, friidrett, basketball, turn, småreiskap, leik, internasjonale og norske folkedansar, innebandy og bordtennis. Eg har og hatt praksisansvar på grunnfag idrett.

På kvartårskurs, FD-kurs og forskolelærarlina har eg undervist i dei fleste emna, også symjing, skaktivitetar, ulike ballspel, MEN ikkje fotball.

Frå 1996-1999 var eg tilsett ved Dronning Mauds Minne Høgskole for forskolelærarutdanning (DMMH). (Permisjon frå HSF). Eg underviste der i fysisk fostring på grunnutdanninga og hadde ansvar og undervisning på 10-vektalseininga i fysisk fostring.

Praksisrelatert FOU-arbeid: Studieopphald i 3. klasse 2 dagar i veka hausten 1981. Utarbeiding av undervisningskompendium i dei fleste praktiske aktivitetar. HSF-notat nr.3 år 2000: Evaluering av 10vt Utefag, HSF-notat nr.3 år 2000. HSF-notat nr.6 år 2003: Uteliv i barnehagen. Ein studie frå kvardagen.

Fotball har eg ikkje undervist i. Då eg tok idrettsutdanning, fekk vi ikkje undervisning i fotball. Fotball var enno lite aktuelt som kvinneidrett. Vi var kjønnsdelte i praktiske emne både på Statens Gymnastikkskole og på mellomfaget ved NIH. Friidrett var hovudidretten min på mellomfaget.

Idrettsbakgrunn: Friidrett er lagt til grunn for min idrettsaktivitet. Eg har prøvd dei fleste øvingar i friidrett. Dei beste øvingane mine var lengde med og utan tillau og 5-kamp (80m hekk, kule, lengde m/tillaup, høgde og 200m). Vidare har eg sett mange kretsrekordar for Nordmøre. Eg har delteke i fleire KM og NM og har ein landskamp i 5-kamp i Malmø i Sverige.

Eg har trena friidrettsjenter både i Kr-sund og på Elverum (har C-kurs i friidrett).

*I tillegg har eg spela handball og basketball i Romsdal, Hedmark og Oslo.
(Grethe Aasprong Eckhoff)*

Bjørn Sørheim f. 25.10 1946.

Fransk mellomfag 1969, engelsk hovedfag 1971 med hovedoppgåve i lingvistikk. Kroppsøving årseining frå Sjøforsvarets gymnastikkskule 1971/72. Pedagogisk seminar: 1974.

Vart midlertidig tilsett ved Sogndal lærarhøgskule som lektor i engelsk og kroppsøving frå haust 1973. Fekk fast stilling i 1975 i faga kroppsøving og engelsk.

Underteikna hadde berre årseining i kroppsøving, men denne utdanninga frå sjøforsvaret var ganske utfyllande. Eg var 26 år då eg kom til Sogndal, og eg veit at studentane såg på denne ungdomen som ein som dei snart skulle ta rotta på. Mange var nok like gamle som eg, og mange hadde svært god dugleik i forskjellige idrettar. Eg kan berre nemna gutane eller dei mannlege studentane i 2. studentklasse som hadde 5 studentar som var på fotballaget til SIL. Jon Navarsete, Rolf Navarsete, Geir Navarsete, Ingvar Stadheim, og John Hammerås. Det første eg gjorde var å ha eit møte med dei og diskutera kva som var pensum og korleis me skulle organisera året. Dei hadde ikkje hatt skikkeleg opplegg første året, og me kjørte gjennom heile pensumet på eitt år. På denne måten fekk dei eigarskap til opplegget, og me hadde berre godt samarbeid.

Det var delt undervising for mannlege og kvinnelege studentar. Grethe Eckhoff vart tilsett samtidig som eg, og ho hadde erfaring frå Nesna lærarhøgskule og hadde mellomfag frå Idrettshøgskulen. Ho var til god hjelp og støtte, spesielt når me skulle laga teoretiske prøvar, og elles når me diskuterte opplegget.

Kroppsøvingsfaget var svært praktisk og opplæringa i utdanninga i kroppsøving både på Idrettshøgskulen og der eg gjekk, var også svært praktisk. Eg hadde gått i 6 år på universitetet og ikkje fått noko opplæring i å organisera læringsaktivitetar. På gymnastikkskulen lærte me å organisera læring og leia kvarandre i å få praktisk opplæring i forskjellige idrettar. Samtidig lærte me korleis me skulle gje andre opplæring i forskjellige idrettar gjennom deløvingar som førde fram til kompliserte heilskapar. Og det har eg hatt stor nytte av som engelsklærar også. I motsetnad til andre engelsklærarar hadde eg gjennom kroppsøving lært å organisera læringsaktivitetar som kunne brukast av

lærarar i klasserommet på same måten som me hadde gjort det i kroppsøving. Studentane var alltid nögde med at me kombinerte eigendugleik med korleis dei skulle organisera opplæring i den same eigendugleiken. Då eg gjorde det same i engelskmetodikk/didaktikk, fungerte det også svært godt i lærarutdanninga. Dette har me kalla Sogndalsmodellen i engelsk. (Bjørn Sørheim)

Rasmus Stokke f. 180653 Ny tilsett i 1976

Var aktiv trenar i friidrett i studietida i Oslo i 74-76, og fatta då interesse for å instruere og undervise. Etter faglærarutdanninga på NIH var planen å reise tilbake til Oslo til nytt trenaroppdrag og studere naturfag på Universitetet. Men midt i sommarferien stod det utlyst ei stilling som kroppsøvingslærar på lærarutdanninga i Sogndal. Det var ikkje full stilling, men det var mogeleg å kombinere med studiar i Sogndal, så eg sökte og fekk tilbod om stillinga. Nokre veker seinare var det ein spent 23-åring på veg til Sogndal som lurte på kva han hadde gitt seg ut på. Det hadde gått veldig fort å få draumejobben. Studiar i naturfag og realfag ved DH i Sogndal ved sidan av jobben, og vidare studiar i idrettsbiologi og drama i Oslo, og hovudfag idrett i 1983, som den første frå Sogn og Fjordane. Opprykk til førsteamanuensis i 1991.

Etter litt prøving og feiling gjekk undervisninga betre. Eg var på alder med studentane og deltok i studentmiljøet, og fekk klare og tydelege tilbakemeldingar på kva som var bra og ikkje, og kunne justere raskt. Dei godt strukturerte planane som Grethe og Bjørn hadde trekt opp, var trygge rammer. Hovudtrekka i undervisninga var følgjande: Studentane fekk opplæring i eit stort repertoar av praktiske aktivitetar som dei kunne gjere med elevane i kroppsøvingstimar i skulen, og dei øvde på korleis dei kunne organisere og rettleie aktivitetane. Teorien var innretta mot å forstå det praktiske. Universitetsforlaget hadde gitt ut eit læreverk for lærarutdanninga på den tida, «Kroppsøving i skolen», som dekka det meste av både teoretisk og praktisk pensum. På desse rammene var det lett å supplere med kunnskap frå eiga NIH-utdanning.

På toårig og treårig lærarutdanning var gutter og jenter felles i undervisninga. Det var eg van med frå eiga utdanning, og såg på det som heilt naturleg. Men studentane kom frå kjønnsdelt kroppsøvingsundervisning på gymnasa. Eit sterkt konkurranseinstinkt hjå dominerande gutter kunne vere lite hyggjeleg for forsiktige jenter i aktivitetar med mykje fart. Å finne triks for å kanalisere rå aktivitetslyst til hjelpeemd mot dei som sleit med å få det til, og å organisere så alle fekk oppleve meistring, var ein kunst å bryne seg på som ny lærar.

(Rasmus Stokke)

Kva prega dei første åra, korleis var det å jobbe på lærarskulen

Det vert hugsa som mykje hardt arbeid med å utvikle faget, og med svært mange timer undervisning. Men det var givande å vere saman med studentane så mykje av arbeidsdagen.

Opptaksprøve på 4.årig

Det var berre Sogndal og Alta som framleis hadde 4-årig lærarutdanning så seint som i 1973, 74 og 75 (studentar kunne gå på 4-årig lærarutdanning utan gymnas). Alle dei andre lærarskulane hadde 2-årig lærarutdanning basert på gymnas, med eller utan spesialline som engelskline, musikkline, kroppsøvingsline etc.

Så kvart år dei første åra måtte me delta på opptaksprøve i juni etter at skulen var slutt. Det kom håpefulle ungdomar frå «landet» som ikkje hadde hatt høve til å gå på gymnas. Det var opptaksprøve i norsk og matematikk og i musikk. Eg hugsa at alle måtte inn til Jon Skjeldstad eller Sverre Volle for å syngja, til dømes. Eg og Nils Eckhoff jobba i par og fekk jobb med å intervju dei og setja karakter på kor godt dei kunne passa til å bli lærar. Ikkje noko enkel sak! Dei fleste hadde vore på folkehøgskule i staden for på gymnas, som det ikkje fantest så mange av på mindre plassar, og der hadde dei fått lysta på bli lærar. Der hadde dei møtte fantastiske lærarar som hadde gitt dei inspirasjon. Nokre hadde vore i militæret og tok grunnstilling når dei gjekk ut. Nokre hadde vore

på fiske, og då hadde dei og Nils gode samtalar om islandsfiske m. m. Eg trur dei fekk ekstra god utteljing. Men dette vart slutt på i 1975, då siste kullet vart teke opp på 4-årig. Det var heller aldri snakk om kompensasjon for ekstra arbeid midt i sommarferien. Men studieåret starta ikkje før 1. september. Så august var ein god månad for oss på lærarutdanninga i nokre år til. (Bjørn Sørheim)

Undervisning og Arbeidsmåtar

2-årig studentline hadde 4 timer kroppsøving i veka kvart av åra, medan 4-årig line hadde 4, 3, 3, 4 timer kvart år, til saman 14 timer.

Mål, plan og rettleiing for kroppsøvingsfaget ser ein på s. 64 – s. 69 i Undervisningsplan for den 2-årige og 4-årige lærarskolen. (Kyrkje- og undervisningsdepartementet, KUD 1965.)

Kroppsøvingsundervisninga var delt i reine jente- og gute - grupper på den tida. Lærarane underviste «alle» kroppsøvingsemna i sine grupper. Undervisninga var delt inn i salaktivitetar, uteaktivitetar, symjeundervisning, orientering i nærområde og Kaupangerskogen, studentinstruksjon (opplegg for ulike klassetrinn i grunnskolen) og skikurs. Undervisninga i praktiske emne var obligatorisk.

Studentane fekk karakterar i kroppsøving, i ferdigheit, instruksjon og symjing (3 karakterar på lærarvitnemålet). Det vart gitt tilbod om livredningsekseamen i symjing for dei studentane som ønska det.

Ifølge undervisningsplan for den 2-årige og 4-årige lærarskolen var undervisninga ganske lærarstyrt (KUD 1965 s. 67-69). I praktiske aktivitetar viste kroppsøvingslæraren øvingsbilete som elevane kopierte. Også film, filmband og andre audiovisuelle hjelpe kunne nyttast. Teoriundervisninga tok utgangspunkt i dei praktiske timane. Dei praktiske aktivitetane var knytta mot kroppsøvingsfaget i folkeskolen (grunnskulen). Studentane fekk lage undervisningsplanar og gjennomførte dei på medstudentar. Også dømming av

spel gjekk inn i undervisninga. Skolane måtte nytte to dagar i året til idrettstilskipingar.

2-årig førskolelærarutdanning hadde ein undervisningstime i fysisk fostring kvart av ára. Den eine timen var eigenferdigheit og den andre timen var retta mot arbeide i barnehagen (praktisk/metodisk).

Både lærarutdanninga og førskolelærarutdanninga vart utvida til å vere treårige utdanningar frå 1976. Den toårige- og firårige lærarutdanninga vart avvikla.

Arbeidsmåtar i undervisninga i dei treårige utdanningane var følgjande:

3-årig førskolelærarline tok utgangspunkt i praktiske aktivitetar med varierte arbeidsmåtar som forelesingar, gruppearbeid, individuelt arbeid, samtale/diskusjon og ekskursjonar. Studentane fekk og utprøve aktivitetar i barnehagen. Undervisninga vart plassert i eit av dei tre klassetrinna.

3-årig lærarutdanning. Det fagleg-pedagogiske kurset (Fd-kurset) var lærarstyrt. Studentane fekk innblikk i praktiske aktivitetar for grunnskolen. Dei arbeidde individuelt, i grupper, fekk rettleiing i planlegging og instruksjon.

Kvartárseining kroppsøving tok utgangspunkt i praktiske situasjonar i sal, i basseng, i utemiljø både sumar og vinter. Studentane fekk planlegge, lede og dømme aktivitetar sjølv. Dei arbeidde individuelt, i grupper, fekk forelesingar og kunne samtale og diskutere.

Halvårseining kroppsøving hadde varierte arbeidsmåtar som praktisk øving, forelesingar, gruppedrøftingar og ekskursjonar. Teoriundervisninga vart knytt til dei praktiske aktivitetane. Studentane måtte ha minimum 8 undervisningstimar kroppsøving i skolen. Dei instruerte og eigne opplegg på medstudentar.

Idrettsdag

Til slutten av 70- talet hadde vi obligatorisk idrettsdag for alle studentane på gamle Fosshaugane stadion. Der var løpebane og m.a. lengdegrop. Då var det

avgangsklassen som måtte organisere det med støtte frå oss kroppsøvingslærarar.

Dagen var undervisningsfri, og det var løp, hopp og kast og klassevis stafettløp og leikar. Det er klart at studentane lærte mykje om organisering av dette. Idrettsdagen vart avslutta med handballkamp mellom lærarane og studentane der rektor Kyrkjeeide var domar. Eg kledde meg ut med kjole og tok ballen i kjolen og sprang til mål. Godkjent, sa domaren.

Det var for øvrig studentidrettslag, og det var svært mange gode handballspelararar blant dei mannlege studentane. Og dei var med i serien og klarde seg godt. Studentane hadde også volleyballag som dei organiserte sjølv med trening og deltaking i serien. I 1977 gjekk det ut to 4-årige klassar med svært mange dugande idrettsungdommar. Sidan eg hadde fått eit års gratis utdanning gjennom forsvaret, tipsa eg dei om dette og sa kva dei måtte trenna på for å koma gjennom opptaksprøven. Dei måtte likevel inn i forsvaret, og dette året kom svært mange av elevane på Sjøforsvarets gymnastikkskule på Håkonsvern frå Sogndal lærarskule. Så då har eg i alle fall skaffa Noreg mange gode kroppsøvingslærararar frå den perioden. (Bjørn Sørheim)

Skikurs

Frå 1974 til 1979 arrangerte vi 4 dagars skikurs i starten av februar for alle førsteklassane ved Sogndal lærarskole på Tyinholmen Høgfjellshotell. Dei fleste åra hadde vi med 3 klassar, ca. 90 studentar. Bussar til Tyin og wieslar til hotellet. Siste året brann hotellelet ned like før kurset, men Eidsbugarden tok imot oss på kort varsel.

Vi hadde med oss ekstra instruktørar, også studentar instruerte. I den perioden fekk studentane tilbod om skiinstruktøreksamen. Sensor var ofte idrettskonsulent i Sogn og Fjordane, Grunde Selås. Kursa var og «bli kjent» kurs for studentane, sosiale kveldar med underhaldning, trekkspel/dans.

Skikursa seinare år vart avvikla på Hodlekve for Fd-kurset (1dag), 1F (3dagar, seinare 2 dagar) og kvartårseiningar (3- 4 dagar). Halvårseiningane hadde ulike andre destinasjonar til sine skikurs, som Hemsedal, og seinare Østerrike osb.

Eg hadde teke skiinstruktøreksamen i Bergen og var kvalifisert sensor, og saman med Grunde Selås hadde me eksamen i hopp, sving og langrenn. Svært mange studentar gjekk opp til eksamen og fekk prov på at dei hadde teke eksamen. Det var ganske seriøst det heile. Og i tillegg var det minus 10 – 15 grader der oppe i fjellheimen. Men i ettertid har mange studentar sagt at dette var eit av høgdepunkta, der det var fest til langt på natt, og likevel var det ingen som sluntra unna. Så om kvelden var det dans og underhaldning. Det var alltid ein student som hadde med trekjspel eller miniorkester med harmoniorgel. Underhaldninga var i form av mannekengoppvisning med kåring av Miss Tyin, der mannlege studentar kledde seg ut og med ein seriøs jury. Unge Sørheim hadde kledd seg ut som vår alles kjære frk. Ingrid Espeli og hadde instruksjon i å smørja ski med bruk av sennek og ketchup for å få god gli og litt mjøl for å få feste, og til slutt ein persilledusk for ekstra feste. Me underviste heile dagar, og eg kan ikkje hugsa at det var snakk om overtid eller kompensasjon for ekstra lange dagar. Studentane som var instruktørar, fekk gratis opphald, og det var det. Men stor stas var det i alle fall. Pedagog Nils Eckhoff var med for å ta seg av eldste guten til Grethe, og Randi, kona mi, med to jenter, var med for å få oppleva fjellet i alle kuldegradene. (Bjørn Sørheim)

Friluftslivturar

Kroppsøving hadde ikkje eigne overnattingsturar i friluftsliv før halvårseiningane byrja i 79, men kortare opplegg med nærfriluftsliv. Naturfag hadde ein 3- dagars botanikk- ekskursjon til Skogadalsbøen på 70- talet. På enkelte kull samhandla kroppsøving og naturfag om ekskursjonen.

Turen var midt i september, og veret kunne vere grått og kaldt. Dei fleste studentane hadde aldri gått lange dagsturar i fjellet. Trass i infoen på førehand kunne studentar ha gløymd både lue og vottar, og nokre stilte i vanlege sko,

dongeribukse og utan regntøy. Det gjekk alltid bra med hjelp av kvarandre, men det var ei stor utfordring og flott meistringsoppleveling for mange å vere på så lange dagsturar i fjellet. Dette var og studentar som ikkje hadde valt kroppsøving som fag. (Rasmus Stokke).

I 1976 organiserte Nils Tore Oppheim og Bjørn Sørheim overnatting i snøhole for 3. året på 4. árig klasse. Flott oppleveling, sjølv om det var kaldt og vått for nokre. (Bjørn Sørheim)

Symjehallen

Symjeundervisninga vart stort sett for oss lagt til kl. 08:05, og på laurdagar fordi symjehallen var oppteken av andre resten av tida. Fram til slutten av 70- talet var det laurdagsundervisning, og då hadde vi symjehallen og idrettshallen for oss sjølve.

Stor gaman sjølv om andre folk stort sett hadde fri då. Men Kyrkjeeide hadde ikkje sans for slike moderne påfunn som laurdagsfri. Etterkvart måtte også lærarskulen innføra laurdagsfri. Me lærarar stod i symjehallen og fraus. Slanke og tynne var me av all aktiviteten i timane, og så hugsar eg at eg måtte uti og visa armtak og beintak og crawl og livredning, og så var det på land igjen for å rettleia og gje beskjed om alle unotane dei hadde lært seg. Å avlæra feil beinspark var det vanskelegaste. Svært mange hadde lært seg å symja med skeive beinspark på grunn av at dei hadde snudd hovudet for å pusta. Men uansett kor vellukka dette var, så var det aldri over 20 grader i symjehallen, og i gangen mellom dusj og symjehall var det veldig kaldt. I minnet mitt står det fast at eg sto og fraus svært mykje frå klokka 0805 om morgonane, spesielt om vinteren. Men eg kan ikkje hugsa at eg vart forkjølt. (Bjørn Sørheim)

Undervisningslokala

Sogndal lærarskole leigde den fylkeskommunale Idrettshallen til kroppsøving og symjing. Gymnaset og ungdomsskolen hadde førsteretten til timane i hallen. Vi

nytta 0.time (start kl. 08.05), og 5. og 6 timane dagleg, nokre timer midt på dagen, samt laurdagsundervisning. Teoriundervisninga gjekk nede på lærarskolen. Der var det og eit lite rom med nokre få arbeidsplassar for lærarane. Teorilærarane okkuperte som oftast desse plassane.

Seinare fekk vi eigne arbeidsplassar i eit brakke- tilbygg til lærarskulen (1978).

Lærarane hadde garderobe i kjellaren i Idrettshallen. Eit trøngt lokale med garderobe/dusjar som var delt berre med eit forheng mellom kvinnelege og mannlege lærarar. I fellesgarderoben sto ein sofa til rekreasjon.

Garderobesystemet for oss lærarar var eit kapittel for seg sjølv. I dag ville dette blitt stengt umiddelbart. Det var i kjellaren under idrettshallen, eit lite rom med ein sofa og eit bord og to lenestolar. Damene hadde avkledningsrom og dusj i eit rom ved sida av det såkalla «fellesrommet» med sitjegruppa. Skap og dusj for dei mannlege lærarane var i forlenginga av oppholdsrommet, berre avdekt av eit dusjforheng. Inne i dette rommet sat lærarane i pausane mellom timane og elles i matfrikvarter. Det var 4 lærarar på gymnaset, to på lærarskulen og ei kvinneleg kroppsøvingsslærar fast på ungdomsskulen, og andre timelærarar som kom og hadde kroppsøving. Tre av desse røykte i alle pausane, og kledd våre som hang der vart sjølvsagt full av røykelukt. Ventilasjon trur eg ikkje eksisterte, heller ikkje vindauge avdi det var nede under bakken. I tillegg var det andre som arbeidde på bygget som og hadde sine røykjepausar der nede.

Dagane gjekk inne i idrettshallen med all den støy som var der med 4 parallelle opplegg med berre ein skiljevegg mellom, og nede under jorda i pausane. I 1974/75 hadde eg 20 slike timer i idrettshallen, og i 74/75 hadde eg 24 timer i veka oppe i hallen med enkelte avbrekk med nokre timer teori nede på lærarskulen. Då brukte me friminuttet til å dusja og forflytta oss. I tillegg hadde eg 4 t engelsk med studentar på 4-årig line. Men eg kan ikkje hugsa at me klaga. (Bjørn Sørheim)

Vi hadde felles utstyr med gymnaset, men fekk kjøpt inn ekstra utstyr til undervisninga etterkvart. Spesielt ballar, rockeringar og ulike småreiskap vart

innkjøpt, då det ofte var 4 grupper samtidig i hallen som konkurrerte om utstyret. Studentane måtte ha egna utstyr og reiskap til instruksjon.

I 1982 fekk vi eit eige låsbart rom på 7 kvadratmeter i kjellaren i lærarskolebygget til dette utstyret, som vi frakta opp og ned til undervisninga.

Førskolelærarlina i Sogndal

Sogndal lærarskole tok opp sin første toårige førskolelærarklasse hausten 1975. Førskolelærarutdanninga var i startfasen. Nokre lærarskolar hadde allereie starta opp utdanninga. Dei baserte utdanninga på Studieplan- og reglementsutvalget for de pedagogiske høgskolane (NOU 1975:65). I mai 1978 fastsatte Kirke- og undervisningsdepartementet ein midlertidig studieplan. Ny studieplan for førskolelærarutdanninga kom i 1980 (Lærerutdanningsrådet 1980).

I det første kullet fullførte 26 studentar studiet. Berre ein gut gjekk i klassen. Fysisk fostring var eitt av dei åtte fagleg-pedagogiske faga i studiet. Faget var tildelt ein time i veka begge åra. Innhaldet i timane veksle mellom eigen trening og praktisk-metodisk aktivitet som passa for barn. Undervisninga veksle mellom aktivitet i sal, uteaktivitet og undervisning i basseng. Tre dagar skikurs (Tyinholmen) var obligatorisk. Tre godkjente innleverte arbeid, obligatorisk oppmøte i timane og å vise interesse for faget var vurderingskrav i fysisk fostring. Det var ingen karaktersetting i dei første toårige klassane i fysisk fostring. Den siste toårige førskolelærarklassen gjekk ut i 1981.

I 1979 tok Sogndal lærarskole opp den første treårige førskolelærarutdanninga. Fysisk fostring gjekk no over eitt år, i første klasse. Studenttimetallet var 4 timer i veka. Studentane vart vurderte med karakterar. På vitnemålet fekk studentane ein slutt-karakter basert på dei åtte fagleg-pedagogiske studia.

Det kunne veksle mellom ein til tre guitar i klassane på førskolelærarlina. Gutane var ein sterk ressurs i arbeidet med barn. Dei var meir aktive med barna ute. Frileiken ute i barnehagen er viktig for barna i deira utvikling. Men samtidig kunne den vere ei sovepute. Dei vaksne var ofte passive tilskodrarar. Gutane

engasjerte barna med aktivitetar ute og deltok saman med dei. Aktivitetar inne i barnehagen var jentene meir engasjerte i (t.d. å pusle, tre perle, bake...) etc.

Den treårige førskolelærarutdanninga ga studentane moglegheit for fordjuping i eit fag (10 vekttalseining). Studentar som ynskte det, fekk gå på halvårseining kroppsøving, som vart tilpassa førskulestudentar (Y-modell.)

Sogndal lærarhøgskole tok ikkje opp førskolelærarstudentar hausten 1986. Skolen reduserte og opptak av studentar på allmennlærarlina same haust. Ein grunn var liten søknad til studia. Det ga opning for å gi fordjupingstilbod til studentar, t.d. årseiningar.

Vidare utvikling av tilbod til førskolelærarutdanninga, kjem fram under omtalen av dei ulike studieåra.

Dei øvrige studieåra i perioden

Studieåret 1976-77

Ny studiemodell i allmennlærarutdanninga.

Frå hausten 1976 tok Sogndal lærarskole opp den første 3-årige lærarutdanninga med nye studieplanar. (NOU 1974: 58).

Den 3-årige lærarutdanninga gir kroppsøvingsfaget meir djupn og studentane meir val. Studentane kan velje eit av faga musikk, forming og kroppsøving som grunnkurs (5vt), halvårskurs (10vt) eller årskurs (20vt). Studiemodellen som skolen har bestemt gir val av fordjupingar. Studentar som ikkje vel kroppsøving, må ta eit faglegdidaktisk kurs (Fd-kurs) i kroppsøving. Undervisninga i kroppsøvingsfaget vart gjennomført i løpet av eit studieår.

Den siste 2-årige lærarutdanninga fekk velje grunnkurs kroppsøving 2. studieåret. 20 studentar tok grunnkurset. Fleire timar og meirarbeid for studentane enn i den gamle 4- årige ordninga. Kroppsøvinga vart felles for gutter og jenter. Også studentane i den 4-årige lina ønska felles timar for gutter og jenter.

Etter jul i 1975 ba studentane i 2. klasse 4-årig om eit møte. Dei hadde høyrt at på Sagene lærarskule hadde dei kvinnelege studentane og dei mannlege studentane kroppsøving saman. Dei hadde tydeligvis skrive eit brev til kroppsøvingsseksjonen om dette og forhøyrt seg, og studentane fekk eit 3-siders langt brev tilbake. Sagene var jo kjent for å vera den mest liberale lærarskulen på den tida. I det svært hyggeleg brevet var det filosofiske betraktnigar om jenter og gutter, og om «hvordan kroppsøving kan bli et middel til menneskelig vekst og utvikling og å bli flink i et sett øvinger eller ferdigheter ikke er et mål i seg selv». Så her hadde dei sjølvsagt kroppsøving med jenter og gutter saman i dette faget så vel som i andre fag.

I Sogndal hadde me hatt nokre felles timer, spesielt med volleyball og handball, og me visste jo godt at her var dei mannlege studentane både flinkare og meir aggressive, spesielt i handball. I volleyball fungerte det best, og jentene fekk oppleva at spelet gjekk betre og fortare. Men gutane syntest at det vart for pinglete med jentene, så vidt eg hugsar. Men eg hadde innført trening til musikk, og etter litt motforestilling til å byrja med, skjønte «gutane mine» at dei vart både sveitte og slitne etter løpinga og øvingane til musikk.

På dette møtet vart me samde med studentane at me delte gruppene, Eg fekk halvdelen av jentene, og Grethe fekk halvdelen av gutane det siste året. Og slik vart det sjølvsagt etter dei nye ordningane på 2-årig og 3-årig studentline.

Kroppsøvingsseksjonen har alltid vore lydhør for behova til studentane, og me berømte studentane for at dei ville vera saman i kroppsøvingsfaget også. Men dei kunne jo berre ha teke kontakt med oss og spurt, så hadde me ordna det der og då. (Bjørn Sørheim)

Kroppsøvingslærarane fekk dette året redusert lesetida frå 24 timer veka til 16 timer i veka. Rasmus Stokke vart tilsett som timelærar i kroppsøving i 65% stilling. Kroppsøvingsseksjonen tilbaud to grunnkurs i kroppsøving dette studieåret, eit for 2.klassen i den to-årlige utdanninga og eit for 1.klassen i den 3-årlige utdanninga.

Tal studentar på kursa var 18-20. I tillegg underviste vi Fd-kurs og fysisk fostring på førskolelærarlina.

Ein kan seie at den 3-årige lærarutdanninga gir starten på idrettsutdanninga i Sogn og Fjordane. Den gav mulegheit til å utvikle valfaget, *Første og andre halvårseining, som ilag kunne utgjere ei árseining i kroppsøving* (NOU, lærarutdanning 1974:58, s 99). Det viste seg å bli populært valfag. Og det hadde mange av dei faglege grunnelementa som ein seinare finn att i idrettsutdanningane.

Studieåret 1977-78.

Skolen tok opp 2 1.klassar 3-årig lærarline, 1 1.klasse på førskolelærarlina, og vidareførte 3. og 4. kl 4-årig line, 2. kl førskolelærarlina og 2.klasse 2-årig lærarline og 2.klasse 3-årig lærarline.

Vi underviste 2 kvartårseiningar (grunnkurs) dette året, 1 kurs for 1. klasse og 1 kurs for 2. klasse lærarlina, Fd-kurs og kroppsøving i 3.kl på 4-årig line.

Til dømes hadde Fd-kurset 15 studentar, ca. 46 undervisningstimar, av disse 15 symjetimar og 1 dag skikurs.

Studieåret 1978-79

Hausten 1978 fekk lærarane i lærarhøgskolen eigne kontor i den nye «brakka», også kroppsøvingslærarane.

Skolen tok opp to klassar på 3-årig lærarline og den siste førsteklassen på den 2-årige førskolelærarlina denne hausten.

Kroppsøvingsseksjonen underviste første halvårseining og to kvartårseiningar dette skoleåret. Eitt kurs for første klasse og eitt kurs for tredje klasse 3-årig line. I tillegg hadde vi Fd-kurs, fysisk fostring på førskolelærarlina og fjerde klasse 4-årig line.

Halvårseininga var skolen si første fordjupingseining i kroppsøving (19 studentar, 18 gutter og ei jente). Den var for 2. og 3. årsstudentane på lærarutdanninga. Av desse var elleve studentar frå andre klasse og átte studentar

frå tredje klasse på 3-årig lærarline. Samtidig starta den desentraliserte første halvårseininga i Førde hausten 1978.

Våren 1979 gjekk den siste klassen på 4-årig line ut.

Studieåret 1979-80

Nytilsett Odd Harald Kvåle frå 1979-1981. Odd Harald Kvåle blei tilsett som vikar for Rasmus Stokke, som hadde fått permisjon for å ta vidare studiar. Odd Harald hadde lærarutdanning og utdanning frå NIH. Frå 1981 vart han tilsett ved Stavanger lærarhøgskule, seinare Universitetet i Stavanger.

Frå hausten 1979 tok lærarskolen opp den første 3-åriga forskolelærarlina, og den siste 2-åriga forskolelærarklassa. I tillegg til to førsteklassar på 3-årig lærarline. Vi underviste dette året to kvartårskurs i kroppsøving, eit kurs for 1. klasse og eit kurs for 3. klasse på lærarlina. I tillegg Fd-kurs og 2.klasse på forskolelærarlina.

Studieåret 1980-81

Frå dette studieåret og ára framover tok skulen opp ein 3-årig forskolelærarklasse og to 3-åriga lærarklassar. Studentane fekk tilbod om kvartårseining og første halvårseining i kroppsøving, Fd-kurs og fysisk fostring i 2F. Første og andre halvårseining i Sogndal gjekk samanhengande frå 1980-1983, som samlingsbasert tilbod.

Studieåret 1981-82

Vi underviste ein kvartårseining (12stud), 1.kl forskolelærarline og Fd-kurs dette året i kroppsøving og fysisk fostring. Vi hadde berre $1\frac{1}{2}$ stilling i kroppsøving dette året. Rasmus Stokke var tilbake frå permisjon, og underviste halve stillinga i drama på forskulelærarutdanninga.

Studieåret 1982-83

Dette året underviste vi kvartårseining (18 stud), halvårseining (15 stud), Fd-kurs i kroppsøving og forskolelærarklasse i fysisk fostring. I tillegg 2. halvårseining i kroppsøving desentralisert i Sogndal (17 stud. tok eksamen).

Studieåret 1983-84

Seksjonen underviste dette studieåret 2 kvartårseiningar på lærarlina, eit kurs for 2. klasse (18 stud.) og eit kurs for 3. klasse (11 stud.). I tillegg eit Fd-kurs kroppsøving og 1.klasse fysisk fostring på forskolelærarlina.

Studieåret 1984-85

Dette studieåret underviste vi kvartårseining (12 stud. frå 2.klasse) og første halvårseining (16 stud. frå 3.klasse) på lærarlina i kroppsøving. I tillegg Fd-kurs. 2. halvårseininga gjekk i Førde/Naustdal.

Revolusjonar i hjelphemiddel

Kroppsøvingsfaget var så heldig at det hadde læreverket «Kroppsøving i Skolen». Verket dekka behovet for teorilærebøker og praktisk litteratur i aktivitetane, og studentane kjøpte mange av bøkene. Men behovet for supplering med kopiar var til stades. Det blei særleg stort etter 1978 med innføring av halvårseininga i kroppsøving, som ikkje vart dekka av læreverket.

På kopifronten skjedde det ein revolusjon rundt 1976. Sogndal gymnas hadde kjøpt kopimaskin, og vi på lærarutdanninga fekk lov å leigekopiere på maskina. Før den tida greidde vi oss godt med blåpapir og spritstensilar. Spritkopiering var rett nok seint og tungvint, og heile kopirommet dunsta sprit. Men monsteret av ei kopimaskin i gymnasbyggkjellaren kunne spy ut kopiar, og førte til auka service til studentane i form av oppkopiering av planer, timeopplegg og litteratur. Eit kvalitetsframsteg, men og ein diskusjon med administrasjonen om det var naudsnynt fordi det kosta pengar. Som ung nyttilsett var eg overtydd om at det var pengane verd, sjølv det å kopiere opp rotete handskrivne timeopplegg til studentane. Lærarar fortalte mange år seinare at dei framleis brukte opplegga i undervisninga, og slike tilbakemeldingar var gode å ta med seg i argumentasjonen for raus bruk av kopiering. Dei tilsette fekk kvar si enkle reiseskrivemaskin på slutten av 70-talet, og då var ikkje tilgang til skrivereiskap ei unnskyldning for å levere ut handskrivne opplegg. Midt på 80-talet fekk vi raske elektriske skrivemaskiner

på kontora, som var ein revolusjon før alle fekk TIKI- PC- ar i 1989. Det kom og ein arbeidsplassrevolusjon. I 1978 gjekk ein frá á ha eitt felles arbeidsrom for alle på lærarutdanninga, og 20 tilsette som delte på ein telefon, til á få eigne kontor med eigen telefon i Brakka. (Brakkebygget i tilknyting til hovudbygget for lærarutdanninga). Det var eit enormt framsteg. I dag er dei fellesskapsbaserte arbeidsplassane på veg tilbake.

Allereie rundt 1980 hadde det kome PC-ar på handelsskulen i Sogndal, som vi på lærarutdanninga kunne få tilgang til. Men dei var nesten utan programvare, og blei mest brukte til programmering. Oppteljings- og statistikkprogrammet for spørjeskjemaet i mi eiga hovudfagsoppgåve blei laga på ei av desse maskinenene av matematikkkollega John Møst, som var kunnig i programmering. Den store kommunikasjonsrevolusjonen kom først då dei fagtilsette fekk eigen PC. Skrivemaskinene forsvann over natta, og faxmaskinene forsvann med internett og scan. Telefonen har forsvunne med skype, og brevposten i posthyllene forsvann med mailboksen. Den nye teknologien har effektivisert og byråkratisert. Men i dag vinn ein over mykje meir administrativt arbeid som fagtilsett, enn før. Det mest standhaftige ser ut til å ha vore kopimaskina. Den ser nesten lik ut i dag som den i gymnasbyggkjellaren. Men snart er vel den og ein saga blott? (Rasmus Stokke)

Presentasjonsformer i undervisninga. Frå tavle og lysark til PowerPoint og YouTube

I klasseromma var det tavle og krit som var tingene. Overheaden var komen på 70- talet, men den var framleis så fersk at det blei halde kurs for personalet i korleis den skulle brukast. Skriving på tavle kravde kanskje meir oppmerksomheit enn dei seinare strømlinja presentasjonane som ein hadde på PowerPoint. Her kunne ein føre på etter kvart det som var informativt å ha med.

Konkl: Fys. akt. utøvet kraftig aldersomsendringane i sirkulasjonsystemet.

Hva god sirkulasjon gir en effekt på aldersprosessen generelt?
Kan vi leve lengre? (Bærekraftig mangel).

• tilfelle med
det høye
høyeste prispr.
kalkningsprosesse

SVARTES DØR ELDRE TRENE!

- gange, heilest
- løp (inkj. sprint, hurtig! BT i børrelunga)
- ski, røyd
- sykling
 - båt, tri
 - sykling; brossing

øvinger som krever stor myke/raskt reaksjonar
Sats på øv. der ein bruker store muskelgrupper, hukklegge
synkron, (dynamisk), rask og store bevegelses

hett å få blader meir oppgraden opp
oppvarming vidare - kvarfer?

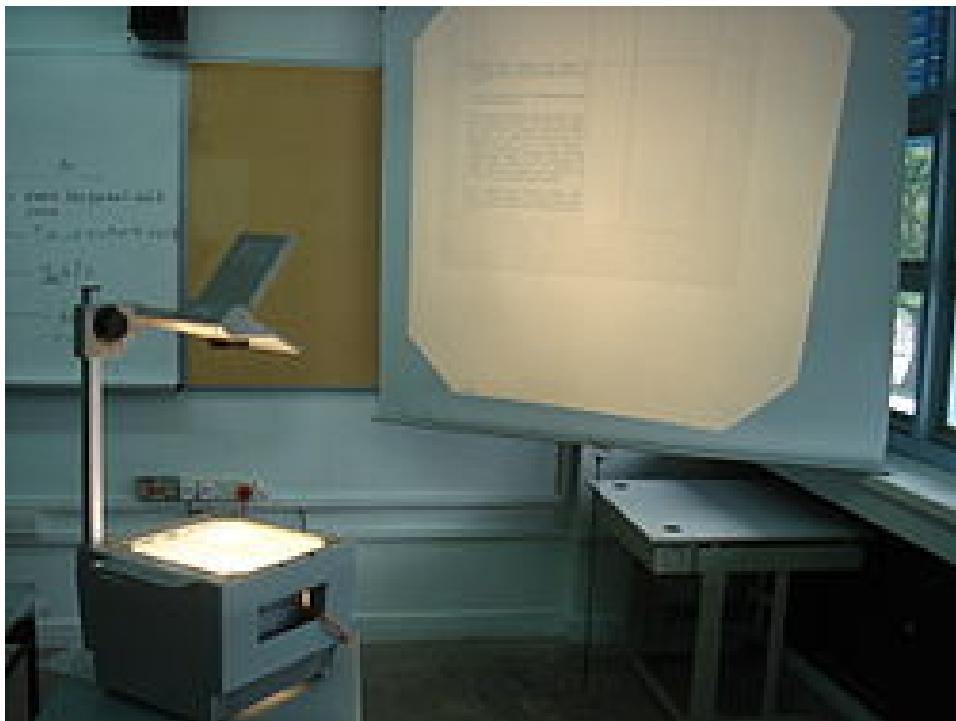
eller: høge Dagleg ut Vinnar å setje deg!, oppvarmning alder!

les s. 808. Kasus 2. 1983

Viktig: Moderat tren. verken pos. pos. for komfortens, hittfelds herz
og hjertebevisste til eldre.): gjenstig mentalt/pressoressig,

Bilete 1: Tavlepresentasjon frå Rasmus. Kjelde: Notat frå ein undervisningstime

Tida vart revolusjonert når vi fekk overhead, no kunne ein lage presentasjonane ferdig før undervisninga starta, ved å skrive på gjennomsiktige lysark og legge det på prosjekturen, så ville det kunne visast på eit lærer. (Kari Aaberge)

Bilete 2: Overheadprojektor. Kjelde: (Wikipedia. 2020)

Ein overheadprojektor overfører lysbileter frå gjennomsiktige lysark til eit kvitt lerret. Dei var einkle i bruk og vanlege på skular, i møterom og føredragsaler.

Etter lysarktida starta ein eksperimentere med datalagde presentasjonar, PowerPoint. Her var det tallause mogelegheiter. Setningar og bilete kunne «flyge» inn på presentasjonen frå alle kantar. Vi let oss imponere, etter kvart vart nok førelesaren meir imponert enn studentane som skulle lære. Det kunne vere vanskeleg for også erfarte databrukarar å ikkje bli imponert av dei tekniske nyvinningsane. Nettet hadde mykje å by på, korte videosnuttar som kunne illustrere det meste, vart populære å ta inn i undervisninga.

Førelesingane vart lagt ut på Fronter (læringsplattforma). Ettersom dette vart vanleg kunne studentane like gjerne sitte på sine hyblar og sjå gjennom førelesingane som var lagt ut på nettet. Spørsmålet om førelesingane skulle leggast ut på nettet, vart diskutert, delvis vart det gjennomført, men ikkje pålagt å gjere. Vi ønskte å ha studentane i klasserommet. Dei praktiske timane var det fortsatt frammøteplikt på. Det evige spørsmålet var, korleis lærer studentane best? (Kari Aaberge)

Fagplanarbeid

Kroppsøvingslærarane lagde eigne fagplanar for kursa ut frå NOU 1974:58 Lærarutdanning s. 99-102. Fagplanane vart reviderte for kvart studieår.

- Fagplan for Grunnkurs/kvartårseining: Bjørn Sørheim og Grethe Aasprong Eckhoff.

Det første Grunnkurset (den 2. árige lærarutdanninga) hadde 5 veketimar gjennom 2 semester. Mål for kurset var m.a. å skape gode føresetnader hos studentane for arbeid med kroppsøving/fysisk fostring i skolen. Ein av timane vart lagt til symjehallen. Praktiske emne var obligatorisk. 3 dagar obligatorisk skikurs. Studentane vart vurdert gjennom året i ferdighet (framgang), instruksjon og gruppeprøve i teori som ga ein sluttakarakter.

Kvartårseininga på 3. árig lærarutdanning (5 vt) hadde i starten 7 studenttimar i veka gjennom to semester. Mål for kurset var m.a. å skape gode føresetnader hos studentane for arbeid med kroppsøving/fysisk fostring i skolen. Ein time symjing og ein time teori og 5 timer anna praktisk aktivitet utandørs og i sal. Obligatorisk oppmøte i praktiske emne og obligatorisk skikurs ca. 3 dagar. Studentane vart vurdert undervegs i studiet i instruksjon og ferdighet (framgang) (vekta 3 av sluttakarakteren), samt eit grupperarbeid i pedagogisk/metodiske emne (vekta 1) og ein individuell avsluttande skriftleg teoriprøve på 6 timer (vekta 1).

- Fagplan for Fd-kurs: Grethe Aasprong Eckhoff.

Fdkurset hadde i starten ca. 40 undervisningstimar samt 1 dag obligatorisk skikurs. Seinare år vart det skore ned til eit minimum på ca. 25 timer.

Mål for kurset var å bl.a. å drøfte og praktisk gjennomføre innhald og arbeidsmåtar i kroppsøvingfaget på ulike trinn i grunnskolen. Studentane måtte delta i 80% av timane for å få godkjent kurset samt 1 skriftleg arbeide.

- Fagplan for første halvårseining: Rasmus Stokke og Grethe Aasprong Eckhoff.

Halvårseininga hadde 12 studenttimar i veka. Obligatorisk oppmøte i praktiske emne og skikurs ca. 4 dagar.

Generell målsetting: Undervisninga skal gjere studentane skikka til å undervise i faget kroppsøving i skolen.

Undervisningstimane: 66 timer teori (anatomi, fysiologi, treningslære, rørslelære, undervisningslære). Timane i praktiske emne var delte på grunnleggjande aktivitetar (44t), rytmiske aktivitetar (22t), ballspel (44t), friidrett, orientering og friluftsliv (44t), ski/friluftsliv (30t), symjing/livredning (33t), turn (11t) og aktivitet for funksjonshemma og andre emne (22t). Studentane måtte også planlegge, legge til rette og gjennomføre praktisk/metodisk arbeid (ca. 2 veker opplæring i praktisk lærararbeid).

Vurdering:

- a) Skriftleg eksamen i biologiske emne (6t), vekt 70%
Skriftleg eksamen i undervisningslære (6t), vekt 30%
- b) Praktisk/metodisk prøving, gruppearbeid (2-3 stud.)
- c) Eigenferdighet vert vurdert gjennom heile kurset av den enkelte faglærar. Studentane må ha delteke i 80% av dei praktiske emna.
Studentane får ein sluttcharakter.

Vekt: a) vekt 5, b) vekt 3, c) vekt 2

Desentraliserte halvårseiningar

Lærarar i Sogn og Fjordane hadde behov for vidareutdanning, også i kroppsøving. Det var spørsmål fra grupper som ønska fordjuping i kroppsøving. Det regionale høgskolestyret i Sogn og Fjordane prioriterte kva desentraliserte kurs Sogndal lærarhøgskole skulle starte opp.

Fordjupingskursa vart finansiert gjennom Folkeuniversitetet i Sogn og Fjordane, Friundervisninga lokalt og deltakaravgift. Grethe Aasprong Eckhoff hadde det faglege og det administrative ansvaret på dei tre første fordjupingskursa (1979-80, 1980-81 og 1982-83).

Hausten 1978 tilbaud Sogndal lærarhøgskole i samarbeid med Folkeuniversitetet i Sogn og Fjordane første halvårseining i kroppsøving i Førde. Det var den første desentraliserte fordjupingseininger kroppsøvingsseksjonen ved Sogndal lærarhøgskole hadde ansvar for i Sogn og Fjordane. 28 studentar starta på studiet i oktober 1978 og avslutta med eksamen i desember 1979. Undervisninga

føregjekk som weekend – og sommarkurs i Førde. (Ei veke i juni og ei veke i august). Hovudførelesarane måtte sende inn vitnemål og attestar for å verte godkjente som førelesarar. Studiet var på 272 studenttimar og 410 undervisningstimar grunna delingstimar i praktiske emne.

Rasmus Stokke (teori, grunntrening, volleyball, friidrett) Bjørn Sørheim (basketball, symjing, turn) og Grethe Aasprong Eckhoff (folkedans, rytmikk, leik, apparatarbeid, småreiskap aktivitet for funksjonshemma), var hovudførelesarar. Andre instruktørar på kurset var Grunde Selås (skikurs, friluftsliv, praksis), Magne Føleide (fotball, friidrett), Sveinung Fristad (orientering/friluftsliv), Robert Weum (fotball), ein fysioterapeut (10t). Kurset var på 272 studenttimar og 410 undervisningstimar inkl. delingstimar.

Hausten 1980 starta vi opp med første halvårseining i kroppsøving desentralisert i Sogndal med 18 studentar. Hovudførelesarar var Rasmus Stokke, Bjørn Sørheim og Grethe Aasprong Eckhoff. Undervisninga føregjekk som weekend- og sommarkurs i Sogndal.

Eksamens 1981: 6 timar individuell skriftleg eksamen i biologiske emne (6.mai) og skriftleg gruppeeksamen, praktisk/metodisk) (12. og 13. mai).

Andre halvårseining desentralisert i kroppsøving vart starta opp 9. august 1982 i Sogndal med ei vekesamling (19 studentar). Den var ei påbygging av første halvårseining. Sogndal lærarhøgskole hadde ansvar for kurset i samarbeid med Sogndal Friundervisning. Fagplan for andre halvårseining: Rasmus Stokke. Undervisarar: Øyvind Rørvik (øvingslærar, Trudvang), Finn Loftesnes (friluftsliv, Helgheim), Grunde Selås (idrettskonsulent, Førde), Rasmus Stokke, Bjørn Sørheim. Andre halvårseining bygde på første halvårseining. Og hadde hovudvekt på friluftsliv.

Friluftsliv i nærområde, til skogs og til fjells var ein del av kurset. M.a. overnatting ute haust og vinter, brekurs, aktivitetar på sjø/vatn (t.d. padling, segling, livberging). Hovudførelesarar var Finn Loftesnes (friluftsliv) og Rasmus Stokke (teori). Den første vekesamlinga starta med 3 dagar brekurs ved Nigardsbreen og 2 dagar kurs i orientering i Sogndal/Kaupanger (Sveinung

Fristad). Halvårseininga hadde elles weekend-samlingar og 2 sumarveker. I tillegg til eigne lærarkrefter, nytta vi dyktige førelesarar frå regionen til å gjennomføre undervisninga, spesielt i praktiske aktivitetar. Andre instruktørar: Jon Navarsete (handball), Arnor Svedal (fotball), Øyvind Rørvik (aktivitetar i sal), Rolf Salveson (skeiser), Karstein Fardal (akt. for funksjonshemma), Bjørg H. Knapstad (rytmiske aktivitetar), Johs. Nåmdal (idrettsskadar/tape), Bjørn Schanche (segling), Finn Loftesnes (friluftsliv), Erik Brendehaug (brekurs), Målfrid Junge (symjing), Arvid Iversen (ski-nærmiljø).

Studentane betalte kursavgift på 4500 kr.

Eksamens 1983: Individuell skriftleg eksamen 6,5 timer (6.september), skriftleg gruppeeksamen 48 timer (8. og 9. september).

Folkeuniversitetet Sogn og Fjordane, og dei lokale friundervisningsavdelingane hadde eit veletablert nettverk, og var dyktige til å rekruttere studentar. Dei fekk statleg støtte til studieringar på høgre nivå, og studentane betalte rundt kr. 2000 - 4500 for å ta ei halvårseining på slutten av 70-talet og byrjinga av 80-talet. Studentane i kroppsøving var for det meste kjempemotiverte lærarar som ønska å vidareutdanne seg i faget. Det var heimeverande som kunne begynne på ei utdanning fordi dei slapp å reise bort. Og alt frå interesserte fysioterapeutar til yrkesaktive som såg det som første steget til ei utdanning for å få seg arbeid i skulen. Ingen fekk støtte av arbeidsgjevar eller fri til å ta utdanninga, sett bort frå eksamensdagen og lærarane som fekk lesedag til eksamen. Vi opplevde studentane som veldig motiverte og opptekne av å få eit praktisk repertoar til undervisninga si, men og genuint interesserte i det teoretiske. Diskusjonane og spørsmåla frå ei slik gruppe rutinerte lærarar gav dei høgskuletilsette verdifull innsikt i skulekvardagen, og vi fekk tilbakemeldingar på korleis fagstoffet i utdanninga verka når dei prøvde det ut i klassane sine.

I 1984/85 køyrdet vi ei andre halvårseining i Naustdal/Førde etter same fagplan som i Sogndal (Rasmus Stokke fagleg ansvarleg), som påbygging til halvårseininga vi hadde hatt i 1979/80. Då vi kom til 1985 hadde vi gjennomført to fulle årseininger desentralisert, og var fagleg og mentalt klare

for å starte opp eit grunnfag idrett internt på høgskulen viss ein kunne få til finansiering og formell godkjenning. Erfaringa var klar, skulle vi få til nye tilbod internt på høgskulen, var det både viktig og lettare å realisere eksterne studium først, den gongen i samarbeid med dei statleg godkjende studieverbonda, og på den måten vise at vi fekk det til. Den andre gevinsten var at den eksterne aktiviteten bidrog til å bli godt kjend i eige fylke, og det skapte gode nettverk og tillit. I kjølvatnet fekk ein mange førespurnader om å halde kurs og foredrag. Den desentraliserte verksemda både før og etter 1985 har vore ein grunnmur for det som etter kvart skulle vekse fram av nye faglege aktivitetar og idrettsstudiar internt på høgskulen. Tilbod innanfor «Livslang læring» har ofte vore nyskapande. (Rasmus Stokke)

Å ligge frampå med planer

Planarbeidet med utdanningar som aldri kom i gang viste ei offensiv stå-på-vilje til vidare utvikling av studietilbod. Det var svikt i rekrutteringa til lærarutdanningane på byrjinga av 80-talet. Det var ein trugsel, men gav og mulegheiter til å kome opp med nye studietilbod viss dei kunne rekruttere. Desse planane blei utvikla med kroppsøvingfaget som involvert:

- Fagplan for første halvårseining i drama/fysisk fostring på forskolelærarlina: Rasmus Stokke, Grethe Aasprong Eckhoff og Hanna Weløy Navarsete var dei sentrale i utarbeiding av fagplanen hausten 1981, men studiet blei ikkje sett i gong.
- Fagplan for første halvårseining i friluftsliv/naturfag: Det vart gjort vedtak om å setje i gong planarbeid (okt. 81), men arbeidet med planen vart ikkje sett i gang.
- *Det blei og utvikla plan for halvårseing i fysisk aktivitet og helse i samarbeid med fylkesmannen i Sogn og Fjordane tidleg på 80-talet. Utarbeidd av Rasmus Stokke. Den kom heller ikkje til realisering.*
- *Planen for grunnfag idrett, utvikla i 1984/85, blei realisert fordi det vart ledige studieplassar på lærarutdanningane i 1986. Leia av Rasmus Stokke.*

- *Det vart utarbeidd plan for påbyggingsstudium på mellomfagsnivå i Tilpassa idrett 10 vt, og iverksett på Sandane i 1992. Leia av Kari Aaberge.*
- *Det vart og utarbeidd planar for årseining i riding saman med Eid kommune på tidleg '90 talet. Leia av Kari Aaberge. Studiet kom aldri i gang. (Rasmus Stokke)*

Kroppsøvingsseksjonen 1973 - 1985

I perioden 1973-1985 hadde vi i hovudsak to stillingar i kroppsøving.

I ein liten seksjon vart administrativt arbeidet delt i forhold til oppgåver/undervisning ein hadde. Ingen var utnemnt til seksjonsleiar. Grethe tok mykje av det administrative arbeidet før Rasmus fekk full stilling etter retur frå studiar i 1981. Innkjøp av utstyr osb. ordna Grethe.

Rundt 1980 og i påfølgjande år var det stillingsstopp i lærarutdanninga grunna fallande studenttal. Dessutan gjekk Bjørn Sørheim sin stilling etter kvart over til engelskundervisning. Ein periode var kroppsøvingsseksjonen 1 ½ stilling. Rasmus hadde drama som fag frå hausten 1981 slik at drama vart del av kroppsøvingsseksjonen, og seksjonen hadde då to stillingar.

Arbeidet var prega av undervisning på ulike kurs og stadige endringar i utdanningsmodellar. Vi lærarane fekk innimellom midlar til å reise på ulike kurs. Endringar i studieplanar og undervisning i nye emne gjorde at vi heile tida fekk fornye oss. Det var ein del av FOU-arbeidet på den tida.

Sjølve undervisningssituasjonen i Sogndal Idrettshall var krevjande. Vi flytta oss frå stad til stad med korte tidsfristar. Høge lydar frå nabosalar var forstyrrande, og utstyr som vi trengte, var heller ikkje alltid på rett plass.

Vi fekk òg færre og færre saltimar i Idrettshallen til kroppsøvingsundervisninga. Skulen si leiing ville gi studentane minst mogleg tilbod i kroppsøving fordi det ikkje var lokale til undervisninga i Sogndal. Det var ei kritisk tid for

kroppsøvingsseksjonen, og fordjupingseiningar og valfag i kroppsøving var truga med nedlegging.

3. Perioden 1985 – 1998, Sogndal Stadion på Kvåle.

Kari Aaberge, tilsett 1.08.85 – dd

Min første kontakt med Sogndal lærarhøgskule var hausten 1984. Eg var timelærar i rytmikk, dans, gymnastikk (RDG) på kroppsøvingsfaget på lærarutdanninga. Det var spennande å få prøve ut metodikk i eit av mine spesialfelt frå utdanninga frå Norges Idrettshøgskule (NIH). Ikkje minst var det fantastisk å få lære bort dette til studentar som mest var på min eigen alder.

Det var ei utfordring å komme tilbake til heimbygda, få ein super jobb, og finne sin plass blant eldre hyggelege kollegaer og yngre studentar. Eg var absolutt velkommen, men eg hugsar likevel rektor Kyrkjeide sine ord, då eg lurte på kvar eg skulle sitje og arbeide, svaret var: «du får ta deg ein tur opp på handelsskulen og sjå om dei har eit ledig kontor». Eg gjorde det, men dei hadde ikkje ledig kontor.

Bakgrunn for jobben var 5 år med idrettsutdanning frå Norges Idrettshøgskule (NIH), med håndball og dans fordjuping, eit år med Fysisk Aktivitet for Funksjonshemma, og hovudfaget med fokus på fysisk aktivitet sin betydning for rusmisbrukarar. I tillegg hadde eg 10 vekttal med Examen philosophicum og to årseiningar. Årseining i Miljøkunnskap frå Telemark Distrikthøgskule og Grunnfag Kriminologi frå Universitetet i Oslo. For å kunne starte hovudfag på NIH var eit av opptakskrava 2 år med relevant arbeidserfaring. Denne gjennomførte eg som lærar ved Sogn skole ára 80/81 og 81/82. Sogn skole var behandlingsskule på ungdomsskulenivå under Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri.

Med dette som bakgrunn starta eg arbeidet ved Sogndal Lærarhøgskule. Rasmus var den første i fylket med hovedfag i idrett, eg var slik eg hugsar, den andre i fylket. (Kari Aaberge)

I perioden fram til 01.08.98 vart ytterlegare seks idrettsfaglege personar tilsett. Av dei åtte som hadde sin arbeidsplass på idrettsutdanninga i juni 1998, var framleis seks tilsett ved Høgskulen (august 2016).

Framveksten av idrettsutdanninga – ei følgje av kritisk tid for kroppsøving, og satsing på ekstern aktivitet.

Sogndal Gymnas oppretta idrettslinje, og då blei det færre og færre timar for lærarutdanninga i den fylkeskommunale idrettshallen. Til slutt var det heilt stopp i studieåret 1985/86, då fekk Lærarhøgskulen berre leige timar i symjehallen.

Det var to utvegar å møte denne situasjonen på. Legge ned valfaga i kroppsøving, og berre tilby obligatorisk Fd-kurs og fys.fos. ved å leige i den nye hallen i Gaupne, og supplere med tilfeldig ledig plass i gymsalen på Folkehøgskulen. Eller møte det offensivt og inngå leigeavtale med Sogndal Idrettslag om å bygge gymsal og klasserom under tribuneanlegget som var under planlegging på Kvåle stadion. Og dermed ha rom for å utvide aktiviteten. Nils Tore Opheim, høgskulelektor i matematikk og naturfag, og seinare studieinspektør i lærarutdanninga, var leiar i Sogndal Idrettslag, og vart viktig for å realisere ideen om samarbeid om lokalitetane med Sogndal Idrettslag på Kvåle.

Leiinga ved lærarhøgskulen valde å gå for det siste. Ein viktig grunn var populariteten til kroppsøvingsfaget og påtrykket frå studentane om å tilby halvårseininga årleg. Den andre grunnen var planane om å etablere årseining i kroppsøving/grunnfag idrett, som var prøvd ut desentralisert. Mange andre lærarutdanningsinstitusjonar hadde etablerte årsstudium i kroppsøving.

På slutten av 70 - talet hadde og Sogn og Fjordane Distriktshøgskule teke initiativ til å starte grunnfag idrett i Sogndal, slik det var gjort ved distriktshøgskulane i Bø og Alta med god studenttilstrøyming. Sogndal Lærarskule mottok som høyringsinstans, den 02.02 1982, brev datert 28.01.82, vedrørande «Utgreiing om eitt-årig studium i idrett/friluftsliv ved Sogn og Fjordane Distriktshøgskule».

Det var utarbeidd studieplan for studiet. Samstundes hadde Sogndal Lærarhøgskule utarbeidd plan for 2. halvårseining i kroppsøving og hadde under utarbeiding ein plan for halvårseining i friluftsliv. Begge høgskulane gjorde framlegg om undervisningsstillingar til desse tiltaka i sine budsjettframlegg for 1983. Det regionale høgskulestyret tilrådde i brev 23.02.82, adressert til Kultur- og vitenskapsdepartementet, at ein skulle vente med å tilrå stillingar på dette feltet til høgskulane har vurdert ei samråding av planane. I det same brevet skriv Bjørn L. Tønnesen: «*Vi vil be Departementet vere merksam på at ein frå Høgskulen i Sogndal vil legge fram planar for nye studietilbod innanfor idrett og friluftsliv. Vi vil be om at dette vert teke omsyn til dersom det i dei nærmaste åra er aktuelt å tildele nokon høgskule ressursar på dette fagfeltet»* (Det regionale høgskulestyret i Sogn og Fjordane J.nr. 122/82 Ark 310)

Etter møteverksemد med Sogndal Lærarhøgskule, blei det bestemt at viss det skulle kome grunnfag idrett i Sogndal, var det naturleg at den kom i regi av lærarutdanninga, og ikkje på distrikthøgskulen. I byrjinga av 80- talet hadde lærarhøgskulen utvikla årseining i kroppsøving som 1. halvårseining og 2. halvårseining med friluftslivprofil. Den blei køyrd desentralisert i Sogndal og Førde etter initiativ frå Folkeuniversitetet. Eit grunnfag idrett/årsstudium i kroppsøving var difor fagleg modent å etablere som tilbod for heiltidsstudentar midt på 80- talet, viss det kunne finnast lokalitetar og økonomi til undervisninga.

Etter mange år med svært stor søknad til lærarutdanninga og vanskeleg å kome inn, kom det nedgangstider for lærarutdanningane midt på 80- talet med låge søknadstal. Det vart problem med å fylle opp dei 60 studieplassane på allmennlærarlinja og plassane på forskulelærarutdanninga. Leiinga bestemte seg for å redusere opptaket drastisk. Fagmiljøa blei utfordra til å utvikle planer for studietilbod, som kunne rekruttere studentar. Dette for å erstatte desse studieplassane, og for å gi institusjonen fleire bein å stå på. Dermed var første kullet på grunnfag idrett finansiert.

I januar 1982 kom forprosjektet for Tribunebygget på Kvåle utarbeidd av firmaet J. Urheim. Lærarhøgskolen vart invitert som leigetakar. I 1983 vart det lagt planar, og firmaet J. Urheim teikna bygget med sal for kroppsøving,

dramarom «blå rommet», reiskapsrom, garderobar med dusjar, teorirom i 2. etasje og kontor.

Sogndal Idrettslag sto for finansiering og bygging. Sogndal lærarhøgskule vart leigetakar. Sjølve utforminga av bygget vart noko redusert før bygginga tok til. Kostnadene måtte ned. Men i juni 1985 skreiv rektor Arnvid Kyrkjeeide kontrakt med Sogndal Idrettslag.

Gymnastikksalen var m.a. korta ned frå 240kvm til 180kvm, færre kontor etc.

Frå då av hadde vi undervisningsrom, og kroppsøvingsseksjonen fekk moglegheit til å bygge ut kroppsøvings- og idrettsutdanninga. Seksjonen fekk to kontor til rådvelde i bygget. Men sambruken med idrettslaget hadde utfordringar. Allereie i 1986 var det eit møte med involverte partar i etterkant av hærverk i Tribunebygget. Salgolvet var delvis øydelagt, romma var skitne, møblar frå 2. etg. var flytta til 1.etg. og nøklar var på avvege. Uvedkomande hadde gått inn og ut av bygget til ulike tider. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Grunnfag idrett

Fram til studieåret 1986/87 hadde hovudoppgåvene til Kroppsøvingsseksjonen vore knytt til kroppsøvingsundervisninga på lærarutdanninga og førskulelærarutdanninga.

Hausten 1986 starta vi idrettsutdanning som ikkje hadde tilknyting til lærar- og førskule utdanningane. Såleis er dette eit viktig studieår, vi skulle no ha tre bein å stå på. Dei to første arbeidsoppgåvene var knytt til barn og skule, det som var det obligatoriske utdanningsløpet til alle barn i Norge. Vi såg ein vaksen befolkning som hadde mykje fritid, og som ønskte å ta vare på helsa og dermed vere i fysisk aktivitet. I samfunnet vart det meir og meir fokus på kor viktig det var å tren, og korleis det kunne bidra til god helse. Dei vaksne var ei betalingsdyktig gruppe, som sikkert ville etterspørje kompetanse innafor trening. Med bakgrunn i desse vurderingane, ønskte vi å tilby kompetanse på denne arenaen, dermed var det å bygge opp fleirårig idrettsutdanning ein sterk motivasjon for vidare utvikling.

Kroppsøvingsseksjonen tok opp si **første årseining i idrett m/administrasjon (grunnfag idrett)** hausten 1986. Dette var den første årseininga på Sogndal Lærarhøgskule.

Seksten studentar starta opp. Grunnfag idrett blei organisert slik at andre halvårseining kunne integrerast for lærarstudentar som hadde første halvårseining. Det var ein vanskeleg logistikk, men slik kunne lærarstudentane også få tilbod om full årseining i kroppsøving over to år. Rekrutteringa til grunnfaget var stor, over 100 søkjarar til dei 12 ledige studieplassane som ikkje var fylte med lærarstudentar. Rekrutteringa gav utdanninga livskraft til å utvikle seg vidare, og ein gjekk inn i en periode der fagmiljøet gradvis kunne vekse i åra framover. I 1986 hadde seksjonen 2,5 tilsette, og i tillegg nokre ekstra timar der ein leigde timelærarar.

Grunnfaget hadde eit stort innslag av idrettsadministrasjon i starten. Dette var ein profil for grunnfag idrett i Sogndal. Det blei gjort i samarbeid med det økonomisk administrative (øk.adm) miljøet på distrikthøgskulen, og med fagleg hjelp frå idrettskrinsen. Bakgrunnen var at øk.adm studiar var i sterkt vekst, og det var ein jobbmarknad for idrettsfagstudentar med administrativ kompetanse. Seinare fall spesialiseringa bort som følgje av nedkutting av timetal, og ei utvikling som førte til mindre behov for ei slik spesialisering i grunnfaget.

I studiet gjennomførte studentane praksis i skule (2 veker), praksis i idrettslag/trenarpraksis, praksis i administrasjon, samt ei grunnfagsoppgåve på eitt vekttal. Praksisen og grunnfagsoppgåva førte studentar og tilsette i kontakt med omverda utanfor høgskulen, og bidrog til å byggje viktige nettverk med arbeids- og organisasjonslivet som vi utdanna studentane til.

Første kullet hadde eit årstimetal på rundt 700 timer pluss praksis. Det vil seie at studentane hadde ca. 20 timer undervisning i veka. Om lag halvparten var praktiske timer, og halvparten teori. Det var timetalet som var mogeleg å få ressursar til. Vi tykte det var lite, og samanlikna oss med andre institusjonar som hadde over 800 timer. Allereie året etter blei det reduksjon, og enkelte år har reduksjonen vore på 5- 10 %. I 2016 hadde studentane 432 undervisningstimar, pluss 2 veker praksis.

Livet på Sogndal stadion, Kvåle. Tribunebygget var ein god plass å vere for vidare utvikling

Det som prega perioden, var vårt sterke ønske om å bygge opp ei idrettsutdanning i Sogndal. Målet var å få ei fleirårig idrettsutdanning. Dette målet var svært offensivt, vi torde knapt å sei det høgt. Uansett, målet var klart.

For å sette idrettsutdanninga i Sogndal i eit historisk bilet, så var det ikkje vanleg med idrettsutdanning utover grunnfagsnivå på høgskular i Distrikts-Norge. Sogndal var svært tidleg ute med tanken om å utvikle idrettsutdanning utover grunnfagsnivå. Først sju år etter oppstart av grunnfaget, kom idrett mellomfag med 20 vekttal som påbyggingstilbod, i 1993.

Studieåret 1985/86 fekk vi leige gymhallen på Helgheim i haustsemesteret, til den praktiske undervisninga. Dette var ein fin hall, men med to kilometer avstand frå Lærarskulen, var det til tider upraktisk. Det var difor med stor glede vi kunne flytte all aktivitet til tribuneanlegget på Sogndal Stadion. Dette stod ferdig til studiestart vårsemestert 1986. På utsida var det tribune som tak, og under var det ein gymsal med skråtak. Bygningen var lang, forutan gymsal, garderobar, klasserom og to kontor (eit i kvar ende av bygget), var det styrkerom med apparat og klatrevegg, og eit lite styrkerom med lausvekter. Styrkerommet vart utstyrt med apparat, kjøpt frå eit treningscenter som gjekk konkurs i Haugesund. Utstyret blei køyrd på plass som returlass av Lerum Transport. Sogndal Fotball var ein viktig støttespelar for å få det til. , og A- lagsspelarane fekk tilgang til å bruke det.

Antal treningscenter i Norge var i rask vekst, men treningssentertanken hjå folk var enno litt laber. Ein kan vel sei det var eit lite miljø, og dei som var opptekne av treningscenter i landet, kjende kvarandre. Såleis var det fysioterapeut Harald Grytten i Førde som sette oss i kontakt med treningscenteret i Haugesund. Vi fekk realisert ein draum om å få eit godt utstyrt styrkerom til undervisnings bruk, og til studentane som ønska å trene på fritida. Det kom raskt spørsmål frå andre som ønska få tilgang på treningsrommet. Vi inngjekk til dømes samarbeid med Sogndal vektklubb om plassering av lausvekter på det minste rommet, mot at dei skulle ha ei vaktordning for begge styrkeromma.

Bilete 3: Tribunebygget og «speakerbua» på Sogndal/Kvåle stadion (Foto: Kari Aaberge)

Det var fantastisk å få eit eige bygg. Bygget si utforming gjorde at vi tilbrakte dagane fysisk tett på studentane. Vi hadde eit klasserom med skrått tak og lågt under taket, eit lite sosialt rom med plass til ein hjørnesofa og bord. Rommet saman med inngangshallen, som også var utstyrt med sofaer, fungerte som pauserom og lunsjrom for både studentar og lærarar.

Lokalitetar og studiemiljø bidrog til vekst. Frå 1992 vart vi stadig fleire tilsette, men gode og tilfredsstillande kontor auka ikkje i same grad. Vi delte av kontor, så det vart små kott. Det vart sett opp ei brakke utan varmeisolering. Vi flytta inn i speakerbua (bilete), delte kontor, og var fornøydde. Arbeidstilsynet ville antakeleg ikkje vore fornøydd, truleg ville alt bli stengt på dagen om dei kom på besøk. Etter kvart vart veksten så stor i lærarutdanninga at det blei sett opp ein ny hall, Kvålehallen, i 1993. Den blei teken ned i 1998 og selt for å finansiere

innflyttinga i Sognahallen. I dag blir den brukt som lagerbygg på industrifeltet på Kaupanger.

Bilete 4: Inngangspartiet av «speakerbua», våre kontorplassar. (Foto: Kari Aaberge)

Fellesturar for seksjonen – Miljøskaping

På 90 talet arrangerte vi fleire fellesturar for seksjonen. Seksjonen var no større, og eit godt miljø var viktig. I 1992 var vi 5 tilsette, i 1993 var vi 9 tilsette. Vi var to gonger på seksjonstur til Hauglandssenteret, der både tilsette og familiane deltok. Vi hadde eit nært samarbeid med Hauglandssenteret (rehabiliteringssenter) i Fjaler kommune som vi nytta som praksisstad for våre studentar. Vi gjennomførte også ein tur til Geilo på vinterstid for tilsette med familiar. Seinare når seksjonen vart endå større, var det vanskeleg å arrangere familieturar, men seksjonsturane var viktig for samhaldet, og gode arenaer for

diskusjonar. Vi var mellom anna på Kvikne i Balestrand, Alexandra i Loen, og Røisheim i Bøverdalen. Vi gjennomførte eit vekesopphold i Dublin i februar 2008, der kollega Geir Kåre Resaland hadde studieopphald eitt år.

Skiturar til Alpane

Skitur til Zell am See blei arrangert for første gang vinteren 1986. Student Roald Flodsand var turoperatør. Han organiserte så rimelege turar og opphold at det kom ut med om lag same pris som om vi skulle reist til ein norsk skidestinasjon. Fagleg gav det eit stort utbyte den gongen å ha kursa i skifasilitetane på kjende turiststader i Mellom-Europa. Skituren var det høve for andre enn studentar å delta på. Vi på idrett var klar til å ta imot alle skientusiastane i Sogn, som ønsktene å delta på ski ei veke i Alpane. Vi bur i det mest fantastiske snølandskapet i Norge, men ideen om å dra til Austerrike og Zell am See, og oppleve dei for oss eventyrleg utbygde, og godt tilrettelagde skiområda, tykte vi likevel var god. Vi som arbeidde på idrett var opne for idear, og dette kunne vere eit bilet på korleis dei idrettstilsette tenkte. Dette var spennande, dette var nytt, ja kvifor ikkje? Alt sjølvsgått innafor det faglege, og sikkerheita sine grenser. Så lenge faglegheit og sikkerheit var gjeldande, kvifor skulle vi avslå gode idear som kom frå studentane? Studentane trur eg opplevde at dei kunne spele på lag med dei tilsette, og det var ein del av det å bli sett, og verdsett som student.

«Det var mange minnerike episodar under desse turane. Buss som køyrdé seg dieseltom på autobahn i Tyskland seint på kvelden, deltakar som mista passet sitt på nedoverturen, og greidde seg gjennom passkontrollane med postsparebankboka, deltakarar som var så opptekne av å få med seg skia, at dei gløymde att bagasjen heime i bagasjerommet til bilen når dei skulle på bussen, deltakar på veg til bussen som tok ut bagasjebagen på ferja og gløymde å setje han inn att, åtgaum for norske telemarkkjørarar i skibakken - dette var ukjend skisport i Mellom-Europa på den tida, kulturkrasj for norske studentar å oppleve å kunne kjøpe alkohol midt i skibakken, men ikkje lov under skikursa, osv. Det sit og spikra at Olof Palme blei skoten ein dag vi var på veg heim (28. februar 1986).

Treningssentertanken vaks fram

Samarbeidet med Idretten i Sogndal om fasilitetane på Kvåle innleia ikkje berre samarbeidet om infrastruktur, men og til utveksling av spisskompetanse. Det førte til møteplassar. Idrettsutdanninga leigde inn fotballtrenarar på A- laget som timelærarar i fotball og som gjesteforelesarar på grunnfaget på slutten av 80-talet (Bosse Mattson, Ingvar Stadheim), og trenar Harald Åbrekk blei timelærar i fotball på byrjinga av 90-talet. Åbrekk engasjerte fagmiljøet på høgskulen som ekspertise for fotballaget innanfor hurtigkeitstrening og ulike testar, og fotballaget var objekt for studentoppgåver. Då hadde ein allereie begynt å investere i fysiologisk laboratorieutstyr i samband med etableringa av mellomfag idrett i 1993. Førsteamanuensis Sven Johnsen ved naturfagavdelinga ved Sogn og Fjordane Distrikthøgskule hadde medisinskfagleg bakgrunn, og var ein viktig fagperson i denne utviklinga. Ideen om å etablere eit toppidrettssenter/idrettssenter i Sogndal hadde begynt å ta form etter inspirasjon frå Toppidrettssenteret i Oslo. Det blei drøfta med leiinga ved Lærarhøgskulen om dette på slutten av 80- talet. Ideen skaut vidare fart då planane om Sognahallen kom tidleg på 90- talet, og ein kunne kople sentertanken til Sognahallutbygginga. Idrettskrinsen vart involvert i arbeidet, og leiinga ved Toppidrettssenteret i Oslo og Olympiatoppen reiste fleire gonger til Sogndal for å diskutere mulighetene for å etablere eit Regionalt Toppidrettssenter. Dei hadde i utgangspunktet tenkt at vi skulle vere underlagt Stavanger eller Bergen, men vi såg at planane våre strekte seg lenger enn det som var etablert i dei to byane. Vi henta og mykje fagleg inspirasjon frå Høgskulen i Vestfold og frå noverande professor Tomas Moser, som hadde bygd opp eit fysiologisk laboratorium i Tønsberg. I åra 1993- 1998 reiste vi dit på ekskursjon med mellomfag idrett. Vi enda opp med å kjøpe oksygenanalysatoren hans i 1996 for å få erfaring med maks O₂-testar.

Det er slik at det eine byggjer på det andre i ein utviklingsprosess. Før alt som skjedde rundt utviklinga av idrettssenteret på 90- talet, hadde ein vore gjennom ein interessant og grundig planleggingsprosess i 1987/88 med eit forsøk på å etablere eit stort Institutt for bevegelsesvitenskap (NIB), som og inkluderte ein privat idrettshøgskule (Stokke m.fl.: NIB, Norsk Høgskule for

bevegelsesvitskap, 1988) på Vesterland Feriepark på Kaupanger. Saka blei handsama i Det Regionale Høgskulestyret, S-sak 20/88, Fråsegn til søknad om etablering av Høgskule i bevegelsesvitskap i Sogndal.) Ein såg ikkje mulegheiter til nokon særleg ekspansjon for idrettsutdanningane i Sogndal i siste halvdel av 80-talet utover det etablerte grunnfag idrett, men ein såg at det var stor vekst rundt ein privat idrettshøgskule som var etablert i Trondheim i dei ára. Kombinert med reiselivssatsinga på Vesterland og planer om oppbygging av ein stor idrettshall, treningsfasilitetar, konferansefasilitetar og symjebasseng, såg ein mulegheiter for vekst og etablering av fagleærarutdanningar i kroppsøving og helsefag. Planleggingsgruppa fekk midlar av Distriktenes utbyggingsfond (DU) til planleggingsprosessen. Planane blei ferdigutvikla, og fekk støtte av det Regionale Høgskulestyret til å arbeide vidare med etablering. (Sogndal Lærarhøgskule, Jour.nr. 121/88. Ark.310.6). Men ein greidde ikkje å få reist stor nok kapital til begynne bygginga. Seinare har fleire av bygga vorte realiserte på Vesterland. Men planleggingsarbeidet viste seg og å få stor verdi for det som seinare skulle kome på Fosshaugane. Planane for treningsenteret og laboratoriane, som var inkluderte i NIB, vart arbeidde vidare med og vidareutvikla som Idrettssenteret i Sogn og Fjordane i 1998. Planane for den private idrettsutdanninga på Vesterland, vart også vidareutvikla og realisert med mellomfaget på høgskulen i 1993. Planlegginga som blei gjort på 80-talet på Vesterland, og tilskotet frå DU, var ikke bortkasta. (Rasmus Stokke)

Bilete 5: Merkene etter skruer for klatreveggen i treningssenter- rommet, minner fortsatt om ei aktiv tid i bygget. Bygget er i dag kun nytta til lagringsplass. (Foto: Kari Aaberge)

Idrettsskule for barn

Det var i hovudsak to grunnar til at Kroppsøvingsseksjonen ved Sogndal Lærarhøgskule starta idrettsskule. Den eine var at idrettsstudentane skulle ha ein praksisplass der dei fekk det totale ansvaret for gjennomføringa av idrettsskule tilbodet, inkludert den administrative delen. Den andre grunnen, var deltakargruppa med 6 – 10 áringar. Dette er ei svært interessant gruppe for dei som tek idrettsutdanning å ha instruksjon for, då det dreiar seg om å utvikle motoriske grunnferdigheiter.

Med bakgrunn i dette vart det utarbeidd eit planleggingsnotat og rammeplan for idrettsskulen året 1987 – 88. Målsetjinga var som sagt tosidig. Studentane vart utfordra fagleg til å legge opp aktivitetar der barna tileigna seg variert rørsleerfaring. Barna fekk tilrettelagt aktivitetar der dei kunne utvikle allsidigheit og nye teknikkar. Aktivitetane følgde ein prosesjon, der ein sikra seg at det eine nivået var nådd, før ein starta på det neste. Grunnfagsstudentane fekk såleis ein lærerik praksis med all administrering og gjennomføring av aktivitetar, juleavslutning og sommaravslutning.

Idrettsskulen vart også seinare år prøvd ut på mindre årsgrupper. Her var kravet at ein vaksen skulle vere med i aktiviteten saman med barnet. Studentane måtte her legge opp aktivitetar der foreldre og barn samarbeidde med kvarandre.

Sogndal idrettslag (SIL) v/arbeidsutvalet vart kontakta tidleg i planlegginga. Det naturlege ville vere at idrettsskulen vart starta i regi av dei. Tilbakemeldinga var at SIL på det aktuelle tidspunkt, ikkje såg seg i stand til å setje i gong ein idrettsskule. I tråd med NIF sentralt sine intensjonar med barneidrett, og ein allsidig aktivitetserfaring for barn, ville SIL gjerne diskutere overtaking på eit seinare tidspunkt. Planleggingsnotatet diskuterte også korleis idrettsskulen kunne drivast økonomisk. Ein god idrettsskule burde ha trenrarar som hadde kunnskap om barna si utvikling, både motorisk og intellektuelt. Vidare burde dei ha kunnskap om idrettane dei skulle undervise i, og korleis legge opp ein god progresjon. Dei skulle kunne gje kvart einskild barn aktivitetsoppgåver som var tilpassa det utviklingsnivå barnet var på. Desse oppgåvene kravde instruktørar som hadde utdanning, og studentane var gode instruktørar. (Aaberge 1987)

Desentralisert i Gloppen kommune

På 80-talet var kommunane ekstra på hogget for å få til høgskuleaktivitet. Aller helst ville dei få etablert eigne høgskular i kommunen. Gloppen hadde fått høgskuleutdanning i spesialpedagogikk og musikkterapi på Søreide, og var på jakt etter å styrke høgskuleaktiviteten. Firda Gymnas hadde ei sterke idrettslinje, så det var naturleg å tenkje utviding med idrett. Etter møteverksemid tidleg i 1987 såg ein at den beste måten å få til idrett i Gloppen var å gjere som ein hadde gjort desentralisert dei andre stadane. Nemleg å skaffe grunnfinansiering ved å etablere ein studiering gjennom eit Studieforbund. Denne gongen var det mest naturleg å vende seg til Idrettskrinsen som studiering, og så finansiere resten med kursavgift frå studentane. Frå hausten 87 hadde ein tidsmessig kapasitet då ein avslutta ei desentralisert halvårseining for lærarar i Luster i våren 87. Ein valde Byrkjelo som stad for samlingane framfor Søreide eller Sandane fordi ein fekk gratis tilgang av kommunen til gymsalen og bassenget på skulen. Dette blei det første

desentraliserte grunnfag idrett i fylket, med samling fredag kveld, heile laurdag og heile søndag ei helg i månaden, pluss sommarveker og vinterveke. Ein køyrd same modellen som på heiltidsstudiet i Sogndal, med integrert halvårseining i kroppsøving for lærarar og for interesserte som ikkje ønska å ta eit heilt grunnfag over eit og eit halvt år. Ein fekk og til ei ordning med interesserte avgangselevar på idrettslinja på Firda. Dei følgde samlingane før dei var ferdige med siste året på vidaregåande, og så tilpassa ein opplegget så dei tok eksamenane og deltok som fulltidsstudentar i siste halvdelen av studieperioden.

Det desentraliserte grunnfaget enda ut i at det blei etablert eit fulltids grunnfag på Søreide på Sandane frå hausten 1992. Det blei køyrd etter same modell og plan som i Sogndal med integrert halvårseining i kroppsøving og integrert andre halvårseining. Ein hadde eigen fulltids tilsett på Sandane som administrerte og organiserte utdanninga (Tor Slotsvik og deretter Knut Førde). Og så supplerte ein med fagtilsette som reiste frå Sogndal og underviste, og innleidt timelærarhjelp frå Firda Gymnas og andre lokale fagkrefter. Grunnfaget på Sandane fekk ikkje lengre midlar frå den nyfusjonerte Høgskulen i Sogn og Fjordane frå 1995, som følgje av økonomiske nedkuttingar, og med den grunngjevinga at Fjærlandsvegen hadde kome. Det var for kort avstand mellom Sandane og Sogndal til å ha idrettsstudium på begge stadane. Studiet på Sandane rekrutterte årleg måltalet rundt 20 studentar, og det rekrutterte til mellomfaget i Sogndal. Studiet bidrog til å skape eit studiemiljø på Søreide, som elles berre hadde deltidssstudentar utanom nokre få heiltidsstudentar i musikkterapi. Idrettsstudentane var ei ung og annleis studentgruppe i miljøet. Med bortfallet av idrett på Søreide fall og grunnlaget for Søreide som studiestad for heiltidsstudentar på mange måtar bort. (Rasmus Stokke)

Trenarutdanning saman med idrettskrinsen - STRYN skiutdanning

I heile perioden frå 70- talet hadde det vore kontakt med Idrettskrinsen. Frå byrjinga kunne studentar som tok lærarutdanning få godkjend A-trenarkurset ved at dei gjekk opp til prøva for A-kurset. På 80- talet heldt ein kontakten ved at fleire sentrale fagpersonar frå idrettskrinsen, og personar frå Idrettskrinsen blei invitert inn til å vere faglærarar på idrettsadministrative tema på idrett grunnfag. Rasmus Stokke var og kurshaldar for friidrettskrinsen. Ein såg at det var stort fagleg samanfall mellom innhaldet i trenarkursa i idrettane, og innhaldet i kursa på grunnfag idrett og kursa i kroppsøvingsfaget. Med bakgrunn i det kunne det utviklast meir systematisk samarbeid.

Det fekk ein særleg til gjennom snø- og skiutdanninga i Stryn frå 1989. (Stokke m.fl., 1990) Initiativet kom frå skulekontoret i Stryn . Motivasjonen var å få til høgskuleaktivitet i kommunen, og få til styrka aktivitet rundt sommarskisenteret på Strynefjellet. Der hadde alpinist Even Hole arrangert trenarkurs i alpint i mange år. Kapasitetsmessig var det mogeleg å starte opp hausten 89 då ein akkurat var i ferd med å avslutte det desentraliserte grunnfaget i idrett på Byrkjelo. Ein starta med ei halvårseining i kroppsøving der dei praktiske aktivitetane var spissa inn mot ski- friluftsliv- og breaktivitet tilrettelagt etter dei fysiske naturtilhøva i Stryn. Fjorten dagar intensivkurs over to sommarferiar og ei veke i vinterferien, med brevkurs mellom samlingane. På intensivkursa hadde studentane eit vekeskurs i skiidrett, og dei fekk velje eit vekeskurs, enten eit B- kurs i skiidrettane eller alpin/telemakkurset til skiforeininga eller eit spesiallaga friluftslivkurs frå Fjord til fonn. Grunnkurs bre og vinterfriluftslivkurs var obligatorisk. I tillegg til intensivkursa var det teoriundervisning i tilknyting til generelt pensum i brevkursa. (Sogndal Lærarhøgskule m.fl., 1990)

Finansieringa var om lag halvparten kursavgift, og resten frå midlar som Idrettskrinsen fekk i form av vaksenopplæringsmidlar frå staten fordi dei organiserte det som studiering på høgre nivå, og støtte dei fekk frå Idrettsforbundet fordi vi la til rette for trenarkursa. Ein lyste ut valkursa i

utdanninga som sjølvstendige B-kurs som trenarar kunne melde seg på, og vi brukte Skiforbundet sine beste instruktørar som lærarkrefter.

Utdanninga vart raskt ein kjempesuksess med langt større søker enn det var plassar til då utdanninga rekrutterte nasjonalt. I Sogndal hadde ein i fleire år sysla med planer om å opprette mellomfag i idrett utan å greie å finansiere det. I Stryn fekk ein det til med denne finansieringsmodellen grunna den gode studenttilgangen. Ein utvikla og fekk godkjent plan for 10 vekttal (30 poeng) mellomfagstillegg etter same mal som halvårseininga, med oppstart i 1990. I mellomfaget var det lagt inn mulighet for å velje C-kurs i langrenn, alpink eller telemark, toppskitrenarkurset. Mellomfagsoppgåva inkl. metodelære utgjorde fire av ti vekttal (Sogndal Lærarhøgskule m.fl, 1990).

Høgskulen i Volda hadde eit stort fagleg miljø i ski og friluftsliv, og var involvert i halvårseininga frå byrjinga. (Ola Einang, Arnfinn Haug, Frode Sætre, Gunnar Repp og Rune Johan Krumsvik var dei mest involverte, men fleire var innom.) Ein såg det difor som ei naturleg arbeidsdeling at HiVolda overtok det faglege ansvaret for halvårseininga og drifta den då mellomfaget kom, og at HiSF (v/Rasmus Stokke) tok ansvaret for mellomfaget og den overordna koordineringa av samlingane. Idrettskrinsen (v/Ingmar Breilid som koordinator) tok det økonomiske ansvaret, administreringa av trenarutdanningane og marknadsføringa av dei, og skulekontoret i Stryn den lokale koordineringa og administreringa av studiane. Skulekontoret i Stryn hadde eigne dedikerte tilsette som jobba med skiutdanninga. (Arne P. Sunde og Marianne Garlid. Ola Einang var og tilsett på skulekontoret i ein periode.)

Det var eit velutvikla samarbeid som varte med opptak kvart år til 2005. Vi utdanna om lag 150 trenarar/aktivitetsleiarar og 60 studentar årleg (Sogn og Fjordane Idrettskrins, 2003). Det var rundt 200 studentar og kursdeltakarar på samlingsvekene kvar sommar, og 25-30 instruktørar. Skiforbundet nyutvikla trenarkursa på B og C-nivå gjennom samlingane og miljøet i Stryn.

Frå 1999 vart trenarkurstilbodet i Stryn bygd på med fleire ute- og inneidrettar, og utvida med desentralisert grunnfag idrett, der siste sommarsamlinga vart lagt til Sogndal. Einar Ylvisåker organiserte og var

fagleg ansvarleg for grunnfaget. Portefølgja av idrettar og trenarkurs vart vidareutvikla (Sogn og Fjordane Idrettskrins, 2005). Men så første eit samanfall av faktorar til nedlegging av det ein hadde bygd opp. Idrettsforbundet fekk eit økonomisk samanbrot rundt 2003, og ein mista pengestønaden derifrå.

Pengestønaden til studieringar på høgre nivå hadde staten gradvis trappa ned over tid, og til slutt blei drifta berre basert på kursavgift. Det blei tungt å rekruttere nok, og siste grunnfagkullet blei teke opp i 2005. Det kom og snøfattige vintrar med lite snø på Strynefjellet, som førte til at Sommarskisenteret stengde før vi var ferdige med skikursa, og vi måtte hasteflytte til Juvass. Slike utsikter var vanskelege å leve med framover. No hører vi enkelte år at dei har stengt Sommarskisenteret tidleg i juni.

Men konseptet med trenarkurs og andre eksterne kurs tett integrert med høgskulen sine utdanningar, og samarbeidet om lærarkrefter som ein utvikla i Stryn, kan bli videreført på andre og meir moderne måtar i dag. Samarbeidet med idrettsorganisasjonane er likevel teke vidare. Studentar som tek fordjuping i fotball og volleyball på idrettsstudiane i Sogndal kan få trenarkompetanse. (Rasmus Stokke)

BREVKURSA: Å lese brev gir til vanleg gode assosiasjonar. Faglærarane i Stryn som gav tilbakemeldingar på brev, hadde ein intensiv lese- og tilbakemeldingsjobb på fritida. Den dag i dag kan det første blikket i postkassa på ein A4 konvolutt med frimerke kalle fram ei kjensle av ulyst. «Nok eit brev som må lesast...». Men det kunne og vere interessant. Nokre gonger skreiv studenten så levande godt, og hadde så gode kunnskapar, at ein fekk lyst til å gripe telefonen og tilby vedkomande jobb på flekken. (Rasmus Stokke)

Etablering av mellomfag idrett i 1993, ein ny milepæl blei nådd

Ein hadde etablert mellomfagspåbygg på skiutdanninga i Stryn og tilpassa idrett på Sandane. Ein hadde bygd opp eit grunnlag for laboratorieaktivitetar på Kvåle, fått etablert større og tyngre fagmiljø, heva formell fagleg kompetanse, utvikla fagplan, og lagt alt til rette over mange år for å etablere eit

eittårig fulltids mellomfagtillegg i Sogndal. I 1992 tenkte ein at fekk ein ikkje til finansieringa no, måtte ein gjere nokon drastisk. Ein foreslo overfor rektor å legge ned grunnfag idrett for komande studieår og heller satse på å tilby mellomfag idrett. Rektor Møst såg potensiale i å gjere eit slikt grep, og våga å gjere det. Ein fekk planen godkjend, og studiet starta opp med 16 studentar hausten 1993. Ein brukte same sensor på studiet som på det tilsvarande studiet på Idrettshøgskulen for å sikre det faglege nivået. Men det var mange studentar det året som hadde planlagt å starte på grunnfag idrett, og som gav høgskulen tilbakemelding om at dei var skuffa over avlysinga. Året etter kom det sysselsetjingspakkar frå staten til høgskulane, for å gje fleire studentar tilbod om høgare utdanning. Då fekk mellomfag idrett førsteprioritet i finansiering, sidan det allereie var etablert. Både grunnfag og mellomfag idrett var frå då av finansielt sikra, ein ny milepål i idrettsutdanningane si utvikling var nådd, og ein kunne starte å byggje faglege grunnlag og planlegge for nye mål. (Rasmus Stokke)

Idrettsutdanninga i forhold til samfunnet rundt oss – omdømebygging

Omdømebygging var sentralt. Tilboda av desentraliserte utdanningar, der vi reiste rundt i distrikta, er døme på det. Alle konferansar som vart arrangert var ein god måte å komme i kontakt med dei rundt oss. Det vart opplevd meiningsfylt og viktig å gje idrettsutdanninga eit ansikt utad og få kommunisere med folk at dei var viktige for oss, og vi viktige for dei. God kontakt med skular i kommunen ført til at vi kunne låne utstyr av kvarandre, og ikkje minst utveksle undervisningskompetanse. Vi såg dette som viktig for å gje studentane eit godt fagleg tilbod.

Idrett grunnfag hadde flest søkerar ved heile Høgskulen i nokre år. Vi hadde godt omdøme, ikkje berre i fylket, men i heile landet. Heile Høgskulen spelte på dei «korta» Idrett hadde. Vi var unge og spreke, vi brukte naturen aktivt både sommar og vinter. Vi spelte på lag med fotballbygda og vi formidla at å bruke naturen rundt oss var viktig. Det var på ein måte smigrande for oss tilsette på

idrett, å bli framstilt slik. Likevel var vi på vakt mot denne framstillinga, vi såg på idrettsutdanninga som ei akademisk utdanning. Eit godt omdøme kom ikkje utan at det var kvalitet på den teoretiske og praktiske læringa. Dette vart påpeika av mange studentar. Dei kom hit fordi dei hadde hørt frå tidlegare studentar at dei lærde mykje fagleg.

Vi fagtilsette var opptekne av å ha ein høg fagleg standard på det vi formidla. Kanskje nettopp dette leik og moro-inntrykket som vi opplevde at andre kollegaer kunne slenge mot oss i bi-setningar, var det som tente oss til å vise alle, ikkje minst innafor vår eigen institusjon, at vi var dyktige også som forskrarar.

Idrettsutdanninga i Sogndal i nasjonal samanheng

Rykte i landet sa at Sogndal var ein god plass å studere og bu, søkartala auka og vår lyst og motivasjon til å vidareutvikle studietilbodet var godt planta i oss. Det veksande studenttalet i Sogndal på starten av 90 - talet sprengde alle rammer. I tillegg til undervisninga, trengte studentane sárt ein hall å trenere i på ettermiddagen. Etter auka press frå fleire hald, vart det i 1993 bygd ny hall på parkeringsplassen ved Tribunebygget. Dette var ein svært god og tilpassa hall til dei behova vi hadde. Storleiken på hallen var ei halv handballbane, her var god plass til å gjennomføre alle typar aktivitetar. Hallen var kun hall, for garderobefasiliteter måtte vi ut, ca. 10 meter til garderobebeanlegg i tribunebygget. (NB! For idrettslærarar er det fantastisk å kunne høyre si eiga stemme og si eiga studentgruppe når ein underviser. Det var ikkje få gonger vi lengta tilbake til den flotte salen på parkeringsplassen på Kvåle, etter at vi flytta til Sognahallen). Søkartalet og studenttalet vaks, og det vart veldig vanskeleg å kome inn på grunnfaget. Vi nytta kvart høve til å utvikle studietilbodet. Idrett hadde planane klare om tilbod, når det til dømes kom spørsmål om sysselsettingstiltak.

Vi opplevde at ungdommar og foreldre hadde ønskje om idrettsutdanning. Folk såg kva vi fagleg kunne tilby idretten, ved at kunnskapen som vart gjennomført i det praktiske, førte til kvalitet på treninga i idrettslag. Idrettsstudentane var

etterspurde, idrettslaga ville meir enn gjerne engasjere dei, og jobbtilbod venta som regel nyutdanna studentar. Problemet i idrettslaga var økonomi, så kunnskapen til studentane var ønskt, men betale dei kunne dei ikkje. Dette var eit dilemma, idretten og trenarverksemda har vore gjennomført på dugnad, så kom det skulerte studentar med ein kompetanse som særidrettane gjerne skulle hatt, som trenrarar. Dette kunne opplevast truande på det etablerte systemet med frivilleheit og dugnad, utan krav til kompetanse som bærebjelke. Dette var eit følsomt tema. Behovet var der, dei betalte jobbane var ikkje der.

Idrettsbevegelsen generelt i Sogndal var stor. Vi rekrutterte studentar frå heile landet. Det var kjekt å møte kollegaer frå andre høgskular i landet som hadde høyrt mykje positivt om idrettsutdanninga i Sogndal. Dette var ei fantastisk positiv bølgje å vere i, og som vi var veldig opptekne av å bevare. Vi var tett på studentane, vi var alltid klar når dei tok kontakt. Ingen problem var for små til legge fram og diskutere med oss. Vi fekk tilbakemeldingar frå studentane om at dei følte seg velkomne og at dei følte seg viktige for høgskulen og idrettsmiljøet i Sogndal. Det var denne heilskapen som gjorde at vi som tilsette, ønska å utvikle dette vidare. Vi var ivrige til å utvikle ei fleirårig utdanning. Dette ville føre til fleire studentar, større fagmiljø og dermed meir behov for kontor og hallar.

Studieåra i perioden

Studieåret 1985-86

Vi gav tilbod om første halvårseining (19 stud.) og kvartårseining (22 stud.) dette studieåret. I tillegg fagdidaktisk kurs i kroppsøving (Fd-kurs). Dette var eit kurs av ca. 20 timars varigheit, der ein skulle sikre seg at kroppsøvingsfaget skulle ha praktisk pedagogisk vinkling inn mot skuleverket.

Studieåret 1986 – 1987

Kroppsøvingsseksjonen tok opp si første årseining i idrett m/administrasjon (grunnfag idrett). Seksten studentar starta opp på årseininga. Fem av desse var lærarstudentar som tok andre halvårseining, dei vart integrert i årskurset. Same år tok vi opp første halvårseining (18 stud.), fysisk fostring for 2. året på

Førskulelinja, storleik tilsvarande 4vt. På lærarutdanninga gav vi også tilbod om kvartårseiningar (5vt) og Fd-kurs.

Studieåret 1987-88

Dette studieåret tok vi opp årseining idrett med administrasjon, første halvårseining i kroppsøving (14 stud.), kvartårseining i kroppsøving (14 stud.) og Fd-kurs. Desentralisert grunnfag i Gloppen.

Studieåret 1988-89

Vi tok opp årseining idrett med administrasjon, første halvårseining i kroppsøving, kvartårseining i kroppsøving, fysisk fostring 2F og Fd-kurs. Desentralisert i Gloppen.

Studieåret 1989-90

Idrett hadde dette året grunnfag idrett, første halvårseining kroppsøving, kvartårseining kroppsøving, fysisk fostring 2F.

Hausten 1989 starta Sogndal lærarhøgskole 4-årig desentralisert forskulelærarutdanning (DEFLU) i Jølster. Fysisk fostring hadde undervisning studieåret 1990-91 på Jølster vidaregåande skule, Vassenden (28 studentar).

*I 1989 vart eit utval nedsett for å lage forslag/plan til ei tverrfagleg halvårseining mellom faga naturfag, kroppsøving og pedagogikk. **Utefaget** vart ein realitet. Utvalet bestod av Jon Henjum (naturfag/matematikk), Marit Alvestad (pedagogikk) og Grethe Aasprong Eckhoff (kroppsøving). Faga i studiet vart fordelt med 5 vt kroppsøving, 4 vt naturfag og 1 vt pedagogikk. Undervisninga skulle vera mest mogleg utandørs. Kroppsøvingslæraren var studieleiar. (Grethe Aasprong Eckhoff)*

Studieåret 1990-91

Dette studieåret tok vi opp grunnfag idrett, andre halvårseining i kroppsøving, første 1/2årseining i kroppsøving, kvartårseining kroppsøving, DEFLU (desentralisert fysisk fostring i Jølster), fysisk fostring 2F

Studieåret 1991-92

Jan Morten Loftesnes, tilsett 1.08.1991- dd. (datoen for dd er 1.08.16)

Grunnfag idrett, første halvårseining kroppsøving. *Utefag vart hausten 1991 fordjupingstilbod for studentane i 3. studieår på førskolelærerlina. Det vart teke opp 14 studentar, 8 interne og 6 eksterne. Lærarar på det første Utefaget var Grethe Aasprong Eckhoff, Hugo Mossestad og Anne Lille-Homb.*
Førskolelærarstudentane fekk Utefag som tilbod kvart år framover til 2013. Hausten 1991 vart det teke opp 2 klassar på førskolelærarstudiet. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Idrett hadde klart seg med kontor så langt. Grethe hadde kontor i brakkebygget, der dei aller fleste knytt til lærarutdanninga hadde kontor. Rasmus hadde kontor nærmast inngangen i Tribunebygget og Kari hadde kontor i 2. etg i motsette ende av Tribunebygget. Første august vart Jan Morten Loftesnes tilsett.

Kontorsituasjonen vart løyst ved å sette opp ei brakke utafor Tribunebygget i enden som vender mot Sogndalsdalen. Her var Jan Morten sitt første kontor, på ei heller uisolert brakke og med dalatrekken mitt imot. Gjennom vinteren pådrog han seg to lungebetennelsar.

Studieåret 1992-93

Frode Fretland, tilsett 1.08.92 - dd, Frode hadde tidlegare hatt eit vikariat ved Høgskulen, då Kari hadde fødselspermisjon i 1989-90. Hausten 1991 reiste han til Harstad og underviste på Heggen vgs. Kom tilbake til Sogndal sommaren 1992. Tor Slotsvik 1.08.92 – 31.07.93 tilsett på Sandane. Jan Morten var seksjonsleiar i to år.

Studietilboda var Grunnfag idrett, 2 grupper i fysisk fostring, Utefag, Starta grunnfag på Sandane.

Studieåret 1993-94

Einar Ylvisåker, tilsett 1.08.93 - dd, Reidun Nerhus Fretland, tilsett 1.08.93 - dd, Steinar Brattenborg 1.08.93 – 31.07. 96, Kari Rønnestad, tilsett 1.08.93 – 31.07.94, Knut Førde 1.08.93 – 31.07.95, tilsett på Sandane.

Dette året hadde vi kun Idrett mellomfag, ikkje grunnfag i Sogndal, men vi hadde Idrett grunnfag på Sandane. I tillegg hadde vi tilbod om halvårseining i Utgefag, to grupper i fysisk fostring 2F, A+F (allmenlærar og forskulelærar), kroppsøving 5 vt, kroppsøving 10 vt.

Vi fekk også andre undervisningslokale vi kunne nytte. Lærarutdannninga fekk auditorium og klasserom på tribunebygget til Fosshaugane stadion, på kortsida mot lærarskulen (mot Sogndal sentrum). Den andre store hendinga dette studieåret var OL på Lillehammer. Studentane hadde sjølv sagt studieveker desse vekene, og det var sjølv sagt godt for oss tilsette også. Sogn Billag sette opp daglege tur-retur bussar til Lillehammer.

Studieåret 1994-95

Frå 1. august vart alle høgskulane i fylket samanslått til Høgskulen i Sogn og Fjordane. I forkant av denne samanslåinga var det sjølv sagt mange og til tider følelseslada diskusjonar. Dette er godt fortalt av Yttri (2008).

Frode var seksjonsleiar i 3 år. Studietilboda var Idrett grunnfag (20 vekttal) og Idrett mellomfag (20 vekttal). Grunnfaget kunne gå inn som del av treårig lærarutdanning. Krø 5 vt og 10 vt. Idrett grunnfag (20 vekttal) på Sandane, Utgefag (10vt), 2 grupper i fysisk fostring på 2F.

Timetal som studentane som gjekk grunnfag, fekk som undervisningstimar i praktiske idrettar (9 vekttal, dvs 27 studiepoeng): Fotball 14 timer (t), handball 14 t, volleyball 14 t, basketball 14 t, badminton 6 t, innebandy 4 t, bordtennis 4 t, turn 18 t, friidrett 20 t, orientering 17 t, Rytmikk-dans-gymnastikk 23 t, tennis 5 t, sansemotorikk/drama 6 t, tilpassa idrettar 6 t, symjing m/livberging 33 t, grunntrening 22 t, kampsport 4 t, testing 5 t, ski 30 t, klatrevegg 4 t, friluftsliv 40 t, Totalt undervisningstimar i praktiske aktivitetar 318 t. Til samanlikning hadde idrett grunnfag 267 t undervisning i praktiske fag i 2008. I 2016 var undervisningstimetalet i praktiske idrettar 246 t.

Studieåret 1995-96

Kai Erik Moen, tilsett 18.08.95 – 31.07.99.

Dette året gav vi tilbod om Idrett grunnfag, Idrett mellomfag, Utefag (10vt), 2 grupper i fysisk fostring på 2F. Idrett gav no tilbod om mange utdanningar og delutdanningar. Det vi alltid hadde fokus på var at dei ulike utdanningane skulle sjåast i ein samanheng med kvarandre. Studia skulle kunne byggast på med andre studiar. Dei som tok $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{2}$ årseiningar, kunne bygge vidare med nye $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{2}$ årseiningar til dei fekk eit grunnfag. Vi brukte nemningar som kroppsøving 1, 2 og 3. Vi utvikla dette vidare til at dei som tok skiutdanninga på Stryn, ville kunne få mellomfagstillegg (10vt) med vekt på skiutdanning. Studentar ved lærarutdanninga, kunne fjerde året velje grunnfag, dei som alt hadde grunnfag, kunne velje mellomfag. Dvs dei kunne ha 4-årig lærarutdanning med 2 år idrettsutdanning.

Utveksling av undervisning mellom avdelingane

Idrett fekk også i oppdrag å undervise på andre utdanningar intern på Høgskulen. Desse oppdraga gjekk inn som del av undervisningsoppgåvene til tilsette på idrett. *Barnevernspedagogikk – Sosialt arbeid. Sidan 1995 har idrett/kroppsøving vore innleid i emnet Aktivitetsfag – sosiale relasjonar. I starten var det eit reint kroppsøvingeskurs med både inne og utaktivitetar, men etter som åra gikk, vart fokuset skyvd meir og meir over på friluftslivsdelen av kroppsøving sett i eit sosial-pedagogisk perspektiv. Heilt frå starten av har dei studentane som valde Kroppsøving/friluftsliv som aktivitetsfag hatt praksisdagar med elevar frå både småskule og ungdomsskule.*
Barnevernsstudentane har fått veldig gode skussmål frå lærarane i dei klassane dei har vore i, og særleg gode er Barnevernsstudentane til å sjå, og legge opp undervisning for alle. (Jan Morten Loftesnes)

Seinare hadde idrett i fleire år, anatomi og fysiologiundervisning på vernepleie. Tilsette ved Friluftsliv gjennomførte brekurs for studentar på avdeling for Naturfag, og tilsette på Idrett vart etterkvart innleidt som undervisarar på helsefag. Idrett nytta seg også av undervisningskompetanse frå andre avdelingar. Dette var spesielt frå økonomi og administrasjonutdanninga ved Avdeling for

Samfunnsfag, som var med i oppstarten av grunnfag Idrett, og Avdeling for Naturfag med ekspertise på cellebiologi og naturfaglege emne.

Studieåret 1996-97

Rolf Salveson, tilsett 1.08.96 – 1.01.15.

Studietilbodet på idrett var Idrett grunnfag 20 vekttal (árseining), Idrett mellomfag 20 vekttal (årsstudium). Krø 1, krø 2, krø 3, fys fos 4 vt, utefag 10 vt. Almennlærar + forskulelærar (A+F) i Sogndal: 2.året krø 5 vt, fysfos 4 vt, 3. året krø med livssynsundervisning, religion/etikk, A fekk 5 vt, F fekk 3 vt. A + F desentralisert på Sandane oppstart, der det var lagt opp med krø på A: 2,5 vt første året og 2,5 vt 2. året, F med fys. fos: 2 vt første året og 2 vt 2. året.

Studieåret 1997-1998

Asta Kvitne 1.08.97 – 31.07.00, Olav Bjarne Lysklett 1.01.97 – 31.07.01, Geir Kåre Resaland 1.08.97 – 31.07.98 (vikariat). Idrett hadde no 11 tilsettte. Kari var seksjonsleiar i 2 år.

Studietilboda var tillegg til idrett grunnfag og mellomfag, Krø 1, krø 2, fys.fos 4 vt, utefag 10 vt, A+F som året før. Det var ikkje uvanleg med studietur for studentane, der aktivitetar vi ikkje hadde kompetanse til å gje sjølv, vart undervist. Dette året var idrett grunnfag og kroppsøving (siste halve delen av idrett grunnfag, som var eit tilbod til lærarutdanningsstudentane) på NIH og hadde skøyter, bryting og judo.

Dette var siste året vi var lokalisert i Tribunebygget ved Sogndal Stadion (Kvåle). Det var mykje planlegging av kontordelen i tilbygget til storhallen (skotet), der idrett skulle flytte til studiestart i august 1998.

FoU i perioden 86 – 98

FoU på 80- talet dreia seg mest om å utvikle utdanninger, utvikle undervisningsmateriale, og bidra i å utvikle studentprosjekt.

Læremiddelproduksjonen var viktig då utviklinga av nye studium låg føre det

forlaga greidde å følgje opp. Å lage eigne lærermiddel var arbeidskrevjande før dataalderen sitt inntog.

Frå midten av 80-talet var det to tilsette med hovudfag, og med det, meir fokus på forsking. Eg starta i oktober 1986 utprøving av eit testbatteri på 5 ungdomsskular i Sogn. Prosjektet fekk økonomisk støtte frå Grunnskulerådet, og var det første eksternstøtta FoU-prosjektet på idrett.

Veksten på 90-talet med fleire tilsette med hovudfag, forsterka eit fokusskifte der fagmiljøet ønska å legge endå meir vekt på forsking. Avdeling for lærarutdanning engasjerte FoU-rettleiarar i delstillingar, og professor Edvard Befring frå Universitetet i Oslo blei tilsett i II-arstilling på avdelinga for å støtte forskingssatsinga. Han var dyktig til å gi individuell hjelp. Rasmus Stokke vart FoU-rettleiar for idrett, matematikk og kristendoms-seksjonen. Dette er utdrag frå FoU- rapporten for idrettsseksjonen som Rasmus Stokke leverte til avdelingsleiinga i 1997. (Stokke, 1997)

«Seksjonen har fått tredobla talet på tilsette sidan 1992. Det har ført til at fleire og heilt nye faglege interesser har vakse fram. Dei som var tilsette før 1992 har og delvis endra interesseområde for FoU på grunn av at undervisning på nye studietilbod har kravd nye faglege utfordringar. Det er eit sær preg for seksjonen at merksemda dei siste åra har vore retta mot utvikling og konsolidering av dei nye studietilboda, på kostnad av satsing på større FoU - prosjekt og vitskaplege arbeid. FoU - rettleiar vil ha ein viktig funksjon i å initiere og etablere dei nye FoU - miljøa i seksjonen no når stillingane blir fasttømra og strukturane i nybygget i Storhallen er på plass. Ved sidan av utviklingsarbeida som rettar seg mot skule og barnehage, vil truleg etablering av eit Regionalt Kompetansesenter for Idrett bli den organisasjonen mykje av FoU - arbeidet vil bli initiert og kanalisert gjennom i framtida. Viss ein får etablert hovudfag idrett, vil det i seg sjølv gi ei kraftig stimulering av vitskapeleg FoU - aktivitet, og stimulering til fagleg samarbeid med toppinstitusjonane.

Seksjonen er altså i stor grad i konsolideringsfase på studietilbod og i oppbyggingsfase på FoU.

Dei framtidige FoU - miljøa i seksjonen er ikkje klare. Pr. i dag peikar det seg ut å utvikle vidare eit biologisk miljø i samarbeid med avd. for naturfag, eit samfunnsfagleg miljø med vekt på historie og samarbeidslinjer til avd. for samfunnsfag, eit motorikkmiljø som kan gå i litt ulike faglege retningar, og eit fagdidaktisk miljø retta mot barnehage og skule. Seksjonen har i gong fagdidaktiske utviklingsarbeid mot barnehage. Tidlegare har seksjonen hatt stor aktivitet innan fagdidaktisk nettverksarbeid mot grunnskulen.»

Samanfatting av dei tilsette sin FoU- aktivitet

Med utgangspunkt i FoU- rapporten frå 1997 er det nedanfor summert opp kva tilsette hadde vore involvert i og jobba med fram til det året, og planane framover for FoU. Her må også takast forbehold om oversikta viser alt FoU-arbeid i seksjonen.

Rolf Salveson: Arbeid i gong/planer: Artikkel i internasjonale tidsskrift, med grunnlag i hovudfagsarbeidet om motorikk og læring, saman med rettleiar professor Whitings. Rolf har skrive ferdig sin del. Bokprosjekt: Treningslære i fotball saman med to andre forfattarar. Har avtale med Universitetsforlaget, og er i gong med arbeidet. Manusinnlevering desember 97, utgivast vår 98.

Fotball. Innføringskurs i fotball for grunnfag idrett og KRØ 2. (Rolf Salveson/Einar Ylvisåker: Undervisningskompendium 18/97, HSF. 27 s.)

Aktuelt å skrive artiklar i norske tidsskrift om motorikk saman med Olav Bjarne. Vil involvere seg i utviklinga av Regionalt Kompetansesenter. Er aktuell å vere med på eventuelt forskingsrådsprosjekt idrett og samfunn saman med Frode.

Einar Ylvisåker: *Fotball.* Innføringskurs i fotball for grunnfag idrett og KRØ 2. (Rolf Salveson/Einar Ylvisåker: Undervisningskompendium 18/97, HSF. 27 s.) Haust 97: Hjartebarnprosjekt. Kartlegging av fysiske parameter hos hjartebarn i Sogn og Fjordane. Har hatt kontakt med kardiolog Gottfred Greve ved Haukeland sjukehus som driv eit slikt prosjekt i Hordaland. Kan bli hovudfagsarbeid.

Jan Morten Loftesnes: Laga eit originalt notat, «Sansestimulering som grunnlag for motorisk utvikling», ca. 15 s. Laga undervisningskompendium i volleyball, friluftsliv, naturleikeplassen, idrett/samfunn grunnfag, og anatomi/fysiologi forskuleutdanninga.. Utvikla fagplan i samarbeid med Avd. for helsefag Førde, 10 vekttals mellomfagstudium i mellomfag idrett og psykiatri. Studiet ikkje realisert enno. Involvert i følgjande igangverande prosjekt: Naturleikeplassprosjektet. *Naturleikeplassen*. rapport frå eit utviklingsprosjekt med 6 barnehagar. Rapportserien HSF. ISBN: 82-466-00-24-9. Her inngår kurs, nettverksgrupper der 10 barnehagar har vore involverte, og evaluering. Samarbeid med miljøvernnavdelinga hjá fylkesmannen. Konkrete planer for bokprosjekt på TANO om naturleikeplassen. Manus i løpet av 1997. Framhald av prosjektet avheng av midlar frå fylkesmannen. Søkjer på vikarstipendmidlar for bokprosjektet. Barneidrettsprosjektet, SIL. Er prosjektleiar for dette. Har utvikla organiséringsmodell. Gjennomfører dette året. Trenar-2-kurs barneidrett. Er med i arbeidsgruppe oppnemnd av Norges Idrettsforbund som utviklar nytt kurs m/ kursmateriale og litteratur i trenar 2 - kurs, barneidrett. Ferdig i løpet av våren 97. Motorikkprosjekt: Dette er oppfølgjing av hovudfagsarbeidet. Inne i kartleggingsfase. Har no køyrd testar i 2. klasse Kaupanger Skule. Har intervensionsgruppe og kontrollgruppe. Følgjer opp med testar i 4. klasse og 6. klasse. Har planer om dr. gradsprosjekt, knytta til leikeplassprosjektet. Barn sine forhold til naturopplevingar ved naturleikeplassen er det aktuelle temaområdet. Satsar på å ha godkjend prosjektskisse i november 97. Slit med å finne fagleg rettleiar til dette.

Reidun Nerhus Fretland: Har laga undervisningskompendium. Igangverande arbeid og planer: Kompendium i generelt ballspel, nett fullført. Har hovudansvaret i seksjonen for kroppsøvingsdidaktikk, og driv eigenstudiar og fagleg oppdatering på det våren 97. Vil involvere seg i nettverksretta utviklingsarbeid i fagdidaktikk.

Olav Bjarne Lysklett: Har skrive artiklar om telemark. Har utvikla planer for telemark B-kurs og C-kurs for Norges Skiforbund. Gjennomført motorikkretta pilotprosjekt på slalåmsimulator hausten 96. Tema: Korleis fungerer læring av motorikk når ein får andre oppgåver å forholde seg til samstundes? Aktuelt á

jobbe vidare med til hausten ved eventuell stilling her. Er i gong med å skrive artiklar om skileik og læring. Publiserast i løpet av 1997. Har skrive ferdig artikkel om motorisk læring som vert publisert i Scandinavian Journal of Sport Medicine våren 1997.

Kari Aaberge: Har laga 5 rapportar for justisdepartementet på arbeid som blei gjort i Oslo i studietida. Gjennomførte eit større prosjekt på slutten av 80 - talet med støtte frå Grunnskulerådet der det m.a. inngikk utvikling av motoriske testar og evaluering av effektar av utvida timetal i kroppsøving ved tre forsøksskular. Det vart utarbeidd årlege rapportar, som vart sendt til Grunnskulerådet, om framdrifta i prosjektet. Tankane/påstandane som var utgangspunkt for prosjektet var sett opp i 5 punkt. A) Fysisk aktivitet kan gje utløp for overskotsenergi og aggresjon – medfører rolegare elevar i dei øvrige timane – som igjen medfører større utbytte og konsentrasjon i dei øvrige timane. B) Idrett/kroppsøving er eit fag som kan vise målbare resultat på ein annan måte enn det andre fag kan. C) Skal faget idrett/kroppsøving ha noko å sei for elevane, må det leggast opp systematisk. D) Fleire timer kroppsøving – større effektivitet i andre fag – framgang i andre fag. E) Fysisk velvære – psykisk og sosialt velvære.ref Arbeidet førte til boka *Målretta Trening, motivasjon og heilskap i kroppsøving, Universitetsforlaget (Aaberge, 1992.)*

Har utvikla fleire undervisningskompendium. Bl.a. *Grunntrening til musikk*. Undervisningshefte om korleis setje saman treningsprogram der ein bruker musikk. HSF, 1997. *Småreiskapar/rytmisk sportsgymnastikk*. Undervisningshefte til innføringskurs i rytmisk sportsgymnastikk. HSF, 1997.

Har delteke på dr. gradskurs og er interessert i fleire kurs opp mot dr. gradsarbeid. Har eit samarbeidsprosjekt med sosialkontoret i Sogndal, treningsgrupper innan psykisk helsevern.

Frode Fretland: Laga undervisningskompendium i turn, fotball, skøyter og symjing. Laga pulsklokkerettleiing, og arbeidd med edb -systemet for kraftplattform og videoanalyse. Artikkel i årbok for Sogn, 1995: Idrett i krig og fred. Foredragsmanus (7s.) om idretten si betydning i samfunnet, 1997. Fullført stort bokprosjekt om fotballen si historie i Sogn og Fjordane, gitt ut haust 1996.

Kompendieutarbeiding saman med Einar og Rolf. Arbeider med forprosjekt til dr. gradssøknad i idrettshistorie. Det vil vere knytt opp mot fotball og komparasjon bygd/by. Har fagleg rettleiar ved NIH. Er interessert i å involvere seg i idrett og samfunn- prosjekt med eventuelle forskingsrådsmidlar. Er involvert i utviklingsarbeid i seksjonen i bruk av IT i bevegelsesanalysar, og utviklar det vidare. Er interessert i å utvikle system for kampanalyse i Storhallen.

Rasmus Stokke: Tidlegare FoU-involvert i grunnskuleretta fagdidaktikk. No mest involvert i biologisk retta fagproblemstillingar, laboratoriearbeit og utviklingsplaner for seksjonen sin FoU-aktivitet. Dette grunna endringar av undervisningsområde. Utvikla ei rekje fagplaner for nye studium og bidrege i å realisere dei unntake hovudfagsplan. Ca. 15 artiklar, notat og kompendium i tilknyting til nettverksprosjektet «Systematisk kroppsøving» på slutten av 80 - talet. Lærebok i «Fysisk aktivitet og helse» for ungdomsskulen, Univ. forlaget 1990. Lærarrettleiing til elevboka, Univ. forlaget 1990. Deltok i landsomfattande undersøking om dopingmisbruk i helhestudio. Samla inn data og rapportere for Sogn og Fjordane, 1995. Siste åra arbeidd med oppbygging av fysiologisk laboratorium og utstyr for bevegelsesanalyse, utvikla testprosedyrar og koyrd pilotprosjekt knytt opp mot mellomfagsoppgåver. Leiar av prosjektgruppe for utvikling av Regionalt Kompetansesenter for Idrett. Er involvert i kartleggingsundersøking i regi av Nasjonalt Fagråd Idrett om grunnfagsstudiane i idrett i Noreg.

Kai Erik Moen: Er undervisningsassistent dette året. Har sjølvstendig undervisningsansvar, og utviklar undervisningskompendium.

Grethe Aasprong Eckhoff: Permisjon i 1997, og var ikkje med i sjølve oppsummeringsrapporten. Men hadde utvikla fagplanar gjennom mange år, og hatt hovudansvaret for fagutviklinga i fysisk fostring på førskulelærarutdanninga. Laga ei rekje undervisningskompendium til årseiningar, halvårseiningar og førskulelærarlina i apparatarbeid, ballspel og leikaktivitetar. Hadde det faglege- og organisatoriske ansvaret for oppstart av idrettsskule for barn, Kaupanger Idrettslag 1988.

Tok hovedfag 1992-1994 ved NIH. Tittel på oppgåva: «Den erfarte læreplan». Ei studie i korleis kroppsøvingsfaget vert praktisert og erfart av lærarar, elevar og foreldre.

Planla og førebudde frå 1996 ei undersøking i barnehagen som fekk tittel «Uteliv i barnehagen».

4. Perioden 1998 – 2004 flytting til Sognahallen

Det neste store løftet i bygda var planar om ein innandørs fotballhall. Høgskulen som leidgetakar ville vere avgjerande for om Sognahallen kunne realiserast. Yttri, (2008), i boka «Frå skuletun til Campus», har skreve inngåande om prosessen fram til realisering av Sognahallen.

For vidare utvikling var det ikkje berre hallar det var behov for, men også kontorfasilitetar , større klasserom og ulike laboratorium. Vi ønskten å måle oksygenopptak og laktatnivå, dvs. uthaldslab, og vi ønskten ein styrkelab. Dette kunne vi få til ved å flytte til ein ny hall. I tillegg ville ein storhall ha stor betydning for bygda, og bygdene rundt.

Til tross for eit godt liv i tribunebygget på Kvåle, var ikkje valet om å flytte vanskeleg. Vi var ein del av bygda, og vi ønskten å spele på lag med samfunnet rundt oss. I 1998 flytta vi i Sognahallen. Sognahallen og Idrettssenteret vart offisielt opna 26. september 1998. Vi fekk alle idrettstilsette samla på same området. Vi hadde teoretisk undervisningsrom, uthaldslab, styrkelab. og hall i umiddelbar nærheit. Det var 10 kontor, med høve til å ytterleg leige av nokre kontorplassar. Vi hadde eit stort og flott lunsjrom med plass til alle rundt bordet. Og vi hadde areal til å auke studenttalet.

På det følelsesmessige planet var Tribunebygget på Kvåle og Stadion rundt, eit viktig område for meg. Her kunne eg ta med smågutane til å leike ute og inne når mor måtte på jobb utanom barnehagetid. Sjølv på spørsmål i dag minnest dei denne tida med stor entusiasme i forteljingane sine. Spørsmålet mitt var om eg ville klare å ta med sjela og positivismen som låg i tribunebygget, speakerbua og stadion, til det nye bygget i Lines. Vi som heile dagen hadde vore tett på studentane, og diskutert alt som måtte vere av problemstillingar saman med dei. Eg var klar på kva eg ville sakne av det vi hadde på Sogndal Stadion, men og klar på det idrett ville få som var viktig for vidareutvikling av idrettsutdanninga ved å flytte til Sognahallen. Denne bevisstgjeringa før vi flytta, hjelpte på rask tilpassing til nye lokale, og til å måtte samordne seg med fleire aktørar på same området.

Bilete 6: Idrett hadde kontor i 2.etg. inngang til kontora og storhallen i 1. etg.
(Foto: Kari Aaberge)

Høgskulen var ein stor leidgetakarar i den nye hallen og elles i infrastrukturen i bygget. Det er også viktige å påpeike korleis fleire samarbeidde både økonomisk og fagleg for å realisere Storhallen og Idrettssenteret (frivillige organisasjonar, kommunen, nabokommunar, fylkeskommunen, næringslivet og staten).

Vel plassert på nye kontor og nye lokale var det nye oppgåver som venta.

Idrettssenteret og ideen om eit kompetansesenter for idrett i Sogndal skaut fart då planane om Sognahallen blei lanserte av miljøet rundt Sogndal fotball tidleg på 90-talet. Idrettssentertanken hadde modnast gjennom framveksten av treningsfasilitetane på Kvåle, ideane frå planlegginga av Institutt for bevegelsesvitenskap på Vesterland, og samhandlinga med Sogndal Fotball. Idrettskrinsen vart kopla på, og ein kunne byggje vidare på det etablerte samarbeidet med dei. Det enda opp i ein plan for eit fylkesdekkande

idrettssenter med utspring frå miljøet i Sogndal. (Stokke, 1998). Tanken om eit Toppidrettssenter som dekka Vestlandet fekk ein ikkje Olympiatoppen med på trass i stor lobbyverksemd. Men ein rigga senteret for å kunne få ein slik funksjon. Senteret blei m.a. brukt som testarena for fotballklubbane Brann og Haugesund i dei første driftsåra.

Det var fysisk plassert i eit tilbygg til Sognahallen saman med kontor- og undervisningsfasilitetane til idrettsseksjonen. Det blei organisert som eit ideelt aksjeselskap med Sogn og Fjordane Idrettskrins og Sognahallen AS som eigarar, og høgskulen med styremedlem. Senteret hadde treningsstudio, laboratorium, eit helsecenter med m.a. fysioterapi og legetenester, og eit kurs- og formidlingssenter. Ein utvikla samarbeidsavtale om sambruken mellom selskapet og høgskulen om areal, utstyr og fagleg utveksling av tenester. Frå høgskulen si side var hovudføremålet å ha ein praksisarena retta mot idrett og helse/rehabilitering tett integrert med idrettsutdanningane. Ein hadde tru på at det ville styrke idrettsutdanningane, og styrke fagleg utvikling, forsking og formidling i åra framover. Idrettssenteret viste seg å bli livskraftig. (Rasmus Stokke)

Bilete 7: Sognahallen med innandørs fotballbane. (Foto: Kari Aaberge)

Oppbygging av laboratoriar

Laboratoria fekk sitt oppsving. Det vart bygd to laboratorier, uthaldslab og styrkelab. I tillegg vart det lagt ned trykkplattform i 100-meters løpebana i storhallen. No var det lagt til rette for ei fysiologisk satsing, der vi kunne tilby testing for idrettsutøvarar. For å få dette opp å gå måtte vi ha fagtilsette med kompetanse. Asgeir Mamen vart tilsett i 1998 , og hans kompetanse innafor fysiologi og spisskompetanse på uthald vart avgjerande for oppbygging av laboratoria og den vidare utviklinga. Asgeir var aktiv innafor testing og såg at forsking var viktig for vidare utvikling. Han samla data systematisk. På denne tida hadde vi også studentar som hadde prosjektoppgåver på 2. året som del av studiet. Studentane kunne knytte seg opp til eksisterande prosjekt, eller dei kunne teste ut sine eigne problemstillingar. Det var viktig i denne perioden at studentane var involverte i pågående arbeid. I samarbeid med, i første rekke Asgeir, fekk dei innblikk i forskarverda, og verdien av det å vere systematiske i si innhenting av data og metodebruk. Studentane fekk innsikt i ulike analyseverktøy av data, og fekk øving i vitskapeleg produksjon.

Jeg begynte min arbeidsperiode i Sogndal i begynnelsen av august 1998. Dette ble en merkedag for Idrettsseksjonen, ikke på grunn av meg, men fordi Sognahallen da sto ferdig. Den gav store forbedringer både i kontorlokaler og laboratorieforhold. Vi kunne flytte inn i nye kontorer i 2. etg. i Sognahallen, med Treningscenteret under oss, og Vestlandsforskning over oss og nytt fysiologisk laboratorium rett ved siden av. Kunne det bli bedre?

En av de første oppgavene jeg ble tildelt, var å utruste vår nye fys.lab. På Kvåle stadion, hvor Idrettsseksjonen hadde hatt tilhold tidligere, hadde lab. forholdene vært relativt kummerlige, og med en del gammelt utstyr. Nye lokaler gav mulighet for innkjøp av nye instrumenter! Fra før hadde vi en gammel oksygenanalysator som vi hadde ervervet fra Høgskolen i Vestfold, en Jäger Oxycon Sprint. Den hadde bare oksygenanalysator, så karbondioksidproduksjonen fikk vi ikke målt. Den var dessuten gammel, og reservedeler var vanskelig, om ikke umulig, å få tak i. Her måtte det nyervervelser til! Men hva skulle man velge? Selv om utvalget og antall

forhandlere i Norge på den tiden ikke var overveldende, var det noen valgmuligheter. Skulle vi gå for en stasjonær enhet, eller en portabel, for eksempel? Valget falt på en portabel løsning som også kunne brukes stasjonært, en Cortex MetaMax CBS. Den gamle tredemøllen hadde også gjort sitt, så valget falt på en Woodway PPS55, som hadde brukbar størrelse, men som var litt for liten til å teste syklister mens de syklet på møllen. Det hadde vært en drøm, men økonomisk fornuft tilsa noe annet. Noe utstyr overlevde flyttingen, en YSI 1500 Sport laktatanalysator, et referanseinstrument i mange sammenhenger, ble tatt godt vare på. Likeledes fantes det en skikkelig klassiker av en ergometersykkel, en Øglænd Bodyguard 990. Vi fikk også skaffet oss fotoceller til å måle hurtighet og en kraftplattform vi allerede hadde ble montert i løpebanen i Sognahallen. Dermed hadde vi en del godt egnet utstyr til fysiologisk testing og driften av laboratoriet kunne komme i gang. Det var tydelig et behov for testing der ute, og særlig fotballklubbene stilte opp, ikke bare helt lokalt, men helt fra Bergen kom det lag som ville testes. Da gikk gjerne hele helgen med. Spillerne gikk i skytteltrafikk mellom den ene teststasjonen etter den andre og fikk tilslutt sin «dom» av Rasmus og lagets trener. Noe riktig må vi ha gjort, for lagene kom tilbake ved senere anledninger også. Det var for øvrig ikke bare idrettseliten som så behov for å teste seg, også mosjonister i alle vektklasser møtte opp. (Asgeir Mamen)

Konferansar

Deltaking på nasjonale og nordiske konferansar

Høgskulen har vore godt representert på nasjonale konferansar. Innanfor nokre fagområde har det vore naturleg å ha fokus på nasjonale og nordiske konferansar og nettverk. Til dømes har kollega Reidun N. Fretland hatt sitt hovedfokus mot kroppsøvingsfaget, fagdidaktikk og dans i skulen. Ho har teke aktivt del i sine fagområde regionalt, nasjonalt og i Norden, både som deltakar og hatt mange presentasjoner áleine eller saman med andre. I perioden 2005 til 2016 tel desse over 35 konferansar og nettverksamlingar.

Deltaking på internasjonale konferansar

I denne perioden tok ein steget frå å delta på nasjonale konferansane til å utvide forskingsverda til dei internasjonale møteplassane. Asgeir hadde delteke på mange konferansar i Europa. Den mest kjente European College of Sport Science (ECSS), hadde han delteke på kvart år frå starten. Dette var den største sportskonferansen i Europa, og ein konferanse som mange ønskte å delta på frå Høgskulen i Sogn og Fjordane. Det er verd å nemne at det var få av høgskulane i landet som hadde deltakarar på desse konferansane. Idrett i Sogndal vart lagt merke til.

På en vitenskapelig høyskole skal det drives forskning, og med det melder det seg et behov for å delta på forskningskonferanser. Jeg hadde fra tidligere vært vant med å delta på slike, gjerne en gang i året, og nå så jeg muligheten til å fortsette med det. Jeg laget derfor små konferanseabstract som jeg av og til fikk godtatt, og da ble det litt reise og kunnskapsutveksling på meg. Jeg var tidlig klar over at dette var en aktivitet som flere burde være med på. Til en årlig konferanse i Hellas var vi i 2001 flere ansatte og to studenter med. Jeg opplevde det som en meget hyggelig tur, som kombinerte faglig og sosialt innhold. I Athen 2003 på European College of Sport Science konferansen var vi flere deltagere fra Sogndal enn fra NIH, noe de merket seg, og tok konsekvensene av ved å gi støtte til ansatte som skulle delta på kommende ECSS konferanser. Det at vi ansatte kan være sammen i et internasjonalt fagmiljø, og selv bidra med vårt, og motta kunnskap fra andre, har jeg alltid holdt som svært verdifullt, og jeg noterer meg med glede at konferansehyppigheten i Sogndal er økende, både med egen arrangert konferanse og deltagelse nasjonalt og internasjonalt.

(Asgeir Mamen)

Etter kvart vart Europa for lite. Sju stk. frå Høgskulen i Sogn og Fjordane drog på konferansen American College of Sport Medicine (ACSM) i Nashville USA i 2005. Dette er den største Sportskonferansen i verda. Også denne gongen hadde Høgskulen i Sogn og Fjordane fleire representantar enn NIH. Det var naturleg å samanlikne seg med NIH, då dette var den nasjonale høgborga for idrettsutdanning i Norge. Skulle ein dra på konferansar og få utgifter dekka vart

det sett krav om presentasjonar, enten i form av poster eller munnleg presentasjon. Deltakinga og presentasjonane på konferansane har betydd mykje for den faglege utviklinga på idrett. Vi knytte kontaktar og vi fekk eit bilet av kvar vi stod fagleg nasjonalt og internasjonalt. Etterkvart vart konferansar ein naturleg arena å presentere prosjekt, forsking og arbeid for mange på Høgskulen.

Konferansedeltakingane vart mange og varierte. Studentane kunne også dra til utlandet på konferansar, mange av desse tilpassa studentane.

Arrangering av eigne konferansar før 2003

Regionalt etterutdanningskurs i kroppsøving 7. – 11. juni 1982 i Sogndal. Deltakarane var innlosjert på Sogndal Folkehøgskule. Arr. Sogn og Fjordane Fylkeskommune v/ fylkesidrettskonsulenten. Kursleiing Grunde Selås, Rasmus Stokke og Grethe Aasprong Eckhoff. 65 kursdeltakarar. Dette var første konferansen fagmiljøet var involvert i å arrangere.

Idrett arrangerte to IT konferansar, den eine i 1997 var etterutdanningskurs med tittelen «IT i kroppsøvingsfaget», Sogndal 11.-15.august i regi av Statens Lærarkurs. Frode Fretland var kursansvarleg og Håvard Myrvang og Asbjørn Byrknes var sentrale i gjennomføringa. Den andre konferansen var i juni 2001. Dette var også ein stor landsdekkande kroppsøvingskonferanse, med deltakarar frå høgskular i heile landet.

Nordpluss nettverk for idrett

«Nordplus-Idrott Network (NIN) er retta mot institusjonar med vidareutdanning innan idrett i Sverige, Norge, Danmark, Finland, Baltiske stater og Island. Hovudformålet med nettverket har vore å stimulere til utvikling av nordiske idrettsprogram på universitets- og høgskulenivå. Idrettsutdanninga i Sogndal har i mange år hatt glede av dette nettverket med utveksling av studentar og lærarar til alle landa i nettverket, men med ekstra

kontakt til våre nærmaste naboland Sverige og Danmark. Ein del av aktiviteten har vore gjennom dei ulike fagnettverka innan ballspel, dans og friluftsliv.»

Konferansedeltaking i det Nordiske nettverket har vore Ballspelkonferanse NIH/Oslo, GIH/Stockholm, MU/Malmö, SDU/Odense, KU/København, AU/Århus. Krø-konferanse i Trondheim, Levanger, NIH, Stockholm, Odense. Idrettshistorie i (Estland), København, Malmö, Oslo, Stockholm (Frode Fretland)

Dette har vore eit internasjonalt nettverk med mange samlingar og kursaktivitet. Spesielt kan også nemnast intensivkursa, der studentar og fagtilsette frå alle nordiske land var samla. Karsten Froberg frå Syddansk Universitet i Odense, var leiar av «Intensive Program on Children and Physical activity». Det var i alt tre kurs: Odense, Clermont-Ferrand og Lisboa. Kursa var ein del av European Network of Sports Science in Higher Education. På Socrates kurset i Roma hadde vi to studenter med, Vidar Andersen og Eivind Skjerven.

Gjennom nettverket har vi invitert førelesarar og nokre har også hatt kortare engasjement hjå oss, til dømes var professor Lars Magnus Engstrøm frå Gymnastik- och idrottshögskolan i Stokholm, knytt til oss i fleire år. Ein del fagtilsette ved vårt institutt, har gjennom nettverket hatt opphold på universitet og vitskaplege høgskular i dei Nordiske landa.

Søknad om mastergrad

Å etablere nye utdanningar som strategi for å få på plass fleire stillingar for å byggje forskingsmiljø, var ei viktig drivkraft bak ønsket om vekst.

Mellomfagsoppgåvene til studentane auka omfanget av datainnsamling. Auka satsing på forsking stimulerte til auka investeringar i forskingsinfrastrukturen i Stadionbygget på Kvåle, og påverka oppbygginga av Idrettssenteret i Sognahallen.

Etter etableringa av mellomfaget i 1993 starta ein umiddelbart å sysle med tanken om å få til hovudfag i idrett. Det gav inspirasjon at ein sensor ved NIH

på første eksamenskullet på mellomfaget spontant gav uttrykk for at dei beste eksamenssvara var så gode at han mente vi burde tenkje på å utvikle hovudfag. Vi hadde naturleg nok ikkje fagmiljø til det. Men vi kunne gjere slik andre høgskular hadde gjort, å innleie samarbeid om hovudfag med NIH eller NTNU som fagleg ansvarlege, og med innleigde fagkrefter kunne ein få eksterne impulsar til å byggje opp eige fagmiljø. Den gongen var den beste, og nesten einaste måten, å knyte band til eksterne forskrarar gjennom gjesteforelesar- eller timelæraroppdrag. Den første ferdigutvikla hovudfagsplanen var klar ved oppstarten av Sognahallen og Idrettssenteret i 1998. Men ein greidde ikkje å lande finansiering og samarbeidsavtale med NIH, eller gått vidare med samarbeidssamtaler med Universitetet i Odense, slik ein hadde lagt planlagt.

Kvalitetsreforma ved 2000- årsskiftet medførte omlegging av gradssystemet, og no var det master som gjalt. Det gav nye mulegheiter. Ein utvikla difor plan for eit påbyggingsstudium på mellomfaget, som gav studentane ein treårig bachelor til saman, og plan for masterstudium, som var klar for godkjenningsprosessar i 2001. Denne gongen satsa ein på å greie det på eigen kjøl utan samarbeidsavtale med NIH, men med tilråding frå Nasjonalt fagråd for idrett, og godkjenning frå departementet etter tilråding frå fagkomite. Ein hadde styrka fagkompetansen med stipendiatar, innleigde fagkrefter og midlar frå fylkeskommunen, som gjorde det mogleg å lyse ut professorstilling som skulle bere utdanninga. Høgskulestyret sette av midlar, så finansieringa gjekk i orden, og Nasjonalt fagråd for idrett gjorde vedtak om støtte til planane under føresetnad om at naudsynt kompetanse var på plass (Nasjonalt Fagråd for Idrett, 2001, sak 3/01). Men den nasjonale fagkomiteen som vurderte planen, vende tommelen ned og meinte at det lokale fagmiljøet ikkje var godt nok.

Miljøet i Sogndal fekk likevel disponere fylkespengane som skulle finansiere professorstillinga (omtala seinare), heldt fram å byggje forskingsmiljø utan masterstudiet, og heldt kontakten med Lars Bo Andersen, som hadde fått tilbod om professorstilling tidleg på 2000-talet. I 2015 takka han ja til nytt tilbod om stilling som den første heiltidstilsette idrettsprofessoren i Sogndal, og masterstudiet blei godkjent av NOKUT (det nasjonale akkrediteringsorganet).

Eg hadde ikkje trudd den gongen midt på 90-talet at det skulle gå 20 år før vi fekk studiet opp og gå på eigen kjøl. Det vart eit hardt arbeid utover 2000-talet å kome på offensiven i høve til dei nasjonale kvalifikasjonskrava som skrudde seg til. (Rasmus Stokke)

Diplomtrenarutdanning

Toppidrettssenteret med Thor Ole Rimegjordet som primus motor, hadde utvikla eit 30-poengskurs som dei i fleire år hadde tilbydd topptrenarar i Norge. Som følgje av den etablerte kontakten og opparbeidd tillit med Olympiatoppen, blei det avtala at vi skulle få høve til å arrangere studiet i Sogndal i 1999 (HiSF, 1999), med Høgskulen som fagleg ansvarleg og Toppidrettssenteret og Idrettskrinsen som arrangør. Idrettsenteret blei kopla på som lokal arrangør. Fagmiljøet på idrett ved høgskulen hadde årelang røynsle med å arrangere samlingsbaserte studium i samarbeid med Idrettskrinsen, så dette såg ein på som rein rutine å gjennomføre, med samlingar laurdag og søndag ca. ein gong i månaden over eit år.

Toppidrettssenteret sendte over alle sine stjerneforelesarar, Finn Aamodt, Bjørge Stensbøl, Åsne Havnelid, Per Egil Refsnes, Ørjan Madsen, og fleire. Asgeir Mamen og Rasmus Stokke blei og spurde om å supplere ekspertane frå Oslo på spesialområde i treningsfysiologi når dei ikkje kunne kome.

Deltakargruppa på rundt 20 var topptrenarar eller komande topptrenarar frå eit breitt spekter av idrettar i Sogn og Fjordane, og dei kom frå heile fylket. Viss Toppidrettssenteret i Oslo ikkje hadde lagt tilbodet desentralisert og samarbeidd om gjennomføring og marknadsføring, hadde truleg ingen av deltakarane reist til Oslo for å ta utdanninga. På denne måten vart den nyaste kunnskapen om korleis toppidrettsutøvarar levde, trente og tenkte bringa direkte til Sogn og Fjordane. I dag er utdanningstilbodet lagt ned. (Rasmus Stokke)

NOKUT - Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga

Nasjonalt vart undervisninga i høgare utdanning sett sokelys på. Myndighetene meinte det var behov for å kontrollera om institusjonane heldt det nivået dei skulle. NOKUT skulle sikra undervisningskvaliteten ved universitet og høgskular. NOKUT vart oppretta av Stortinget i 2002 med oppstart 1. januar 2003 ved alle høgare utdanningsinstitusjonar i Norge. Bakgrunnen for opprettinga av NOKUT var Kvalitetsreforma for høgare utdanning, ei reform i høgskule- og universitetsektoren, (St.meld. nr. 27 2000-2001).

Det vart ny gradsstruktur med bachelor-, mastergrad og ph.d-grad, og diploma supplement, samt overgang frå vekttal til studiepoeng etter European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS). Endringene i kvalitetsreforma var i stor grad ei følge av tilrådningar gitt av Utvalet for høgare utdanning og følgde eller var i tråd med Bologna-prosessen.

Kvalitetsreforma for høgare utdanning hadde og føringar for at Høgskulane og studia skulle vere meir internasjonalt orientert. Alle studentar skulle ha høve til å ta delar av studiet i utlandet. Det vart innført ny gradsstruktur (A – F), vi gjekk over frå vekttal til studiepoeng. (eit år med fulltid studie, var fram til dette studieåret 20 vekttal – no 60 studiepoeng)

Bacheloromgrepet vart teke i bruk. Kvalitetssikring vart gjort gjennom svært mange interne utval, der studentane hadde ein stor plass for påverknad. (eige kapittel seinare)

Tida i storhallen

Det går ikkje lang tid før ein også ser at lokalitetane i Storhallen ikkje heilt er tilpassa vårt behov. Det er tre forhold som utmerkar seg, 1) dei mange brukarane av hallen, 2) temperaturen og 3) golvet/underlaget. Det var ei utfordring å ha undervisning for fleire grupper ved sida av kvarandre, kun med tynn plastikkduk som skille. Det var undervisning for elevar på ungdomsskulen på andre sida av

plastikkveggen, ein barnehage kunne stikke innom, Sogndal fotball hadde treningsar i same hall, og det vart lagt merke til at dei som hadde kontor på langsida i hallen, gjekk ut i vårt undervisningsrom, når dei fekk telefon og ikkje ønskte forstyrre dei som sat i kontorlandskapet. Når det gjeld støy så var det kanskje ubegrunna klage frå oss. Kroppsøvingslærarar har alltid vore omgitt av støy, ein må forvente mykje støy i ein gymnastikkhall med tunne veggar og mange brukarar. Dette var ei grunnlaus klaging, vi var nok berre for godt vant frå Tribuneanlegget på Kvåle.

Når det kom til dei to neste punkta, var det meir å ta tak i. Temperaturen i hallen/vårt undervisningsrom var ei utfordring, og stod ikkje til HiSF krava som var nedfelt i avtalen, der det står at temperaturen målt i 1 m høgd må kunna vera minimum 18 °C. (Vedlegg nr. 2 til leigeavtale av 15.05.98 om leige av lokale i Sognahallen). Fast treningsutstyr i vintermånadane var dunjakke.

Det samanrullbare golvbelegget som skulle vere fast dekke på golvet, gjekk ofte i bølgjer bortover. Golvbelegget vart teke av når det skulle vere grasunderlag for fotball, og lagt på igjen for undervisning for skulane (bilete).

Bilete 8: Golvet i storhallen (Foto: Einar Ylvisåker)

Kulde og bølgjete underlag gjekk igjen som klage frå både studentar og tilsette i mange år. Dette var også kanskje ein medverkande årsak til rask planlegging av nytt bygg rundt Fosshaugane stadion. I tillegg til nytt stort tribuneanlegg for fotballkampar, vart det planlagt ein god hall til undervisning, og stort nytt treningsssenter.

Bilete 9: Golvet i storhallen (Foto: Einar Ylvisåker)

Studieåra i perioden

Studieåret 1998 - 99

Asgeir Mamen, tilsett 1.08.98 – 31.07.14, Harald Vikne, tilsett 1.08.98 – 31.07.99, Katrine Bjørgen, tilsett 1.08. 98 – 31.07.00, Jo Inge Gåsvær, tilsett 1.08. 98 – 31.07.99. Dette året var vi 14 tilsette.

Idrett grunnfag årseining med 56 studentar og idrett mellomfag årseining med 26 studentar. Krø 1 som no var obligatorisk for alle studentane etter den nye rammeplanen, krø 2, krø 3, Lærarstudentane kunne få to år med kroppsøving i løpet av 4 år. Fys.fos 4 vt, utefag 10 vt.

Studieåret 1999 - 2000

Rob. Aldenkamp tilsett 1.08.99 – 31.07.01. Ollis var seksjonsleiar i 2 år framover.

Idrett grunnfag årseining med 60 studentar og idrett mellomfag årseining med 36 studentar. Halvårseining Diplomtrenarstudiet/ Prestasjonsidrett i samarbeid med Olympiatoppen.

Lærarstudentane fekk no val mellom kroppsøving eller heimkunnskap første året. No kunne kullet som starta i '99 ikkje få meir enn 5 vt. krø dei første tre åra i utdanninga. For studentkulla før '99, hadde vi fortsatt tilbod om krø 1, 2 og 3. Førskulestudentane fekk fys.fos 4 vt, valemna fysisk fostring 10 vt, utefag 10 vt.

Dette året starta idrett ei desentralisert grunnfagsutdanning i Sogndal. Det var oppstart i 99. Det var eit eingongsopptak som ikkje blei vidareført.

Hausten 1999 starta Høgskolen opp studiet PPU (Praktisk pedagogisk utdanning). Dei tok og opp idrettsstudentar. Kroppsøvingssekjonen hadde fagdidaktikkundervisninga. 7 idrettsstudentar gjekk på studiet dette året. Dei hadde fagdidaktikk i to fag. Fagdidaktikk i kroppsøving var på «15 studiepoeng». Pedagogikk tok flest ressursar på studiet. Året etter gjekk det studentar som berre hadde idrett som fag, dei fekk «30 studiepoeng» fagdidaktikk. Eg underviste fagdidaktikk i 5 studieår fram mot våren 2004 både i 15 studiepoeng og 30 studiepoeng. Studentane ønska meir fagdidaktisk undervisning i kroppsøving. Pedagogikk mente dei og underviste i «fagdidaktikk» og ville ha mest mogleg ressursar. (Grethe Aasprong Eckoff)

Studieåret 2000 – 2001

Roland van den Tiellar tilsett 1.08.00 – 31.07.02. Fou prisen ved HSF delt mellom Idrett og ressurs og miljøgeologi.

Idrett grunnfag årseining med 71 studentar og idrett mellomfag årseining med 46 studentar. Krø 1, fys.fos, utefag 10 vt, fys fos 10 vt, snø og ski i Stryn 10 vt.

Studieåret 2001 – 2002

Geir Kåre Resaland, tilsett 1.08.01 – dd, Kjell Kjørlaug tilsett 1.08.01 – 31.03.07,
Vi var no 12 tilsette på idrett. Rasmus gjekk over i stilling hjå Fylkesmannen.

Idrett 1. år hadde 66 studentar, Idrett mellomfag 37 studentar.,
påbyggingsstudium i Idrett og helse 20 vt (vi hadde no ei 3-årig
idrettsutdanning) Krø 1, fys.fos, utefag 10 vt, fys fos 10 vt, snø og ski i Stryn 10
vt. Starta desentralisert allmennlærarutdaning og førsulelærarutdanning. Skileik
er obligatorisk for A og F. Alle studentar hadde også obligatorisk leirkulekurs
med overnatting ute. Gjennomført fagutvalsmøte både haust og vår. I
klasseromsundervisninga gjekk vi no gradvis over frå å bruke tavle og lysark til
elektronisk læring.

Norgesnettrådet, forløparen til NOKUT evaluerte grunnfag idrett.

Studieåret 2002 – 2003

Odd Lennart Vikene, tilsett 1.08.02 – 31.07.16, Linda Hallandvik, tilsett 1.08.02
– dd. Kontakt med og engasjement av Hans B. Skaset. Idrettsseksjonen hadde 13
tilsette.

Friluftsliv vart bestemt å ha ein sentral plass i studieportefølgen til HiSF. Det var
grunn til å tru at Hans B. Skaset var den viktige pådrivaren til dette. Leiinga
vedtok at studie i Friluftsliv skulle opprettast. Ansvaret skulle ligge på
Idrettsseksjonen. Dette førte til at det var behov for to stillingar, der ein ønska
friluftsliv-kompetanse. Linda og Odd Lennart vart tilsette. Første oppgåva dei
hadde var å planlegge ei tre årig utdanning i friluftsliv. Andre og tredje- året
skulle bygge på eit første år som var felles med den andre bachelorutdanninga
ved idrett.

Idrett 1. år hadde 68 studentar, Idrett mellomfag 41 studentar og Idrett, fysisk
aktivitet og helse årsstudium som 3.år med 28 studentar. Våren 2003 fekk 17
studentar på bachelorstudiet Idrett, fysisk aktivitet og helse (IFAH) tilbod om 4
vt «Friluftsliv i nærmiljø» integrert som del av Utefaget.

Påbyggingsstudium i kroppsøving med hovudvekt på friluftsliv og skialiaktivitetar i
Stryn. Krø 1, skileikkurs for alle studentane, leirkulekurs for A studentane. For F

studentane: fys.fos 12 sp, Utefag 30 sp, Fys. fos 30 sp. Idrett hadde kraftig studentauke.

Idrett hadde no ei 3 års bachelor utdanning, og fått realisert ein ny utdannings milepål, som ein hadde laga planar for fleire år tidlegare, då Bolognaprosessen og Kvalitetsreforma var i startfasen.

Studieåret 2003 – 2004

Idrett 1. år hadde 84 studentar, Idrett mellomfag 44 studentar og Idrett og helse årsstudium, 28 studentar (3. året). Friluftsliv i nærmiljø (valemne for 3. års idrettsstudentane)

Krø 1, Krø 1 på DNENTT. Grunnfag idrett desentralisert i Stryn og Sogndal, påbyggingsstudium i kroppsøving med hovedvekt på friluftsliv og skiaktivitetar. For F studentane: Fys.fos 12 sp, og valemna Utefag 30 sp, Fys.fos 30 sp.

FoU

Idrettsseksjonen hadde i alle år produsert mykje FoU arbeid. Rasmus Stokke var FoU-leiar for tre fagseksjonar frå midten av '90-talet. Frå idrettsseksjonen , vart følgjande registreringar av FoU arbeid i 1998 og 2000 rapportert inn.

FoU – 1998 produksjon og aktivitet

Tidsskriftsartikler, kapitel i bøker m.v.

Olav Bjarne Lysklett/ H.T.A.Whiting/J. Hoff: *The role of a dynamic model – informer or distractor?* I "Corpus, Psyche et. Societas, 1998, vol. 5, nr.1. Rapport frå eit eksperimentelt studium i motorikk.

Jon I. Medbø/ Harald Vikne/ Einar Jebsen/ Per Egil Revsnes/Petter Gramvik: *Effect of hard strength training on the sodium – potassium pump concentration in skeletal muscle of well-trained men.* In Acta Physiol Scand, In press, 1999.

Ulrik Wisløf/ **Rolf Salveson**/Sigmundstad: *Styrketrening i fotball.* I "Fotballtreneren", nr. 1, 1998.

Olav Bjarne Lysklett: *Her avsløres hemmelighetene.* I "Skisport" nr. 1/98. Popularisert rapport frå eit forskingsprosjekt med telemarklandslaget.

Asgeir Mamen: Redaktør av det norske kroppsøvingstidsskriftet "Kroppsøving", nr.3 1998.

Bøker/rapporter

Jan Morten Loftesnes: *På naturleikeplassen.* SEBU – forlag, 1998. (91 s.) Boka er retta mot førskulelærarar, og er lærebok for utefag i førskulelærarutdanninga.

Ulrik Wisløf,/Rolf Salveson/Einar Sigmundstad: " *Prestasjonsutvikling i fotball.* Universitetsforlaget, 1998. (124 s.) Boka omhandlar treningslære, ferdighetsutvikling og treningsplanlegging i fotball.

Jan Morten Loftesnes: *Motorisk utvikling og læring.* (80 s.) Kompendium gitt ut i 1998 av Norges Idrettsforbund/NOK til bruk i barneidrettskurs.

Avslutta arbeid som ikkje er utgitt på forlag

Rasmus Stokke: *Sluttrapport forprosjekt Idrettssenteret i Sogn og Fjordane.* HSF – notat nr. 4/98.(90 s). Prosjektleiar.

Jon Ingulf Medbø/Asgeir Mamen/Ole Holt Olsen: *Utteesting av ulike metoder for å måle melkesyrerekonsentrasjonen i blodet.* Foreløpig rapport frå forskingsprosjekt med samanlikning av ulike laktatanalysatorar.

Harald Vikne: *Effekten av tilnærmet maksimal eksentrisk trening og den konsentriske fasens innvirkning på 1RM og muskulær forkortningshastighet på veltrente utøvere.* Førebels rapport frå forskingsprosjekt.

Harald Vikne: Resultat av ulik treningsmengde på muskulær kraft og hastighet under ulike kontraksjonsbetingelser og de påfølgende muskelfysiologiske tilpasningene til treningen. Førebels rapport frå forskingsprosjekt

Kari Aaberge: *Idebank – aktivitetar for kroppsøvingsfaget.* Det er eit aktivitetshefte, førebels i kopiform. HSF lærermiddel.

Kari Aaberge: *Fagplaner for kroppsøvingsdelen av PPU.*

Jan Morten Loftesnes: *Fagplan for fordjupingseining 10 vt i fysisk forstring – motorikk.* Fagplan for nytt studietilbod på forskulelinja.

Jan Morten Loftesnes: *Rammeplan for fordjuping i utefag.* KUF, 1998. Har vore leiar i den departementale rammeplankomiteen for utvikling av 10 vekttalsstudium i utefag på forskulelinja.

Harald Vikne: *Muskelens kontraksjonsformer og virkning av trening. Virkning av trening under ulike kontraksjonsbetingelser på muskelmekanikk og muskeltorfologi.* Forprosjektarbeid til dr. gradssøknad ved NIH.

Olav Bjarne Lysklett/Rolf Salveson: *Ny teori om læring av motorikk.* Ei teoretisk drøfting. HSF- lærermiddel (10 s).

Kathrine Bjørgen: *Personlighet og kjønnsidentitet hos norske toppidrettskvinner sammenlignet med kvinnelige og mannlige studenter.* Hovudfagsoppgåve i idrett ved NTNU, 1998.

Jo Inge Gåsvær: *Reproduserbarheit og validitet ved styrketesting ved hjelp av Musclelab.* Hovudfagsoppgåve i idrett ved NIH, hausten 1998.

Konferansebidrag i trykt form

Rolf Salveson/Einar Sigmundstad: *Hurtigkeitstrening i fotball.* Publisert i Rapport frå cupfinaleseminar 1998, Norsk Fotballtrenarforening.

Asgeir Mamen: *Fysisk form og oppfatninger av egen helse i Buskerud.* Paper lagt fram på Norsk forening for Idrettsforsking sin konferanse i Bø, 3-5/12 1998. Presentasjon av resultat frå eit forskingsprosjekt.

Asgeir Mamen/Jon Ingulf Medbø: *Does MCT-feeding save glycogen during endurance cycling?* Paper publisert i "From Community Health To Elite Sport", og lagt fram på European College of Sport Science, Manchester 15-18 juli, 1998.

Andre resultat

Einar Ylvisåker: *Driftsoppbyggjing av "mastercoach".* Har fått i drift edb- og videobasert analyseprogram, og utvikla opplegg for analyse av fotballkamper ("Drillosystemet".)

Asgeir Mamen: *Oppbygging av fysiologisk laboratorium.* Har hatt hovudansvaret hausten 1998 for å få nytt utstyr i drift og etablere testprotokollar og rutinar i testlaboratoriet.

Harald Vikne: *Manual til testrutiner og testmetodar, hurtigheitstest og kraftplattformtestar., og oppbygging av desse labaktivitetane hausten 98.* Idrettsseksjonen.

Jo Inge Gåsvær: *Oppbygging av biomekanisk laboratorium.* Har hatt ansvaret for oppbygging av laboratoriet , få utstyret i drift, og etablere rutinar og protokollar, hausten 98.

Rasmus Stokke: *Etableriang av laboratorieaktivitet, utstyr og drift.* Overordna koordinering av oppbygging og drift av den nye laboratorie- og testaktiviteten, hausten 98.

Oversikt over foredrag/kurs/formidlingsaktivitet i 1998

Asta Kvitne

- Regionskurs i Sogndal 5/10: "Leik henta frå amerikansk leiketradisjon".

- Instruktør på fotballskule 6 – 17 år, Tacoma Washington, USA, ei veke i juni 98.

Jan Morten Loftesnes

- 4 dags kurs i 1998 i barnehagar i Sogn og Fj. tema : Naturleikeplassen
- Regionkurs (lærarar) i Sogndal 10/8 – 98. Naturleikeplassen
- Dagskurs i Bergen, Oslo og Trondheim – 7 – 9/9 – 98: Naturleikeplassen.
- 2 kurs i Oslo og 2 kurs i Moss for barneidrettsinstruktørar: Barneidrett

Rasmus Stokke

- Regionkurs (ungdomsseget), Sogndal 11 – 12/8, og 5/10 :
Kurskoordinering og temaet "Teoristoff og aktivitet i kroppsøvingsfaget på ungdomsseget".
- Regionkurs (småskulesteget), Sogndal 11 – 12/8 og 5/10: Koordinering av kurset, og temaet organisering av sansemotorikk på småskulesteget.
- Foredrag på leiarmøte i Sogn og Fj. Idrettskrins, 20/3: Utviklingstrekk i idretten, utfordringar på aktivitetssida for idretten.
- Foredrag på temadag, Årdal Arrangement, 20/5: Idrettsaktivitet og aldring.
- Innleiingar på 10 - 15 møter i idrettsorganisasjonar og politiske utval om Idrettssenteret i Sogn og Fjordane, bakgrunn og planer.
- Fagleg leiing, samlingsleiing, og undervisning på desentralisert mellomfag, Stryn, 21/6 – 5/7.

Asgeir Mamen

- Regionkurs (småskule- og ungdomstrinnet), Sogndal 11 – 12/8 og 5/10: 1,5 dagar, diverse tema.

Olav Bjarne Lysklett

- Regionkurs (småskulekurset), Sogndal 5/10: Halvdagskurs i temaet "Korleis lærer barn motorikk?"
- Trenar II – kurs i telemark, Stryn 20/6 – 27/6: Hovudinstruktør på kurset.

Rolf Salveson

- Cupfinale – seminaret, 30/10, foredrag: Prestasjonsutvikling i fotball.

Gjesteforelesing, trenarstudiet NIH, 29/10: Presentasjon av Sogndalstesten.

Katrine Bjørgen

- Kurs for Sør-Trøndelag Idr. krins, rytmeskuleruing for barn. For tilsette i barnehagar. Halvdagskurs, våren 98.
- Foredrag, foreldremøte i barnehage, om fysisk aktivitet i førskulen, Dale, okt. 98.
- Kurshaldar på samling for skiklubbane i Sogn og Fjordane, "tilrettelegging av leikaktivitet på ski". Jenter 11 år og oppover. 2 dagar, desember 98.

Harald Vikne

- Kurs, Toppidrettsprosjekt Møre og Romsdal, Molde, 16-17/10: Trening av styrke – spenst – hurtigheit.
- Forelesing, Norges Toppidrettsgymnas, Bærum, mai 98: Mekaniske og fysiologiske faktorer for utvikling av kraft og hastighet.
- Foredrag, Akershus Idrettskrets, juni 98: "Hva påvirker vår evne til å utvikle hurtighet?"
- Foredrag, universitetskurs i idrettsmedisin, Oppdal, jan.98: "Mekaniske og fysiologiske faktorer for den muskulære kraftutvikling".

FoU-publikasjonar og arbeid i idrettsseksjonen 2000

Idrett fekk dette året FoU prisen saman med ressurs og miljøgeologi.

Tidsskriftsartiklar, kapitler i bøker m.v.

A01 (Vit. Artiklar i internasj. tidsskrift m. Referee - teneste):

Jon Ingulf Medbø, Asgeir Mamen, Ø. Holst Olsen, Frank Evertsen:
Examination of four different instruments for measuring blood lactate concentration. Scand J Clin lab Invest 2000, 367-380.

Hermundur Sigmundsson, H.T.A. Whiting, **Jan Morten Loftesnes:**
Development of proprioceptive sensitivity. Exp brain Res 135 (2000) 3, 348-352.

Artiklar in press

Katrine Bjørgen, Augestad, L.B: *Norwegian female athletes and sex role identity.* Sex Roles A Journal of Research, USA.

Augestad, L.B., **Katrine Bjørgen**: *Norwegian female athletes and personality.* Journal of Personality and Individual Differences, USA.

Artiklar som er sendt

Mamen, Asgeir/ J I Medbø/ J Gordeladze: *Effect of Ingested Medium - Chain Triacyl - glycerols on Sprint Performance after 2H bicycling at the Aerobic Threshold.* Til Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports.

Gaasvær, Jo Inge/ R Bahr: *A methode for Evaluation of Force Velocity and Power during Dynamic Muscle Action.* Til Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports.

A04 (artiklar i norske fagtidsskrift)

Aldenkamp, Rob: *Kroppsøving i smågrupper, del 1.* I "Kroppsøving" 1/2000.

Aldenkamp, Rob: *Kroppsøving i smågrupper, del 2:* I "Kroppsøving" 3/2000.

Salveson, Rolf/Lysklett, Olav Bjarne: *Hvorfor ikke ny læringsteori, Flemmen?* I "Kroppsøving" 3/2000.

Stokke, Rasmus m.fl: *Organisering av sansemotorisk trening i ein kommune.* I "Kroppsøving" 6/2000.

Bjørgen, Katrine: *Toppidrettskvinnene mer ekstreme.* I "Skisport" nr. 6/2000, s. 46-49.

Kjørmo,O/ **Salveson ,Rolf/ Sigmundstad,E/Wisløff,U:** *Begrepet ferdighet i fotball - en ny begrepsforståelse?* Fotballtreneren nr. 2, 2000.

Avslutta arbeid som ikkje er gitt ut på forlag

C02 (Rapporter m.m eigen trykkserie)

Eckhoff, Grethe Aasprong: *Evaluatingsstudie i utefag, årene 1991-1996*, HSF- notat nr.3/2000.

Stokke,Rasmus/Lysklett, Olav Bjarne: *Komiteinnstilling, bachelor- og masterstudium i idrett ved Høgskulen i Sogn og Fjordane. Seksjonsnotat, innstilling til HSF- styret, sept.2000.*

Konferansebidrag i trykt form

D03 (Abstracts i konferanserapport og foredrag eller poster på konferanse):

Mamen, Asgeir/ Medbø, J.I: *Reliability and pocketsize lactate analyzers.* In Tokmakdikis S (red): Exercise & Society Journal of Sport Science. 8th International Congress on Physical Education and sport. Democritus University of Thrace, Komotini, 2000, suppl 25, s.74. Foredrag av Asgeir Mamen.

A.V. Pedersen/**Rasmus Stokke/Asgeir Mamen:** *The influence of balance on work economy and maximum oxygen uptake in threadmill running.* In Tokmakdikis S (red): Exercise & Society Journal of Sport Science. 8th International Congress on Physical Education and sport. Democritus University of Thrace, Komotini, 2000, suppl 25, s. 9. Foredrag av A.V. Pedersen, Høgskolen i Sør- Trøndelag, avd. fysioterapi.

A.G. Lien/M. Sæther/**Rasmus Stokke/Asgeir Mamen:** *Utilisation of VO_{2max} and lactate treshold in aerobics sessions.* In Tokmakdikis S (red): Exercise & Society Journal of Sport Science. 8th International Congress on Physical Education and sport. Democritus University of Thrace, Komotini, 2000, suppl 25, s.75. Foredrag av Rasmus Stokke.

K.A. Jacobsen/**Rasmus Stokke/Asgeir Mamen:** *The blood lactate/heart relationship in competitive endurance athletes and soccer players.* In Tokmakdikis S (red): Exercise & Society Journal of Sport Science. 8th International Congress on Physical Education and sport. Democritus University of Thrace, Komotini, 2000, suppl 25, s. 77. Foredrag av K.A. Jacobsen.

V. Andersen/**Rasmus Stokke/Asgeir Mamen/Jo Inge Gaasvær**: *Will increase in 1RM squat lead to an increased performance in strength, jump exercises and in running velocity?* In Tokmakdikis S (red): Exercise & Society Journal of Sport Science. 8th International Congress on Physical Education and sport. Democritus University of Thrace, Komotini, 2000, suppl 25, s. 247.

Foredrag av V. Andersen.

Lysklett, Olav Bjarne: *Telemark classic - a unique skiing event.*

Posterpresentasjon on the 2nd International Conference on Science and Skiing. Østerrike, jan. 2000.

Lysklett, Olav Bjarne/Seiler, S: Konkuransespesifikke krav i telemark klassisk. Abstract til Norsk forening for idrettsforsknings årskonferanse, Lillehammer, 2000. Foredrag av Olav Bjarne Lysklett.

Mamen, Asgeir: *Spinning som treningsform.* Abstract til Norsk forening for idrettsforsknings årskonferanse, Lillehammer, 2000. Foredrag av Asgeir Mamen.

E. B. Jacobsen/T Moser/I.Å By/J Fjeld/K T Gundersen/**Stokke Rasmus**: *L97 og kroppsøvingsfaget - fra blå praktbok til grå hverdag? -*

Kroppsøvingslærernes erfaringer med den nye fagplanen etter iverksetting.

Abstract til Norsk Forening for idrettsforsknings årskonferanse, Lillehammer, 2000. Foredrag av alle prosjektmedarbeidene.

D04 (Foredrag på vitskapleg konferanse)

Mamen, Asgeir: *Assessment of body composition.* Innlegg på 8th International Congress on Physical Education and Sport. Democritus University of Thrace, Komotini, mai 2000.

Mamen, Asgeir: *Assessment of body composition.* Seminarforedrag på 8th International Congress on Physical Education and Sport. Democritus University of Thrace, Komotini, mai 2000.

Pågåande arbeid

Seksjonen er involverte i ei rekke ulike typar arbeid, både forskingsarbeid og utviklingsarbeid, der dei viktigaste områda er:

Treningsfysiologiske arbeid: Ei rekke eksperiment, treningsstudiar, apparaturutvikling og valideringar i tilknyting til laboratoriforsøk, og feltforsøk. Mange av dei i samarbeid med eksterne medarbeidarar. Seksjonen sin forskingsaktivitet har tyngdepunkt i treningsfysiologi.

Bevegelsesvitenskap: Eit doktorgradsarbeid. Samarbeid med fagmiljø ved NTNU.

Idrettspedagogikk: Seksjonen deltek i ei nasjonal evaluatingsstudie av kroppsøvingsfaget i L97. Eit bokprosjekt i fagmetodikk er kome langt, utvikling av eit lærermiddel på CD-rom for lærarar i kroppsøving i grunnskulen er kome langt, seksjonen har fått stønad av eksterne midlar til å utvikle og er i gong med utprøving av kurs for grunnskulen etter L97 i utedmiljø for barn, og leik og læring i salmiljø. Nokre andre arbeid er og i startfase. Fagplanutvikling: Utvikling av fagplan for krø2 og 3 etter ny rammeplan i lærarutdanninga. Oppstartning av nytt påbyggingsstudium i idrett hausten 01.

Samarbeidsprosjekt med idrettssenteret: Seksjonen er samarbeidspart i utvikling av idrettssenteret. Av prosjekt som er i gong med pengestønad og der medlemmar i idrettsseksjonen er involvert, kan nemnast: Eit helse- og rehabiliteringsprosjekt som har fått stor ekstern støtte, utvikling av rådgivingsteneste på internett er støtta av SND og noko frå HSF og med Vestlandsforskning som samarbeidspart, eit prosjekt på fysisk aktivitet og eldre i samarbeid med NIF og Bedriftsidrettsforbundet, og eit prosjekt i samarb. med fotballkrinsen og vidaregåande skular i fylket om utvikling av unge fotballspelarar i sitt heimemiljø.

Nasjonale funksjonar som seksjonsmedlemmar er involverte i og som kan nemnast: Har nestleiarfunksjonen i Nasjonalt fagråd for Idrett, har kasserarfunksjonen i Norsk forening for idrettsforskning, har ein av tre medlemmar i nasjonalt oppnemnd gruppe som skal evaluere hovudfagsstudiane i

kroppsøving, har komiteleiar for utvikling av eit nasjonalt grunnfag i idrett, har medlem i redaktørgruppa for fagtidsskriftet Kroppsøving.

OPPSUMMERING AV SEKSJONEN SIN FoU- AKTIVITET SEINARE ÅR

Fram til midten av 90-talet var seksjonen sin FoU - aktivitet mykje prega av fagdidaktisk utviklingsarbeid mot kroppsøvingsfaget i grunnskulen og fysisk fostring i barnehage.

Veksten i idrettsstudiane, auke av personale med nye dyktige medarbeidarar, satsing på å byggje opp eksterne nettverk, midlar til FoU-rettleiing, og innflytting i Sognahallen i 1998 med investering i laboratorium og vitskapleg utstyr, samt etablering av Idrettssenteret med sitt fagmiljø, førte til ei oppblomstring av forskingsretta FoU aktivitet i seksjonen i siste halvdelen av 90-talet. Talet på publikasjonar og presentasjonar av vitskaplege arbeid auka som følgje av dette radikalt i 2000.

5. Perioden 2004 – 2012. Studievekst, systembygging og kompetanseutvikling

Utvikling for idrett (UFI)

Perioden kunne gjerne også hatt namnet «Utvikling for idrett (UFI)». Dette var ein viktig periode med avgjerande økonomisk støtte frå fylkeskommunen til å utvikle det faglege miljøet og idrettsutdanningane i Sogndal. Idrett gjekk inn i ei tid med stort fokus på formell kompetanseheving, både fordi det var viktig for å realisere målet om master idrett, og fordi høgskulen fekk nasjonalt press for å auke formell kompetanse i fagmiljøa, grunna NOKUT-krav. Kanskje det viktigaste var at vi knytte til oss professor Sigmund Alfred Andersen frå NIH i toarstilling i 2009. . Talet på førstestillingar og forskingspublikasjonar auka i seksjonen, og ein master i idrettsvitenskap i samarbeid med NIH vart realisert i 2011. (Omtala i FoU delen av perioden)

Rapportering av studiegjennomføringa

Perioden bar også preg av fokus på rapportering av studiegjennomføringa. Dette som konsekvens av kvalitetsreforma i høgre utdanning. Difor var det og med rette å sei at studiane, studieplanane, undervisningsmetodar og utvikling av nye og eksisterande studietilbod fekk mykje plass i denne perioden. Seksjonen, seinare idrettsinstituttet, hadde ei kraftig vekst av tal studentar, aktivitetar og dermed tilsette. Dette kravde systematisering av informasjonsflyten, ansvarsoppgåver og møteplassar. Heile bygda var i ein positiv driv, ikkje minst vart det sett fokus på Sogndal som friluftsarena av mange aktørar i bygda, og tilsette på høgskulen på alle nivå tok del i utviklinga. Høgskulen brukte friluftsaktivitetar aktivt i si profilering.

Idrett si leiing gjekk frå Seksjonsleiar til Studieleiar, og Instituttleiar

Idrett hadde vakse seg store. Tidelegare hadde vi ein seksjonsleiar som vi stort sett skifta på, etter to år i jobben. Arbeidsmengda som seksjonsleiar var nok langt større enn dei timane som var avsett til jobben. Alle, også leiinga ved avdelinga, såg at det vart eit umogeleg arbeidspress på seksjonsleiaren . I 2003 var fagmiljøet så stort at det fekk tildelt studieleiar, og med den følgde det stillingsressurs som vart større og større. Etter kvart vart stillinga 100 prosent, og det var ei stilling som ein søkte på. Rolf Salveson var den første som hadde stillinga som studieleiar på idrett. I 2007 overtok Kari Aaberge som studieleiar. Etter 2011 vart stillinga omgjort til instituttleiar, denne stillinga hadde eg til 1.08.16.

Flytting til 3 etg. i Campus Sogndal, med kontor mot Fosshaugane stadion og mot Sogndalsdalen

Også denne perioden bar preg av flytting. Hausten 01.08.06 flytta idrett sine kontor frå tilbygget på Storhallen og dáverande idrettsenter, 5 etasjar opp til 3. etg. i Fosshaugane campus. Avstanden til undervisningsromma vart lengre, storhallen 6 etg. ned, labbar og campushall 4 etg. ned. Det vart bygd mange nye undervisningsrom for teori, mange grupperom, lesesal, datalab, og nye kontor til alle tilsette på idrett. I same etg. var Avdeling for Ingeniør og Naturfag (AIN), næringsverksemndene Kunnskapsparken, Adecco og ei rekke gründerbedrifter. På sjølve gangen til idrett var det kontorlandskap for reklamebyrået GASTA og Arkitektkontoret 4B, Sogn og Fjordane Fotballkrets og Idrettsfag ved Sogndal vidaregåande skule. Dei to sistnemde delte vi lunsjrom med. Heile campus var bygd opp for å blande mange brukarar og interessegrupper.

Det var nok med litt vemod at eg og dei andre på idrett, forlot dei fine store kontora, den korte vegen til lunsjrommet, teorirommet og labbane, alle var lokalisert på same gangen og med kun ei trapp ned til storhallen og idrettsenteret. Utsikta var nydeleg ut mot elva. Den auka avstanden til det

meste, var eit sukk som overhovudet ikkje vart høyrt, vi var idrettsfolk, så klaging på avstand vart ledd av. Kontora vi no fekk var små, ut på gangen var det mange ulike folk å forholde seg til, ikkje ein gong lunsjrommet fekk vi ha i fred.

Diskusjonane på lunsjrommet vart no i overkant fotballorientert. Dei gode diskusjonane som vi tidlegare kunne ha på gangane og lunsjrommet, sakna eg. Denne samanblanding av ulike faggrupper kan vere bra, men noko mista vi også.

Samanblanding av ulik fagkompetanse lokalisert i same miljø, var ikkje vanleg i Norge. Det var mange ekskursjonar frå byane, til Sogndal for å sjå korleis dette kunne gjerast. HiSF Idrett vart utfordra på korleis samarbeidet på bygget var, og korleis nye prosjekt kunne vekse fram som resultat av klyngetenking, diskusjonar og ideutveksling. Det vart ein del presentasjonar til besøkande, der vi synleggjorde HiSF Idrett sitt bidrag inn i konglomeratet av bedrifter på bygget. Prosjektet mellom HiSF – Sogndal Fotball og verksemda Rocketfarm var eit døme på dette samarbeidet.

Bilete 10: Storhallen og ein del av bygget rundt Fosshaugane stadion.

Kontorfløyen til idrett er no flytta til øverste etg. av bygget, på venstre side av storhallen (Foto: Kari Aaberge)

Samarbeid med idrettssenteret og dei andre på huset

Samlokaliseringen med mange andre aktørar, utfordra oss på å samarbeide. Vi hadde i hovudavtalen innebygd at vi skulle nytte Idrettssenteret som undervisningsrom. Laboratoria der vi eigde utstyret, skulle også kunne nyttast av Idrettssenteret. Dette vart ein start der vi etter kvart også kunne utveksle fleire samarbeid, spesielt på område der vi kunne nytte personar med spisskompetanse hjá kvarandre. Vi lagde avtale om bytte av arbeidskraft på timebasis. Her vart også Sogndal fotball involvert i bytteavtalen. Dette fungerte godt, vi fekk undervisningskompetanse og dei fekk tilbake labtesting av utøvarar. Dette samarbeidet har hatt noko variasjon i mengde dei ulike åra, men alltid vore praktisert. Spesielt aktivt var det frå 2006 og utover. Idrett vart større, det vart også meir behov for spesialundervisarar innafor fitness-bransjen.

Treningscenterbølgja vart stor, Idrettssenteret vokste, dei utvikla nye treningskonsept der dei hadde spesialfolk innafor dei ulike treningskonsepta. Dei trengde våre spesialkunnskapar innafor fysiologi og styrketrening. Og vi vart etter kvart viktige samarbeidspartar for kvarandre.

Samarbeidspartane etterspurte også vår forskingskompetanse. Til dømes fekk HiSF idrett oppdraget frå Idrettskrinsen, Sparebanken Sogn og Fjordane og Idrettssenteret å evaluere Toppidrettsprosjektet (Moe, V. F., Fretland, F., Barsnes, B., Fossøy, J. og Ronglan, L. T. 2013). Sogndal Fotball investerte i ZXY programmet (analyseprogram for bevegelsane på bana, som vart registrert gjennom ein brikke på belte som fotballspelarane hadde på seg), som vart installert på Fosshaugane stadion. Datainnhenting frå spelarane vart analysert og formidla til trenarar og spelargruppa av tilsette på idrett, og forskar på.

Det andre området vi samarbeida om, var ulike konferansar. Vi arrangerte i fleire år «Fitness konferansar», vi hadde «convention» arrangement fleire gonger. Dette var tidkrevjande og kostbare tiltak, men vi stod det igjennom, og det var store suksessar. I Toppidrettsprosjektet som vart administrert av Idrettssenteret, vart det også arrangert samlingar med gode foredrag av idrettsutøvarar, trenarar og forskarar, med bl.a. Stig Inge Bjørnebye, Johan Kaggestad, Anders Fannemel,

Ingvill Måkestad Bowim, Frode Moen (forskar, Olympiatoppen), Karl Erik Bøhn, Olav Rafoss, Niclas Wiberg, Steinar Mundal, m.fl.

Kvalitetsreforma medførte mykje dokumentasjon og rapporteringsarbeid

Etter Kvalitetsreforma for høgare utdanning, vart det krav om gjennomføring og rapportering av kvalitetssikringa til Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga (NOKUT). Det vart årleg skrive rapportar som vart sendt dekan, som igjen rapporterte til rektor, som rapporterte sentralt. Ein god del av kvalitetsarbeidet, vart gjort gjennom mange interne utval, der studentane hadde ein stor plass for påverknad. Nedanfor er eit utdrag av rapporteringsarbeidet i utdanningsrapporten 2007-08.

Vurderingsformer: skriftleg individuell eksamen, munnleg gruppe- og individuell eksamen, praktisk-metodisk eksamen, heimeeksamen, mappeevaluering.

Sensur: alle eksamenar vert vurdert av faglærar og sensor. Vi nyttar eksterne sensorar på ca. halvparten av alle sluttvurderingar.

Praksis: B1 har 14 dg skulepraksis, B2 IFAH har 2 veker institusjonspraksis og 1 veka treningscenterpraksis, B3 IFAH har 100 at praksis, fordelt på 2 veker individuell tilpassa praksis og 40 at treningsrettleiar-praksis. B2 Friluftsliv har 2 veker friluftslivpraksis i skuleverket.

Organisering: Undervisninga er i storgruppe (40 - 90), i delte grupper (20 – 25) og i smågrupper (8 – 10). Det er avgrensa kor stor påverknad studentane har på undervisninga. Målsetting, studieplan og pensumfristar er sett før studiestart. Undervisningsmetodar og gjennomføring av studiet kan dei påverke i studieforløpet. Det vert og gitt rom for ønskjer frå studentane om tema dei ser som relevante innafor studiet dei tek.

Formidling av informasjon: Idrett har ein fagtilsett som har koordineringsansvar og hovedansvar for kvart årstrinn på dei ulike bachelorretningane. Alle tilsette nyttar Fronter til å informere og kommunisere med studentane. Planar, førelesingar, opplysingar og anna informasjon er lagt ut på Fronter. Det vert i spesielle tilfelle nytta SMS, telefon og direkte kontakt for å nå tak i studentar.

Studieplanarbeid: Heilskapen i bachelorretningane vart gjennomgått og revidert på eit seksjonsseminar i Loen i februar 2007. B2 og B3 IFAH har gjennomført nokre endringar i namn og innhald på ulike emne. Dette for å sikre samsvar mellom innhald og tittel. IFAH har flytta eit emne fra B3 til B2 med start studieåret 2007/08. Friluftsliv har på B2 og B3 gjort små justeringar frå år til år på bakgrunn av lærarerfaringar og studenttilbakemeldingar. Det er gjennomgåande i alle studium at studentane ønskjer meir praksis. Studentane var misfornøgde med tal val-emne seksjonen gav tilbod om i 6. semester dette året. Det kommande år har studentane fått 6 emne å velje mellom i regi av idrettsseksjonen.

Fagutval: Alle grupper gjennomfører fagutvalsmøter. Andre og tredje års studentar gjennomfører første fagutvalsmøte tidleg i semesteret. Dette gjev studentane høve til å påverke studiegjennomføringa. Det er og eit forum der ein tidleg kan ordne opp i uklarheiter, og danne felles forståing for fag og mål. Første studieåret er avvikling av første fagutvalsmøte noko seinare då studentane først må bli kjende med kvarandre. Fagutval som forum fungerar godt, på idrett. Nokre grupper har fleire fagutvalsmøter gjennom året, enn det som er sett krav om. Stort sett er det fornøygde studentar, men det er rom for forbetingar. Mangel på lesesalplassar går igjen i referata. Det ser og ut til at studentane ønskjer å vere meir deltagande i undervisninga, enn det vert lagt opp til. Undervisningsformer der eigendeltaking er gjennomført, får gode tilbakemeldingar.

Emneevaluering: Emneevalueringane er gjennomført på Fronter. På ein evalueringa svara 72 av 95 studentar, læraren arrangerte gjennomføringa. Lærarane som har hatt emnet, får resultatet av evalueringa. Der evalueringar gjev

signal om misnøye, vert det diskutert tiltak saman med faglærar.

Studentdeltakinga på emneevalueringane har elles vore låg, dette betrar seg når studentane vert følgd inn i datarommet av lærar. Der det er låg deltaking, kan det vere tvilsamt å tillegge tilbakemeldingane verdi, i form av ulike iverksetjande tiltak. Dei få som har tilbakemeldt gjev ingen alarmerande signal i noko retning.

Programevaluering: Det vart gjennomført programevaluering blant B3 studentane ved semesterslutt i 3 studieår. Dette er faglege vurderingar og fagsamansetjinga sin relevans for bachelorutdanninga. Svara er varierande, nokon ønskjer meir biologiske emne, andre ser samfunnsvinkling av studiet som positivt. Nokre ønsker få emne og spesialisering, andre breidde i faget for å sjå heilskapen. Alle studentane på Idrett, fysisk aktivitet og helse (IFAH) seier at mål som er sett opp for studiet er nådd. Friluftsliv er også fornøydd, men etterlyser meir sertifisering i forhold til NF – standardiserte kurs. Alle studentane, både IFAH og Friluftsliv seier praksisen er svært bra, det er bra med mange typar praksis og det gjev dei eit innblikk i kva dei kan jobbe med når dei er ferdig. Dei ønskjer seg meir praksis, og lengre praksisperiodar. Praksisen er lærerik og verdifull og dei skulle gjerne hatt meir praksis. Vi kan bli betre på informasjon ut til studentane. Dei vart også spurt om kva dei skulle gjere etter endt bachelorutdanning. Det som kan lesast med interesse er nokre studentar som vurderar innhaldet i bachelor-retning-faga som uinteressante. Dei skal aldri arbeide med opptrening og rehabilitering, men har likevel gjennomført studieet. Kanskje desse ville valt ei tredje retning om vi hadde tilbod om den.

Sensorrapport: Dette er meldingar som går tilbake til faglærar for vurdering i forhold til neste gjennomføring av faget. Diskusjon mellom faglærar og ekstern sensor er saman med sensorrapportane viktig informasjon om korleis studia våre er i forhold til studium på andre institusjonar.

Faglærar si vurdering av Idrett, fysisk aktivitet og helse Studentane som sit i fagutval gjer generelt ein god jobb. Nokre gonger kan ein likevel tru at fagutvalspersonane meir representerar seg sjølv og ikkje studentgruppa. Studentane er etter kvart flinke til å fokusere på faglege og administrative forhold i studiet. Dei kjem av og til med ønsker som ikkje er mogeleg å etterkomme (td

undervisningstid, rombruk). Dei har likevel forståing for at det er store, og mange kabalar som skal løysast. Det er viktig med felles forståing mellom faglærarar og studentar om målsetjing for studiet, og korleis mål for dei ulike emna heng saman med hovudmålsetjinga. Dette fordi nokre IFAH -studentar etterlyser den rauden tråden ved å sette spørsmål ved delemne som dei ikkje ser som relevant for faget. Faglærarane tek tilbakemeldingane frå studentane seriøst, og set i verk tiltak som betrar undervisningssituasjonen. Dette vere seg meir studentaktive metodar, som t.d. der studentane sjølv står for framlegging av pensumlitteratur.

Faglærar si vurdering av Friluftsliv

Munnleg tilbakemelding frå faglærarane tyder på at studentane gjer ein god innsats. Utfordringane tidlegare har vore å koordinere timeplan og lærarar mellom idrett/friluftsliv og naturfag. Dette samarbeidet fungerer no bra.

Det har vore ei utfordring for studentane å få bacheloroppgåva ferdig i 5. semester. Tiltak som er sett i gang denne hausten (2007), er obligatorisk posterpresentasjon av metodeval på bacheloroppgåva, og obligatorisk gruppearbeid. Det ser ut som studentane no forstår at oppgåva er viktig å komme i gang med så tidleg som mogeleg. Det er meinингa at to og to studentar skal arbeide saman om oppgåva. Etter søknad om avvik er vi fleksible for å godta individuelle oppgåver, eller opp til tre studentar på ei oppgåve. Dei fleste oppgåvene har hovudvekt på kvalitativ forsking.

Friluftsliv har mange ekskursjonar. Etter å ha gjennomført ekskursjonane tre år, så har turane "sett seg". Etter å ha gjennomført små endringar på nokre av ekskursjonane, er tilbakemeldingane frå studentane slik vi ønsker at dei skal være. Studentane ser relevans av ekskursjonane i forhold til studiet og pensumlitteratur.

Ekskursjonen til Frankrike er den siste ekskursjonen på bachelorstudiet i friluftsliv. Faglærarar gjennomfører ein studentsamtale med kvar student på denne ekskursjonen. Samtalen har følgjande tema: Vegen vidare i forhold til jobb og andre studiar. Trivsel som vgleiar i friluftsliv, korleis dei opplevde å være

vegleiar for B1 og B2 idrett/friluftsliv. Kva har friluftslivsstudiet i Sogndal gitt dei.

Studieleiar sine vurderingar (Rapport for idrett, studieåret 2006/2007)

Bachelorretningane har no sett seg i seksjonen, vi har fagpersonale som høyrer til dei ulike retningane. Fagutvalet er eit godt tilbakemeldingsforum på korleis studia fungerar. Fagutvalet er lett tilgjengeleg som informasjonskanal mellom tilsette og studentar. Kommunikasjon med fagutvalet tyder på at studia fungerar bra. Dei tilsette ved idrett er lydhøyre overfor studentane og prøver å etterkomme studentønsker som er rimelege. Denne forma å møte studentane på er kanskje vår sterkeste side i det å drive kvalitetsundervisning. Idrett har framleis mange studentar og dei krev mykje av sine fagtilsette. **Studienemnda** dei siste fire åra var felles for bachelorretningane. Frå hausten 2007 vart det sett ned to studienemnder, ei for kvar bachelorretning. Dette i von om at det kan vere eit betre rådgivande organ der meir spesifikke problemstillingar kan diskuterast.

Studieutvikling. Kommande studieår vil vi uteksamnere fleire B1 studentar enn nokon gong før. Idrett ønskjer å gripe tak i dette ved å gje tilbod om ei ny bachelorretning. Slik vi ser det har HSF val mellom 1) å avvise mange studentar fordi vi ikkje har kapasitet til å ta imot dei på eksisterande B2 retningar, eller 2) vere meir offensivt innstilt ved å prøve ei ny bachelorretning. Dette har vore lagt fram for seksjonen av tidlegare studieleiar for fleire år sidan. Studieleiar møtte ein del skepsis i seksjonen for ei tredje retning. No er dei to retningane vi har, innarbeidde. Med mange B1 studentar som potensielle søkerar kan no tida vere inne for ei tredje retning. Som tidlegare nemnt er det studentar som i dag vel IFAH som seier dei ikkje skal jobbe med det dei tek utdanning i fordi dei ikkje er interessert. Ved å ha ei ny retning, håpar vi å få studentar som er meir interesserte i faget dei studerar. Idrett ønskjer å gje tilbod til internasjonale studentar, og arbeidar med å få på bana studieemne der utanlandske studentar kan studere. Idrett har mange studentar som dreg til utlandet. Australia er den mest populære studiestaden.

Ressursar er viktig for å realisere gode studietilbod. Friluftsliv er eit kostnadskrevjande studium der ein del undervisning må føregå i smågrupper. Slik situasjonen er i dag får friluftsliv tildelt for lite ressursar i forhold til det dei

treng for å gjennomføre eit godt studium. Dette må synleggjeraast for rektor og sentraladministrasjon. Skal friluftsliv oppretthaldast må ressurstildelinga til studiet forandrast. Idrett har også to kostnadskrevjande bachelorretninga på utstyrssida, IFAH med labbane og Friluftsliv med spesialutstyr og store utgifter til reise og overnatting.

Gateway

Eit samarbeidsprosjekt mellom HiSF og Gateway College 2006-2015

Høgskulen i Sogn og Fjordane (HiSF) hadde samarbeid med Gateway College (GC) om desentralisert idrettsutdanning i ti år. HiSF skreiv våren 2006 første avtalen om fagleg samarbeid med GC om desentralisert utdanning. Gateway College var ein privat institusjon, og stod for det operative tilbodet med tilrettelegging av studiet og fasilitetar på ulike studiestader.

HiSF Idrett hadde det faglege ansvaret, bidrog med faglærarar, og stod for kvalitetssikring av fagplanar, eksamensform og sensur, samt godkjenning av faglærarar. Til saman 10 faglærarar frå HiSF Idrett underviste utanlands, eit eller fleire semester. Fleire på instituttet utførte sensurarbeid. Dei andre faglærarane vart rekruttert frå Norges Idrettshøgskule og Olympiatoppen i Oslo.

HiSF Oppdrag hadde det administrative ansvaret vedkommande avtalar, opptak, eksamen og vitnemål. Stadig fleire studentar ønskte å ta desentralisert idrettsutdanning utanlands, og samarbeidet med Gateway College ekspanderte gradvis. Talet på idrettsstudentar auka kvart år, med HiSF som fagleg ansvarleg, og toppåret var 2010-2011, med meir enn 240 studentar pr semester. Studentane fekk frå 2006 og framover tilbod om 30 sp eller 60 sp idrett på mange ulike stader som t. d. Bali (Indonesia), Salvador (Brasil), Cabo Frio (Brasil), Santa Barbara (California), Cape Town (Sør-Afrika), Playa del Carmen (Mexico).

Talet på studentar som tok desentralisert idrettsutdanning gjennom samarbeidet HiSF/GC vart nesten 10-dobra i perioden 2005 fram til 2008. Med så mange studentar utanlands var det eit poeng for HiSF å nytte seg av dette studentpotensialet, og legge til rette for at studentar som ønskte det kunne få fortsette sine studiar ved HiSF. Dermed starta også HiSF eit tilbod i Idrett2, 30 sp, frå våren 2008. I løpet av desse åra har det såleis lukkast å rekruttere fleire av GC-studentane til HiSF. Mellom 40 og 50 studentar nytta seg av dette tilboden kvart vårsemester frå 2008 til og med våren 2015. Lågaste studenttalet hadde vi våren 2015 (24 stud). Talet på studentar som held fram på bachelorutdanningane ved HiSF etter fullført årseining idrett var mellom 10 og 20. Ettersom ein av HiSF sine strategiske målsettingar var å rekruttere «nye» studentar, må resultatet av samarbeidet med Gateway College sjåast på som eit relativt vellukka rekrutteringstiltak for institusjonen HiSF. Arbeidet med å rekruttere desse studentane hadde ikkje lukkast utan samarbeidet med GC.
(Rolf Salveson)

Framveksten av friluftslivstudiet i Sogndal

Det var ikkje tilfeldig at Sogndal utvikla eit friluftslivstudium. Med sin geografiske plassering var rammene for å studere friluftsliv i Sogndal gode. Vi hadde naturen med fjell, fjord og bre. Vårt nærområde var Jotunheimen, Jostedalsbreen og Sognefjorden med verdsarvområdet Nærøyfjorden. Desse områda hadde tradisjon med friluftsliv og innbydde til varierte friluftslivsaktivitetar i storlått natur. Klimaet var godt med mykje snø og vakker fruktblomstring om våren. Du kunne oppleve vinter, vår og sommar på ein dags fjelltur

Det måtte ein austlending til for å sei dei kloke orda, «de må satse på friluftsliv». Hans B. Skaset, den første idrettsprofessoren i Norge sa det så klart, og slik vart det. Dermed vart det sett i gong å utarbeide studie- og emneplanar for bachelorutdanninga i Friluftsliv ved HiSF.

Framveksten av Sogndal som friluftsarena var takka vere mange aktørar. Politisk var det stor velvilje for å gjere dei vedtak som var nødvendig for at bygda skulle tilrettelegge for ulike friluftslivaktivitetar. Idrettslag ved ulike særgrupper bidrog, skisenter med alpinanlegg, turløyper og langrennsløyper vart utbetra og nye bygd. Ved HiSF vart etterkvart Lurkarlaget den største studentorganisasjonen. Lurkarlaget er studentane i Sogndal sin friluftslivsorganisasjon. Lurkarlaget har eit breitt tilbod av friluftslivaktivitetar der alle er velkomne «inn i naturen».

Topptur bølgja kom til Sogndal på 2000 – talet og «puddersnø» vart eit omgrep for bygda. Friluftslivsmiljøet ved Høgskulen var viktig aktør i utviklinga av toppturar og til å formidle trygg ferdsel. Det vart skrive bøker om toppturar i området. Tiltaket Bratt Moro hadde fleire arrangement gjennom året, der den viktigaste var Fjellsportfestivalen. I Gunvordalen vart det opparbeidd ein stor parkeringsplass, då bilane hittil hadde vore parkert langs vegen gjennom dalen. Eit lokalt tilbod oppstod med at «Laussnøekspressen» vart ein realitet, der ein tok heis i alpinanlegget opp, og med ein liten gåtur kom ein til store område der ein kunne køyre i laussnø ned til vegen gjennom dalen, der det var busstransport tilbake til heisanlegget.

I 2006 opna Norges flottaste innandørs klatrevegg i Sognahallen, med både buldring, vanleg klatring og etter kvart speed-klatring. I fjella og skogane rundt Sogndal vart stisykling populært. Det var eit godt innarbeidd og kjent utandørs klatrefelt i bygda, Kvamsfeltet. Friluftslivsaktivitetane og friluftsutøvarane i bygdene i Sogn vart svært mange etter kvart. Dette har medført at kompetansen innanfor friluftsliv har auka. Sogndal og Luster kommune hadde den tettaste andelen av Tindevgleiarar i Norge. Guiding av turistar, bedrifter på tur, og arrangerte turar auka i omfang.

Bilete 11: Studentar på tur i Jotunheimen (Foto: Linda Hallandvik)

Friluftsliv og utandørs aktivitetar grep stadig om seg i ulike skuleslag, innanfor helsesektoren, reiselivet og i næringslivet elles. Dette resulterte i at stadig fleire studentar fekk seg jobb som innebar formidling og opplæring innan friluftsliv. Høgskulen gav tilbod om tre fordjupingar spesielt retta mot friluftsliv, Friluftsliv og psykisk helse 15 sp, Alpin skiferdsel 15 sp og Klatring 15 sp.

I haustsemesteret 2015 starta ein opp med internasjonalt studium i Outdoor Education and Nordic Friluftsliv, 30 studiepoeng. Studentane var overbegeistra av alt dei lærte gjennom erfaringane i naturen, og korleis naturen kunne brukast som klasserom for alle, også barn. Alt første året hadde vi studentar frå fem ulike nasjonar og tre ulike verdsdelar.

Det var mykje som tilsa at vi burde utvikle den internasjonale satsinga vidare. Vi hadde stor tru på at ei internasjonal utdanning på vårsemesteret ville rekruttere

like godt. Mange av studentane som var der i haustsemesteret ville gjerne fortsette eit semester til om dei kunne. Tanken var at ein då kunne lyse ut eit internasjonalt årsstudium med to frittståande halvtårseiningar. Studentane kunne då studere vår- eller haustsemester, eller heile året med oppstart på våren eller hausten. Dette vart det arbeidd vidare med, og det ville utan tvil, bli eit flott tilbod til utlandske studentar når dei kan vere studentar her eit heilt år.

Bilete 12: Utsikt over Fjærlandsfjorden (Foto: Linda Hallandvik)

Bilete 13: Studentar på kajakpadling (Foto: Eivind Aadland)

Det å drive friluftslivstudie med alle sikkerheitskrav, var kostbart. Men hadde ein sagt ja til eit studie, måtte ein følgje opp med midlar. Dette var ikkje alltid sjølvsgått, mange kampar har blitt kjempa, og fleire vil det etter all sannsynlegheit bli. Det var lovpålagt at vi ikkje kunne ta studentbetaling for å gjennomføre undervisning ved statlege høgskular. Med ei utdanning der ein er tvungen til små grupper for å gjennomføre turar på ein sikker måte, vil det måtte koste pengar.

Bilete 14: Blåisvandring (Foto: Linda Hallandvik)

Informasjon og møtestruktur

Informasjon og møtestruktur i seksjonen måtte effektiviserast. I mi rolle som instituttleiar ønskte eg å formidla informasjon på ein konsentrert og effektiv måte. Dette ville frigje tid på seksjons-/instituttmøta til andre saker. Dette vart løyst ved at informasjon til seksjonsmedlemmane vart formidla via ein mail i

slutten av kvar veke. Denne vart kalla **oppsummering – info v.** Desse mailane inneheldt ulike referat, beskjedar, aktivitetar, post sendt til seksjonen, mm.

Møtestruktur på idrett fungerte etter følgjande modell og innhold:

Seksjonsmøte: Informasjonssaker som var overordna og drøfting av saker som var felles for alle. Til dømes diskusjonar kring bacheloroppgåver, metodeundervisning, master og organisasjonstruktur

To seksjonsdagar: Ein dag i desember, ein dag i juni, der ein i tillegg til seksjonsmøtesaker, informerte kvarandre om studia og utviklinga av desse. Vidare om utfordringar ein hadde på studia og med studentane. Seksjonsdagen i juni var også førebuing til neste studieår.

FoU møte: der ein presenterte og diskuterte eiga forsking. - Seksjonen gjennomførte fleire arrangement der seksjonsmedlemmar sjølv presenterte FoU-arbeid. Dette kunne vere formidling av forsking frå konferansar, eller arbeid som skulle presenterast i ulike fora utanfor HiSF. I tillegg gjennomførte seksjonsmedlemmar samlingar, der dei sjølv tok initiativ til debattmøte om aktuelle tema.

Linjemøte: Faglege diskusjonar om innhold, oppbygging og struktur på dei ulike bachelorretningane. Kvar bachelorretning hadde sine linjemøter der alle faglærarar på 2. og 3. året møtte. I tillegg kunne andre som ønskta å delta, eller var invitert, møte.

Teammøte: Kvart årstrinn hadde eigne møte der dei diskuterte samansetting av emne, gjennomføring av dei ulike emna, undervisinga og tilbakemeldingar frå studentar.

Emnemøte: Den som var emneansvarleg hadde ansvar for informasjon og gjennomføring av emne. Lage eksamensoppgåve i emne.

Ny organisering av HiSF

HiSF fekk frå 08.11.11 ny organisasjonsstruktur med rektor på toppen, deretter to viserektorer, ein for utdanning og ein for forsking. HiSF var under desse organisert i fire avdelingar, med dekan som øvste leiar. Avdelingane var vidare organisert i 10 institutt med instituttleiar som øvste leiar. I den nye HiSF - strukturen, var FoU forankra i kvart institutt med instituttleiar som ansvarleg. Føremålet med endringa var å få aktiviteten i FoU og utdanning til å henge best mogeleg saman, og gjensidig styrke kvarandre.

Studieåra i perioden

Studieåret 2004 – 05

Christian Frøyd, tilsett 1.08.04 - dd, Birte Barsnes, tilsett 1.08.04 - dd (ulike prosentstillingar 80%), Vegard Vereide, tilsett 1.08.04 - dd, Kjersti Johannessen, tilsett 1.08.04 - dd. Geir Kåre Resaland gjekk over i stipendiatstilling. Idrett har no 15 fagtilsette.

Bachelorutdanning i Friluftsliv starta dette året. Studietilbodet på idrett var følgjande: B1 Bachelor Idrett med 21 studentar, B2 Bachelor Idrett med 13 studentar, B3 Bachelor Idrett med 37 studentar, Idrett Grunnfag med 56 studentar, Idrett mellomfag med 31 studentar, Idrett, fysisk aktivitet og helse med 7 studentar, B1 Bachelor Friluftsliv med 21 studentar, B2 bachelor Friluftsliv med 16 studentar, kroppsøving 1 i Sogndal og Odda(desentralisert) 35 studentar, utefag (førskulen) med 15 studentar, fysisk fostring i Sogndal og på d-nett ca 30 studentar.

Hans B. Skaset var engasjert i UFI gruppa, og var jamleg i Sogndal på møte, og han var ein viktig rådgjevar. Idrett var oppteken av å knytte til seg gjesteforskarar og faglege ressurspersonar for å bidra til kompetanseheving og forskingsarbeid. Dette året var forskingsleiar, dr.philos Bjarne Ibsen (Syd-dansk Universitet), Lars Bo Andersen (NIH), Matti Goksøy (NIH) og Rolf Ingvaldsen (NTNU), eksterne bidragsytarar.

Studieåret 2005 - 06

Vegard Fusche Moe, tilsett 1.09.05 –dd

Studietilbodet på idrett var følgjande: B1 Bachelor Idrett, , B2 Bachelor Idrett, B3 Bachelor Idrett, Idrett Grunnfag, B1 Bachelor Friluftsliv, B2 bachelor Friluftsliv. Dette var det første året vi hadde studentar på 3. året friluftsliv. Førskulen hadde tilbod om utefag og fysisk fostring. *Hausten 2005 tok Utefaget for første gong opp allmennstudentar i tillegg til førskolestudentar. På studiet gjekk 10 interne førskolelærarstudentar, 4 førskolelærarstudentar frå Bergen, 2 D-nett førskolelærarstudentar og 5 allmennlærarstudentar. Positivt med lærarstudentar i gruppa.* (Grethe Aasprong Eckhoff)

Studieåret 2006 – 07

Tommy Langslet, tilsett 1.01.06 – 15.01.10, Ane Solbraa, tilsett 1.08.06 – dd

Studietilbod var B1 Idrett, B2 Idrett, fysisk aktivitet og helse (IFAH), B3 IFAH, B2 Friluftsliv (FL), B3 FL . Førskulen: utefag og fysisk fostring

Studieåret 2007 – 08

Atle Sæterbakken, tilsett 1.08.07 – dd, Roland Tillar, tilsett 1.11.07 – 31.12.12 (ca 20 prosentstilling som forskar).

Pr. desember 2007 hadde seksjonen til saman 18 fagtilsette, av desse var tre i delstillingar (20, 40 og 75 %), medan resten var i fulle stillingar. Ein var i post doc-stilling (kvalifisering for toppstilling), 3 i førstelektorstillingar (2 av desse doktorgradskandidatar), 1 doktorgradskandidat, 2 stipendiatar, 8 høgskulelektorar og 3 høgskulelærarar. I tillegg var ein forskar i 20% stilling knytt til idrett for å bistå fagtilsette med artikkelskriving.

Idrett rekrutterte godt. Årsstudiet i idrett hadde 99 studentar. Påbyggingsstudiet (2. året) i Idrett, fysisk aktivitet og helse (IFAH) hadde 40 stud., og tredje års påbygging (IFAH) hadde 28 stud. 2. års påbygging i Friluftsliv (FL) hadde 19 stud., og tredje års påbygging FL 19 stud. I vårsemesteret starta 38 "Gateway" studentar i Sogndal for å ta andre halvårseining idrett (fullføre B1).

Gjennomsnittsalderen på friluftslivstudenten var høgre enn IFAH studenten. Forkunnskapar for B2 og B3 studentane var føregåande studieår eller tilsvarende utdanning. Vi hadde nokre innpassingsstudentar både på B2 og B3 nivå. Dette var studentar som tilførte studentgruppa nye dimensjonar. Bakgrunn kunne vere sjukepleie, fysioterapi, ergoterapi, lærarutdanning mm. Alle studentgrupper gjennomførte fagutvalsmøter og emneevalueringar. Vi gjennomførte individuelle studentsamtalar og vi prøvde å gjennomføre individuell oppfølging, noko som tok mykje tid.

Bilete 15: Campushallen (Foto: Kari Aaberge)

Studieåret 2008 – 09

Eivind Aadland, tilsett 1.08.08 – dd, Petter Erik Leirhaug, tilsett 1.08.08 – dd (permisjon i 4 år som stipendiat på NIH).

HSF idrett hadde 20 fagtilsette, fire i delstillingar (40, 60, 70 og 70 %), dei øvrige i 100% stillingar. Av dei fagtilsette var fire i førstestillingar (ein försteammanuensis i post doc stilling, tre förstelektorar), tre i stipendiat stillingar, 11 høgskulelektorar og to høgskulelærarar under masterutdanning. I tillegg var ein forskar tilsett i 20% stilling.

I vårsemesteret 2009 hadde idrett ca. 277 heiltidsstudentar, vårsemesteret året før ca. 250. Instittutt for idrett følgjande utdanningar: Første år, årsstudium i idrett, 95 studentar, i tillegg 40 studentar som fullførte årsstudium i vårsemesteret, etter eit halvt år studium i utlandet. Idrett, fysisk aktivitet og helse: andre år, 35 studentar, tredje år, 38 studentar (totalt 73 studentar), drett og kroppsøving: berre andre år, 22 studentar. Friluftsliv: andre år, 23 studentar, tredje år, 15 studentar (totalt 38 studentar). Idrett II (30 sp) for tidlegare

I tillegg gjennomførte idrettsseksjonen undervisning på andre utdanningar som førskulelærarutdanning, praktisk pedagogisk utdanning, barnevern, vernepleie og spesialpedagogikk. I samarbeid med Sogn og Fjordane idrettskrins gjennomførte seksjonen fleire kurs i trenarutdanning.

Studieåret 2009 – 2010

Marius Steiro Fimland, tilsett 1.08.09 - 31.01.10, Jostein Steene-Johannessen, tilsett 23.09.09 – 31.07.13 (20% til 31.03.16), 1. oktober vart Professor Sigmund Andersen (NIH) tilsett i toarstilling

Seksjonen hadde ved studiestart 2009 til saman 21 fagtilsette. I tillegg er ein forskar tilsett i 20% stilling med fokus på artikkelskriving.

I vårsemesteret 2010 hadde idrett ca 285 studentar. Alle tre åra i Bachelorutdanninga Idrett og Kroppsøving var no på plass. Idrett ved HSF gav med dette, tilbod om tre bachelorutdanningar: Idrett, fysisk aktivitet og helse, Idrett og Kroppsøving og Friluftsliv

Idrett årsstudium gjekk både som årsstudium og som første året i bachelorutdanningane.

Studieåret 2010 – 2011

Lena Dahl, tilsett 1.01.10 – dd, Grete Steene-Johannessen, tilsett 1.08.10 – 31.07.13, Marit Svarstad Andreassen, tilsett 1.08.10 – dd, Joar Fossøy, tilsett 1.08.10 – dd, Katrine Aadland, tilsett 1.08.10 – dd.

Seksjonen hadde ved studiestart 2010, til saman 27 fagtilsette: 1 professor II (20%), 1 forskar (25%), 3 førsteamanuensar, 4 førstelektorar, 5 PhD-studentar og 13 Høgskulelektorar (to av desse i kvalifisering til førstelektor)

Idrett ved HiSF gav tilbod om tre bachelorutdanningar. I vårsemesteret 2011 gjennomførte 48 studentar idrett 2 (30 sp). Lærarutdanninga ved Høgskulen hadde ein profil med mykje kroppsøving i lærarutdanninga, første året i lærarutdanninga 5-10 hadde 45 studiepoeng kroppsøving. Lærarutdanninga 1-7 hadde 15 studiepoeng.

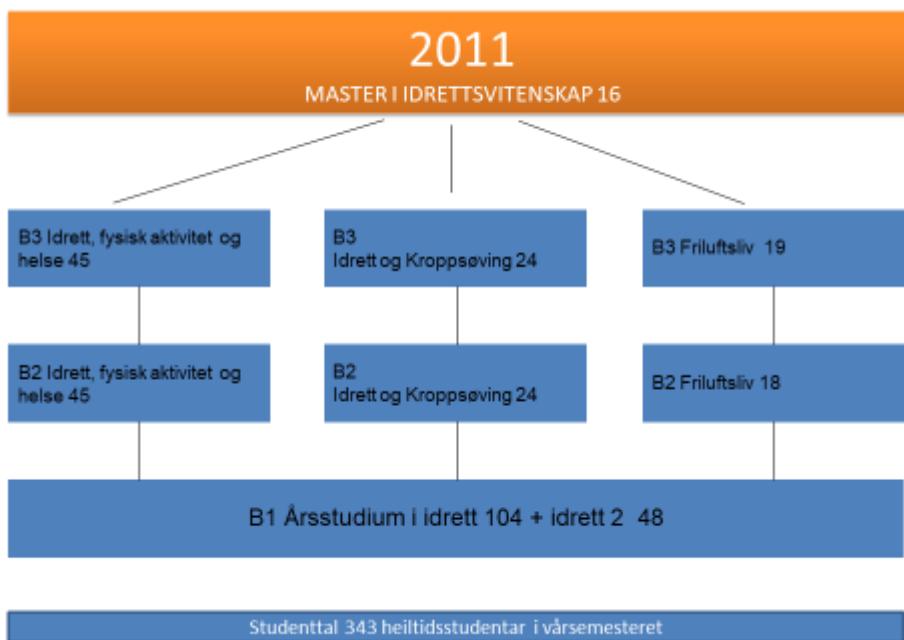
I tillegg gjennomførte idrettsseksjonen undervisning på andre utdanningar som forskulelærarutdanning, praktisk pedagogisk utdanning, barnevern, vernepleie og spesialpedagogikk.

Studieåret 2011 – 2012

Vidar Andersen, tilsett 1.08.11 – dd, Åge Lauritzen, tilsett 1.08.11 – dd, Lars Tore Ronglan vart tilsett i toar stilling ved HiSF, med oppstart frå 01.01.12.

Seksjonen hadde ved studiestart 2011 til saman 28 fagtilsette: 1 professor II (20%), 1 forskar (25%), 4 førsteamanuensar, 3 førstelektorar, 3 PhD-stipendiatar, 16 Høgskulelektorar (to av desse i kvalifisering til førstelektor)

I vårsemesteret 2012 hadde idrett 342 studentar, i 2010 ca 285 heiltidsstudentar. Hausten 2011 starta 16 studentar på Master i idrettsvitenskap. Masterutdanninga var i samarbeid med Norges Idrettshøgskule. Idrett ved HiSF gav tilbod om tre bachelorutdanningar. Desse var: Idrett, fysisk aktivitet og helse, Idrett og Kroppsøving og Friluftsliv. I tillegg hadde grunnskulelærarutdanninga 5-10, 60 sp kroppsøving i løpet av dei tre første åra.. Lærarutdanninga 1-7 hadde 15 studiepoeng. I tillegg gjennomførte idrettsseksjonen undervisning på andre utdanningar som forskulelærarutdanning, praktisk pedagogisk utdanning, barnevern, og spesialpedagogikk.

Figur 1: Skjema over undervisningsaktivitetar og tal studentar studieåret 2011–2012. Skjema viser kun bachelorutdanningane. Andre undervisningsoppgåver er ikkje med i skjema. (Kjelde: Kari Aaberge)

FoU – Utvikling for idrett (UFI), kompetanseheving i fokus

Frå 1. januar 2004 starta avtalen mellom Sogn og Fjordane fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane «Samarbeid om kompetanse- og kunnskapsutvikling, formidling og utdanning innan området folkehelse, friluftsliv og idrett». Leiinga ved avdelinga og leiinga ved HiSF såg potensialet i å bygge opp ei sterk idrettsutdanning. Dette har Ytteri skreve utfyllande om i *Fra skuletun til Campus (2008)*.

Den 30. november 2003 underteikna Høgskulen i Sogn og Fjordane ein samarbeidsavtale med Sogn og Fjordane fylkeskommune om kompetanse- og kunnskapsutvikling, formidling og forlenging av og utdanning innanfor området folkehelse, friluftsliv og idrett. Her stilte fylkeskommunen til rádvelde ressursar til engasjement av faglege ressurspersonar, tilskot til finansiering av stipendiatstilling og oppretting av eit professorat ved høgskulen.

Fylkeskommunen stilte i fire år, rekna frå 1. januar 2004, til rådvelde ein årleg sum på kr 850.000. Avtalen vart underteikna i november 2003, og forlenging av avtalen i oktober 2007. Avtale mellom Sogn og Fjordane fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane (2003, 2007)

Vi opplevde at vi hadde ei leiing ved Høgskulen, med rektor Johannes Thaule i spissen, som hadde stor tru på oss, og at vi hadde ein fylkeskommune som hadde stor tru og tillit til oss.

Om grunnlaget for – og arbeidet med å søkja eksterne midlar til «fylkesprofessor-stillinga» i idrett

Opp gjennom åra etter opprettinga av høgskule i Sogn og Fjordane, var det heilt frå starten viktig å etablera kontakt med politikarar og administrativ leiing o.a. i m.a. Sogn og Fjordane fylkeskommune. Også for meg som rektor (2000 – 2007) var det viktig å bidra til at denne kontakten vart utvikla vidare.

Når spørsmålet om å søkja eksterne midlar hos fylkeskommunen for å oppretta ei professorstilling for å styrka det idrettsfaglege miljøet ved HiSF, var det fleire tilhøve som spelte ei stor rolle for å få dette til. Her vil eg særleg peika på at kompetanseutvikling og omdømebygging sidan starten har vore heilt sentrale mål for det idrettsfaglege miljøet i høgskulen. Målretta og systematisk arbeid på desse områda i det idrettsfaglege miljøet var avgjerande for at dette miljøet fekk gjennomslag i arbeidet for å få eksterne midlar til «fylkesprofessoren».

Opninga for å presentera ein søknad om desse midlane hos fylkeskommunen bygde både på interne forhold i høgskulen og på eksterne forhold knytt til fylkeskommunen, den regionale omverda og nokre nasjonale og internasjonale tilhøve. Når det gjeld høgskuleinterne forhold, hadde haldninga til det idrettsfaglege miljøet vore på «stigande kurs» gjennom fleire år. Dette hadde m.a. samanheng med at «idrett» kunne visa til jamn vekst både m.o.t fagleg utvikling og dermed aukande tal studietilbod og til aukande tilstrøyming av tilfredse studentar. Satsinga både på fagleg og pedagogisk- utvikling har opp

gjennom åra vorte mogleg ikkje minst fordi den interne leiinga og heile fagmiljøet har vore dyktige pådrivarar for slik utvikling.

Frå starten av verksemda hadde idrett tydelege leiarar og fagpersonale som la stor vekt på den faglege utviklinga og på å styrka kontakten med omverda. Særleg i utviklinga av ulike former for kontakt og gjennomføring av regionale og desentraliserte studietilbod og andre aktivitetar, har det idrettsfaglege miljøet bygd eit svært godt omdømme i omverda.

Prosessen fram mot realiseringa av ein eksternt finansiert stilling for professor i idrett

2. januar 2001 vart fylkesordførar Nils R. Sandal intervjua i «Sogn Avis» der han m.a snakka om framtida til Sogn og Fjordane. Her streka han under at fylkeskommunen ville «bli ein sterkare utviklingsaktør».

Rundt om i landet var det fleire døme på at privat næringsliv og offentlege aktørar hadde nytta økonomiske midlar til å styrka den lokale høgare utdanninga. Med dette og fylkesordføraren sitt intervju i «Sogn Avis» 2. januar vart eg som rektor intervjua av avis «Firda» i Førde 25. januar 2001. Der ga eg uttrykk for at fylkeskommunen burde nytta minst 50 millionar kroner gjennom sal av kraftaksjar til eit fond for å styrka høgskulen i vårt fylke. «Spørsmålet no er om Sandal og fylkeskommunen vil bringa orda og den gode viljen (om å bli regional utviklingsaktør) over i handling» var eit viktig poeng frå mi side i intervjuet med «Firda».

I tråd med dette synspunktet gjekk eg som rektor ut med ein kronikk i «Sogn Avis» og i «Firda» 6. februar 2001 med tittelen «Frå kraft til kompetanse=satsing på framtida» der eg gjorde meir greie for synspunkta som kom fram i det tidlegare intervjuet med «Firda».

Bygt på den gode kontakten mellom høgskulen, fylkesordføraren og den administrative leiinga i fylkeskommunen, vart det klart at fylkeskommunen kunne vera «mottakeleg av ein søknad om midlar til høgskulen.»

På grunnlag av dette vart det sett i gang ein intern prosess i høgskulen med sikte på å utvikla ein søknad om eksterne midlar frå fylkeskommunen i arbeidet for å styrka fagleg utvikling i høgskulen.

Internt i høgskulen var det diskusjonar i m.a. leiargruppa om kva fagfelt høgskulen burde prioritera i ein slik søknad. Det som var mest aktuelt å søkja om, var midlar til ein «fylkesprofessorstilling» anten i «idrett» eller i «distriktsutvikling». Begge desse alternativa hadde tilhengrarar. Det var og tilfelle då saka kom til styret med framlegg om å prioritera «idrettsprofessoren». Men etter ein diskusjonsrunde, samla styret seg tidleg i 2002 om framlegget til vedtak som var støtta av både rektor og direktør. I styret sitt vedtak gjekk det også fram at «distriktsprofessoren» var eit ønske frå høgskulen, men då som andre prioritet.

Styret si prioritering fekk m.a. full støtte frå «Sogn Avis» som på leiarplass 13.mars 2002 framheva at høgskulen si prioritering av «idrettsprofessoren» var både framtidsretta og viktig for høgskulen og regionen.

Etter at søknaden var sendt og fylkestinget var samla til møte, fekk eg som rektor høve til å besøka dei ymse politiske partigruppene før høgskulen si sak skulle avgjerast. Også i fleire av gruppene var det noko delte meininger, men gjennom å visa til den gode utviklinga i det idrettsfaglege miljøet og den gode kontakten og innsatsen dei hadde lagt ned rundt om i fylket og elles, var det greitt for meg å visa til miljøet sitt gode omdømme for å overbevisa nokre nølande fylkespolitikarar.

Resultatet vart at fylkestinget våren 2002 gjekk inn for å løyva støtte til å oppretta professoratet i idrett ved høgskulen. Etter at vedtaket var gjort, fekk eg som rektor på høgskulen høve til å takka fylkeskommunen i ein kort tale der eg m.a. sa at «vi ser på denne satsinga frå fylkeskommunen si side som eit prov på at Sogn og Fjordane fylkeskommune tek rolla si som regional utviklingsaktør på alvor».

Den vidare utviklinga i det idrettsfaglege miljøet er gjort godt godt greie for i denne rapporten. Mitt poeng i denne saka er å framheva at både det interne og

det eksterne omdømmet til det idrettsfaglege miljøet – bygt opp gjennom mange år med iherdig innsats frå leiarar og tilsette i miljøet - vart avgjerande i saka om «fylkesprofessoren i idrett». (Johannes Thaule)

Avtale mellom Sogn og Fjordane Fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane (2003)

På idrett fekk vi med dei fylkeskommunale midlane eit aukande fokus på kompetanse og FoU. Dei fylkeskommunale midlane/omdisponering av midlar til HSF Idrett, vart administrert av ei gruppe, som vart kalla arbeidsgruppa for utvikling av idrett (UFI).

Frå 01.01.04 til 01.08.07 bestod gruppa av studieleiar ved idrett, Rolf Salveson (leiar), dekan ved avdeling for lærarutdanning og idrett, Svein Heggheim, seniorrådgjevar Hans B. Skaset, doktorgradskandidat Frode Fretland og FoU-leiar ved HiSF, Georg Arnestad. Frå 01.08.07-31.12.11 bestod gruppa av studieleiar ved idrett (frå 01.08.11 instituttleiar), Kari Aaberge (leiar), dekan ved avdeling for lærarutdanning og idrett, Rasmus Stokke, seniorrådgjevar Hans B. Skaset, post dok-stipendiat Vegard Fusche Moe og FoU-leiar ved HSF, Georg Arnestad.

Det vart utarbeidd årlege UFI - rapportar om disponeringa av midlane, utviklinga på idrett, kompetansebygginga og forskingsaktiviteten. (Aaberge 2007, 2008, 2009, 2010 og 2011) (Salveson 2004, 2005 og 2006)

Følgjande strategi vart lagt til grunn i arbeidet med å utvikle og heve forskingskompetansen i fireårsperioden:

- Idrett ønskjer å engasjere gjesteforskarar som kan inspirere og motivere seksjonen til fagleg utviklingsarbeid og forsking, samt styrke fagmiljøet på seksjonen (enkeltvis, fleire eller samla) for kortare periodar (1-2-3 veker kvart semester)
- leggje til rette for å auke talet på doktorgradsstillingar på seksjonen
- arrangere miniseminar (seksjon, avdeling, institusjon) med innleige av fagpersonar som kan motivere/stimulere fagmiljøet på idrett

- arrangere fagkonferanse årleg i samarbeid med Sogn og Fjordane fylkeskommune i fireårsperioden
- stimulere til auka forskingsinnsats ved å dekke kostnader til konferansar, kongressar (reise/opphold) der den fagtilsette sjølv bidreg
- leggje til rette for at seksjonen på sikt kan få på plass ein fagperson som kan kvalifisere til professorstilling
- når føresetnadane er på plass; dvs. vi har fleire ferdige med doktorgrad, vil idrett søke å få mastergradsstudium i idrett i perioden fram til 2010/11, enten på eigne bein eller på lisens frå ein relevant institusjon (Norges Idrettshøgskole).

Dei årlege rapportane frå 2004 til 2012 inneheld detaljert rapportering om aktiviteten på idrett kvart år. I tillegg til å bli sendt fylkeskommunen kvart år, er dei arkivert i Høgskulen sitt arkiv. (Aaberge 2007 – 2012, Salveson 2004-2006)

Dette var ein spennande periode med store mogelegheiter og mange utfordringar. No måtte vi vise at vi var verdig desse midlane, og nå dei måla vi hadde sett oss. Det var viktig å synleggjere vår forsking, og det måtte utarbeidast eit plandokument for FoU arbeidet, som viste kva vi ville satse på. Ved sida av den store satsinga på kompetanse, skulle også utdanningane utviklast.

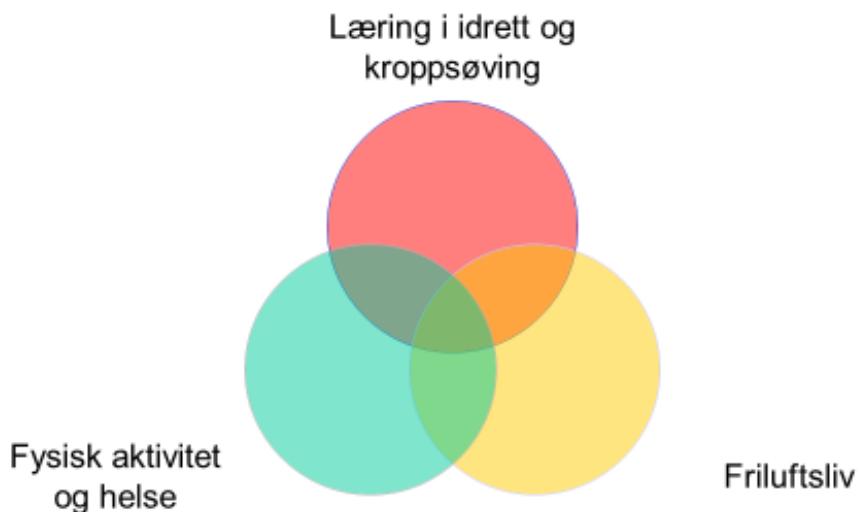
Utdanning med undervisning og forsking skulle gjensidig visast i kvarandre.

Idrettsseksjonen oppretta umiddelbart ei FoU-gruppe der medlemmane var dei fem i seksjonen med første kompetanse, pluss doktorgradsstipendiatane. Idrett fekk ved hjelp av dei tildelte midlane, høve til å vere representert på vitskaplege konferansar internasjonalt. Dette i form av økonomisk støtte, om ein fekk akseptert vitskaplege «papers» på konferansen. Vegen vidare vart no lagt, vi skulle satse stort på kompetanseheving i seksjonen.

Med tre bachelorutdanninger hadde vi no mange studentar på bachelornivå, og dermed studentgrunnlag for å starte masterutdanning. Vi måtte også ha professor kompetanse for å vere søkeberettiga om masterutdanning.

Samspelet mellom undervisning og forsking

Vegard Fusche Moe disputerte 1. juni 2007 for doktorgraden. Tema var *Kunnskap om mennesket i bevegelse. Korleis kan me forstå og forklara komplekse bevegelsar innan idrett?* Institusjonell tilknyting var Norges Idrettshøgskole, Seksjon for kultur og samfunn. For Idrettsseksjonen var det svært viktig å få ein tilsett med doktorgrad. V.F. Moe gjorde etter disputasen eit stort arbeid med plan for FoU-arbeidet ved seksjonen. FoU-verksemda til idrettsseksjonen var særleg retta mot tre temaområde: (i) idrett og kroppsøving, (ii) fysisk aktivitet og helse og (iii) friluftsliv. Områda var på ulike måtar opptekne av å utvikla kunnskap om kroppsørsler og aktivitetsformer slik desse kom til uttrykk i idrett, kroppsøvingsfaget, friluftslivsaktivitetar og helsearbeid. FoU-områda var tett samanhevde med studietilbodet og undervisninga på seksjonen.

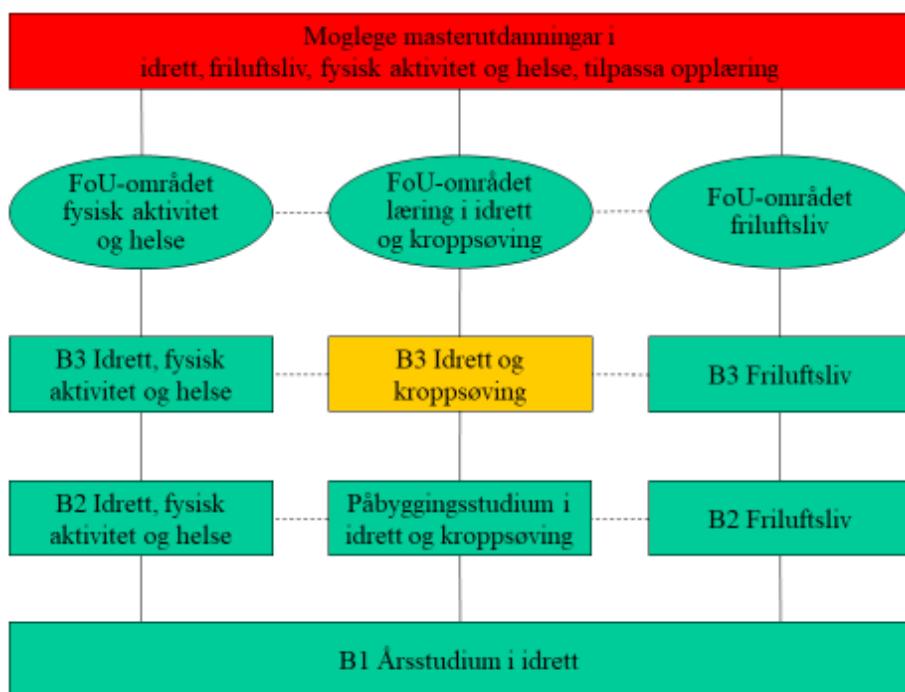
Figur 2: FoU områda (Kjelde: Vegard F. Moe)

- FoU-området *læring i idrett og kroppsøving* var primært kopla til årsstudiet i idrett, den framtidige bachelorgraden Idrett og kroppsøving, og undervisninga som føregjekk på PPU, førskule- og lærararutdanning.

- FoU-området *Idrett, fysisk aktivitet og helse* var primært kopla til andre og tredje studieår på bachelorgraden i idrett, fysisk aktivitet og helse.
- FoU-området *friluftsliv* var primært kopla til andre og tredje studieår på bachelorgraden i friluftsliv.

Plandokumentet for FoU-arbeidet i seksjonen var nær ein plan alle på seksjonen kunne kjenne seg igjen i. Idrettsforsking ved HSF fekk frå 1. januar 2009 forskingsleiar i 25% stilling, og var såleis likestilt med dei andre forskingsgruppene ved HSF. Vegard Fusche Moe vart tilsett i stillinga som forskingsleiar. Idrettsforsking var med dette eit prioritert forskingsområde ved HSF. Idrettsseksjonen var beden om å utarbeide ein kortfatta strategi for å utvikle idrettsforskinga ved HSF. Denne vart levert i mars 2009 til FoU-utvalet.

Vegard F. Moe gjekk i gang med å utarbeide eit forskingsprogram for idrett. Det var viktig å inkludere alle tilsette i forskingsprogrammet. Ved å ta utgangspunkt i bachelorutdanningane, der alle tilsette var involvert, ville ein modell som vist tidlegare kunne fungere. Figuren nedanfor viser korleis ein tenkte oppbygginga, bygd på utdanningane, og der ein tenkte seg masterprofilen skulle bygge på dei tre bachelorutdanningane og forskingsområda.

Figur 3: Samakoplinga mellom studiane og FoU områda (Kjelde: Vegard F. Moe)
129

Det vart viktig å halda fram med ein open prosess omkring vidareutvikling av FoU-planen, og andre strategiske tiltak. Studentane vart aktivt involvert i seksjonen si pågåande forsking gjennom datainnsamling og skriving av bacheloroppgåver. Studentane fekk presentert pågående forsking i seksjonen, i undervisinga, i fagtema dei høyrde heime. Studentane skulle kritisk vurdere forskinga. Dette viser korleis vi bygde opp under strategiplanen for HiSF til å vere ein forskingsbasert høgskule også i undervisninga.

Oppgradering av laboratoriane pågjekk kontinuerleg. Dette var ein del av kompetansehevinga, og måtte sjåast i samanheng med den auka forskingsproduksjonen på idrett og utviklinga av master i idrettsvitenskap. Dei vanlegaste testane vi kunne utføre ved Fysiologisk laboratorium var:

Kondisjonstest ($VO_{2\max}$ test), sykkel, løp, staking

Laktatprofiltest, sykkel, løp, staking

Wingatetest, sykkel

Sykkelsprinttest

Spesifikk sykkeltesting i standard «løyper»

Arbeidskravstestar på tredemølle (KAN protokollen, Bruce protokollen mm)

Indirekte kondisjonstest (Åstrand/Ryhming, YMCA, mm)

Felttesting med direktemåling av oksygenopptak, hjertefrekvens, laktat (idrett og arbeidsfysiologi)

Kvilemetabolismemåling

Måling av underhudsfeitt (klype og BIA)

Måling av blodglukose og hemoglobin

I tillegg til eiga forsking vart labbane nytta til undervisning på 2. og 3. året på to av våre bachelorutdanninger. Kvart år var det fleire bacheloroppgåver som gjennomførte datainnsamlingar i labbane.

Arbeid med masterutdanning

Idrettsseksjonen hadde i lengre tid arbeidd for å knyta til seg ei toarstilling på professornivå. Seksjonen lukkast i dette arbeidet ved at professor Sigmund Alfred

Andersen, sa ja til å ta i mot stilling som professor II i 20% stilling ved det idrettsfaglege miljøet i HSF. Dette var svært gledeleg og viktig for vidare kompetanseheving og utvikling av HSF-idrett. Han var til dagleg tilsett som professor ved Norges idrettshøgskule (NIH). Engasjementet starta 01.10.09 og varte i 3 år frå denne dato. Arbeidsoppgåvene var:

- 1) saman med HSF- idrett arbeide fram masterutdanning
- 2) rettleiingsoppgåver i forhold til kompetanseheving på Idrett.

Sigmund Andersen var vegleiar for Geir Kåre Resaland (GK) i doktorgradsarbeidet. Alle som kjenner GK, veit han er ein svært dyktig nettverksbyggar, og han hadde antakeleg ein stor del av æra for at professor Andersen vart interessert i, og takka ja til jobben. Professor Sigmund Alfred Andersen var ein person seksjonen ønskte. Han ville kunne støtte mange i forhold til kompetanseheving, også utover doktorgradsnivå. Sigmund ville i si Professor II stilling ved HiSF – Idrett gjere eit arbeid for heile seksjonen. Han likte å utvikle studiar, og sa sjølv at «*dette vert spennande*». Han såg engasjementet og samarbeidet mellom NIH og HiSF som ein vinn situasjon for begge institusjonar.

I saksframstillinga for tilsetjing står det:

*Stillinga skal sjåast i samanheng med planane om mastergrad i idrett.
Anderssen skal jobbe for at HSF utviklar ei sjølvstendig mastergradsutdanning.
I ein overgangsfase er stillinga knytt opp til å arbeide fram ein mastergrad i samarbeid med Norges idrettshøgskole. I tillegg skal han vera med på å styrke den idrettsfaglege forskinga ved seksjonen, særleg innan området fysisk aktivitet og folkehelse, og vere rettleiar for dei aktive forskarane innafor området. Saka er drøfta i ALI sitt fou –utval. (Høgskulestyret 01.10.2009)*

Vår professor II signaliserte at han ønska å arbeide med å lage ein handlingsplan for FoU - arbeidet på seksjonen, noko som var i samsvar med seksjonen sine eigne ønskje og planar. Det var viktig å få FoU-planen operasjonalisert, og slik få god samanheng mellom FoU arbeidet og masteren på idrett.

Studieplanarbeidet Master i idrettsvitenskap vart ferdig og sendt saman med eit følgeskriv til HiSF styret i juni 2010. Emneplanarbeidet vart starta, og hadde fokus det neste studieåret.

I tillegg til arbeidet med å etablera ei eiga mastergradsutdanning i idrett, var idrettsseksjonen alt involvert i vidareutdanninga på mastergradsnivå i "Aktiv omsorg", saman med avd. for samfunnsfag, avd. for helsefag og Høgskulen i Volda.

Idrett samarbeidde også med ASF og AFH med utarbeiding av studieplan for ein master i helse- og sosialfag.

Master i idrettsvitenskap vart realisert, med start august 2011. Enno ein ny milepæl var nådd.

Masteren var ei utdanning på heiltid, som starta hausten 2011 og var i samarbeid med NIH. NIH som hadde det faglege ansvaret. Gjennomføringa skjedde i si heilheit i Sogndal.

I arbeidet med Studieplankomiteen vart det lagt vekt på felles element i innhaldet i dei tre bachelorgradene som muleggjorde ei felles masterutdanning for studentar frå dei tre bachelorutdanningane på idrett. Utdanninga søkte ei tverrfagleg forståing av korleis spørsmål om læring i skule, idrett og friluftsliv kunne virke saman med spørsmål om fysisk aktivitet og folkehelse for å skapa ønskja endringar i åtferd og bevegelsesvanar i samfunnet.

Utdanninga var eit tilbod til studentar som hadde teke ei idrettsfagleg bachelorutdanning i idrett, kroppsøving, friluftsliv, fysisk aktivitet og helse eller som hadde ein tilsvarande idrettsfagleg bakgrunn. Høgskulestyret vedtok i møte 04.11.2010 å starte opp master i idrett (sak nr 10/53). Etter denne datoен starta arbeidet med emneplanane. Den 04.02.11 vart studie- og emneplanar sendt til NIH.

Så langt hadde idrettsforskinga konsentrert seg om to forskingsområde; "Fysisk aktivitet og folkehelse" og "Læring i idrett, kroppsøving og friluftsliv".

Instituttet ønskte å vidareutvikle disse to forskingsområda og arbeidde slik at desse skulle vere gjensidig informerande og utviklande på kvarandre. Vi skulle vidare prioritere å få fram nokre få store forskingsprosjekt, og tydeliggjere kva vi skulle være best på. Instituttet skulle ha ei målsetjing om å arbeide systematisk for at studentane skulle bli involvert i forskings- og utviklingsarbeid som var forankra i handlingsplanen, og samtidig sikre ei god gjennomstrøyming av masterstudentar. Instituttet hadde ingen fulltidstilsett professor/dosent, men i perioden 2012-2015 var det ei målsetjing å tilsette ein professor med forskingskompetanse innanfor våre prioriterte forskingsområde, og samtidig auke talet på tilsette i kvalifisering til toppstilling og ph.d - stipendiataer.

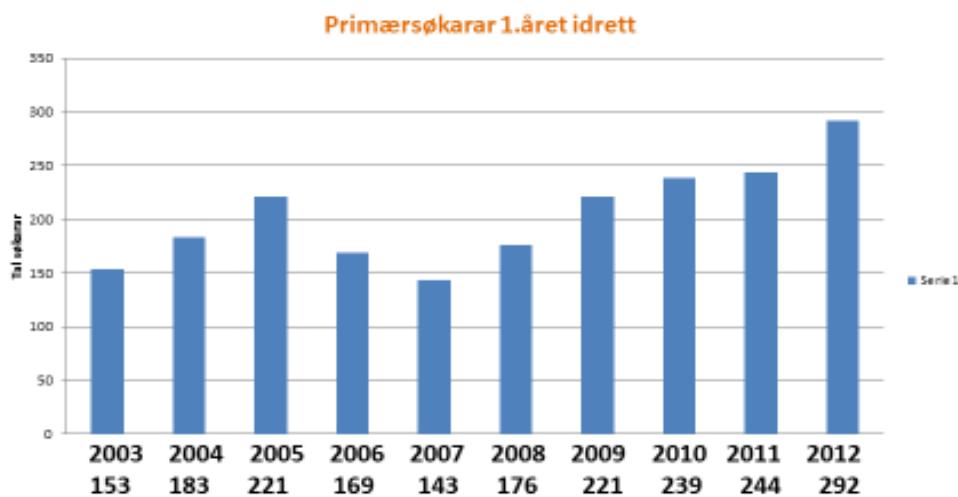
UFI –perioden er over, ei oppsummering

I heile perioden (8 år) utarbeidde instituttleiar (tidlegare studieleiar) på idrett ein *Utvikling for idrett* (UFI) rapport kvart år, som var langt meir informativ, enn denne oppsummeringa. (Salveson 2004, 2005, 2006, Aaberge 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 og Utvikling- og statusrapport 2004 – 2011)

Tal Fagtilsette i perioden

- 2004: 15 fagtilsette, av desse 3 førstelektorar
- 2005: 18 fagtilsette
- 2006: 19 fagtilsette
- 2007: 19 fagtilsette
- 2008: 20 fagtilsette
- 2009: 24 fagtilsette
- 2010: 27 fagtilsette
- 2011: 29 fagtilsette, av desse 1 professor II (20%), 1 forskar (25%), 4 førsteamansuarar, 3 førstelektorar, 3 ph.d-stipendiatar

Idrett opplevde framleis at det var populært å studere idrett i Sogndal. Tabellen viser studentar som hadde Sogndal på første plass i sin prioritering av kvar dei ønska studere i perioden frå 2003 til 2012.

Figur 4. Oversikt studentar som hadde Sogndal på første plass i sin prioritering av kvar dei ønska studere i perioden frå 2003 til 2012 (Kjelde: Kari, Aaberge. Framlagt på Utviklingskonferansen 11. mai 2012)

Konferansar i UFI - perioden

Det har vore arrangert årlege konferansar i samarbeid med Sogn og Fjordane fylkeskommune og Fylkesmannen. Desse har alle vore arrangert i starten av mai. Denne årlege konferansen var ein måte å gje tilbake kunnskap til fylket/regionen frå den vekstimpulsen i HiSF-miljøet, som fylket sitt bidrag utgjorde. Konferansane har vore vellukka, og var ein viktig arena for å sette lys på aktuelle tema. Tema for dei ulike konferansane i heile perioden har vore.

2004: Idrett, fysisk aktivitet og folkehelse, konferansen var arrangert i Førde og var den første UFI – konferansen

2005: Naturaktivitet for barn og unge – skulen, SFO og barnehagen si rolle

2006: Barns helse – fysisk aktivitet, kroppsøving og måltid i skulen

2007: *Friluftsliv – livskvalitet og psykisk helse.* Konferansen samla fleire deltagarar enn nokon gong før, opp under 250. Denne årlege konferansen er eit godt samarbeidsprosjekt mellom Fylkeskommunen, Fylkesmann og HSF. Etter konferansen har samarbeidspartane diskutert om konferansen skal fortsette å vere årleg. I utgangspunktet skulle denne gjennomførast årleg i 4 - års perioden for tildeling av midlar. Konklusjonen på diskusjonen er at konferansen skal halde fram med same samarbeidspartar som før, og den skal flyttast til Sogndal.

2008: *Idrett og fysisk aktivitet – Læring, meistring, tidleg spesialisering,* arrangert saman med Fylkeskommunen og Fylkesmannen. Også årets konferanse vart vellukka, med gode forelesarar og god progresjon i foredraga. Høgskulen sine lokalitetar fungerte godt.

2009: *Ungdom – fysisk aktivitet, bevegelsesglede og rus,* med ny deltagarrekord på 280 deltagarar. Dette var ein god auke på eksterne deltagarar frå året før. Konferansen var retta mot tilsette i helse- og sosialtenesta, psykiatri, kultur og fritid, oppvekst og utdanning.

2010: *Auka fysisk aktivitet blant barn og unge – fra viten til praksis,* Idrettsseksjonen hadde fire eigne fagtilsette som hadde føredrag. Nytt av året var paneldebatt, denne organiseringsmåten er god for å få i gang ein debatt/belyse eit tema på og vart godt motteken.

2011: *Friluftsliv og folkehelse i politikk og praksis.* Konferansen vart arrangert for åttande gong og var som tidlegare lagt over to dagar, 10. og 11. mai. Første dag med innlegg og debattar rundt det offentlege sitt ansvar og kva rammevilkår som styrer turaktivitet og friluftsliv. Andre dag med innlegg som blant anna dokumenterer og viser til forklaringar på kvifor naturen har ein positiv innverknad på menneske.

2012: *Fysisk aktivitet og kroppsøving i skulen - gunstig for skuleprestasjon og skuletrivsel.* Første del av konferansen med innhald og spørsmål om fysisk aktivitet og kroppsøving i skulen er gunstig for skuleprestasjon og skuletrivsel? I andre del var det invitert nokon av dei fremste internasjonale forskarane som har gjennomført forskingsprosjekt i skulen med

fysisk aktivitet som tema. I tillegg til presentasjon av sine respektive skuleprosjekt, var det lagt opp til debatt om korleis best mogleg få til prosjekt i skulen der fokus er fysisk aktive barn.

Utviklingskonferansen 11.05.12

Utviklingskonferansen skulle markere at ein viktig periode for HiSF – Idrett var over. Konferansen gjekk over éin dag, med festmiddag på kvelden.

Konferanseprogrammet var fagleg orientert, og bygd opp i rekkefølga: 1. Starten, om utviklingsavtalen og strategiane som vart lagt. 2. Status i dag på studietilbod og forsking, med presentasjon av fou-arbeid ved HiSF-Idrett. 3. Vegen vidare framover, kva utfordringar står HiSF - Idrett overfor.

Når perioden no er over, ser vi det har skjedd ei god utvikling på Idrettsseksjonen. I januar 2003 kunne vi tilby grunnfag idrett og eit år mellomfagstillegg i idrett. Idrettsseksjonen hadde då 11 tilsette. Ved studiestart 2011 kunne HiSF-Idrett tilby tre bachelorutdanninger og masterutdanning og hadde 28 fagtilsette .

Det var 58 inviterte deltakarar, mange gode debattar, mange formaningar og gode råd for vidare arbeid og utvikling. Konferansen med festmiddag var ein god markering på at Idrett no går nye tider i møte.

Auka kompetanse - Tiltak

Stillingar spesielt for kompetanseheving og utvikling av HSF-Idrett

Professor II i Idrett: professor Sigmund Alfred Andersen i 20% professor II stilling i ein periode på tre år, med start 01.10.09.

Post dok-stilling: Vegard Fusche Moe hadde stilling med arbeidsvilkår tilsvarande ei postdoktorstilling i samarbeid med NIH. Post dok-stillinga vart finansiert av UFI-midlar fram til januar 2010. Frå januar 2010 er post dok-stillinga finansiert over HSF budsjettet. I post dok-stillinga er det lagt 25% undervisning

FoU-leiarstilling: Idrettsforsking ved HiSF fekk frå 1. januar 2009 forskingsleiar i 25% stilling. Vegard Fusche Moe hadde stillinga som forskingsleiar fram til 01.08.11. Frå denne dato gjekk Jostein Steene-Johannessen inn i stillinga som Fou leiar på idrett. Ei stilling som ved årsskiftet 2011/12 hadde vart i 3 år, og som var viktig i synleggjeringa av idrettsforskinga både innad i HiSF, og eksternt ved publikasjonar og brei konferansedeltaking. Idrettsforsking vart eit prioritert forskingsområde ved HiSF.

Seniørrådgjevar: Hans B Skaset starta i 2003. Han såg på arbeidet på idrettsseksjonen med eit blikk utanfrå. Han hadde mange konstruktive og kritiske innspel på arbeidet på HiSF-Idrett. Skaset var med i Utviklingsgruppa til den naturleg oppheva seg sjølv etter idrett- og utviklings konferansen i mai 2012.

Ny stilling II på Idrett:

Det vart arbeidd for å tilsette ny person i ei II-arstilling ved Idrett. Idrett ønska ein person innafor læring og bevegelse. Dette fagområdet kopla opp mot forskingsfeltet læring i bevegelse og friluftsliv. Lars Tore Ronglan vart tilbydd stillinga, og han takka ja med start av eit tre års engasjement frå 01.01.12

Handlingsplan for forsking på idrett

Idrettsinstituttet hadde som del av den nye organisasjonsstrukturen sett ned eit eige FoU –utval, og hadde desse medlemmane, Jostein Steene-Johannessen, Sigmund Alfred Andersen, Vegard Fusche Moe, Petter Erik Leirhaug og Kari Aaberge. Utvalet fekk mandat til å utarbeide forslag til handlingsplan for forsking på idrettsinstituttet.

Instituttet utarbeidde sin første handlingsplan for forsking. Handlingsplanen skulle vere eit arbeidsreiskap med realistiske mål å arbeide etter. Dette var viktig for lettare å kople masterundervisning og masteroppgåver til FoU-prosjekt som var i gang på HiSF. Sigmund A. Anderssen saman med forskingsleiarane på idrett var sentrale i arbeidet. Handlingsplanen vart ferdig hausten 2011. Arbeidet vart diskutert på fleire instituttmøter og planen var basert på prosessar som

inkluderte alle på instituttet. Handlingsplan for forsking 2012-2015 - institutt for idrett (2011)

Samarbeidsavtalar med:

NIH i høve til PRAKUT-søknad. Samarbeidsavtalen omhandla prosjektet "Becoming a qualified PE teacher"/praksislæring i kroppsøving. NIH hadde ansvar for leiing og gjennomføring av prosjektet. Instituttet sette ned ei prosjektgruppe kring praksisretta utdanningsforskning og var såleis med i prosjektet.

Virke trening. Avtalen vart inngått for å styrke relasjonene mellom Virke Trening og HiSF. I avtalen stod det vidare: *Et overordnet mål med samarbeidet er å utnytte hverandres kompetansefortrinn til beste for begge parter. Mer spesifikt skal samarbeidet bidra til å sikre den framtidige rekrutteringen av kvalifisert personale til treningsbransjen og bidra til å styrke undervisningstilbudet ved HISF rettet mot treningsbransjen og bransjens kjerneaktiviteter. (Avtale 2.11.2011)*

Samarbeidsområder er førelesninger/utdanning, kurs, konferanser/conventions, bedriftsbesøk/presentasjoner, praksisplasser, og bachelor-/master oppgaver

Interne seminar

Seksjonen gjennomførte fleire arrangement der seksjonsmedlemmane sjølve presenterte FoU-arbeid. I tillegg gjennomførte vi saman med avdelinga 3 seminar i rettleiing med tema a) skriving av bacheloroppgåver, b) seminar i rettleiing med tema utarbeiding, c) rettleiing av masteroppgåve i regi av HiSF.

Prosjekt

Forskinga var prega av stor aktivitet, der 2011 var eit toppår med 20 publikasjonaer, 11 publikasjonspoeng ca 0.3 publikasjonspoeng per tilsett.

-*TOPP - idrettsutvikling for ungdom 16-19 år.*

Målet med dette prosjektet var å styrke aktivitets-, kunnskaps- og kompetanseutviklinga i idretten i Sogn og Fjordane gjennom lokal oppfølging. Kompetanse omfattar her kunnskap, erfaringar, ferdigheiter, verdiar og haldningar. I prosjektet ønskte Sparebanken Sogn og Fjordane (SSF) i samarbeid med Sogn og Fjordane Idrettskrins (SFIK) å legge til rette for at enno fleire utøvarar kunne utvikle seg og prestere godt i sin idrett. Utøvarane skulle være hovudmålet for prosjektet, men involvering av trenrarar og støtteapparat var heilt avgjerande. HiSF gjennomførte underveis - evaluering av prosjektet og gjennomførte sluttevaluering av prosjektet i 2012-13. Evalueringa var ferdig til prosjektslutt i august (Moe, V. F et al., 2013).

- *Fotballforskning*

Samarbeidet handla i første omgang å gje gode praksismulegheiter for studentar i klubben og som deretter skulle stimulere til systematiske forskings- og utviklingsprosjekt på fotball- og læringssida i ára som kom. Det siste steget i samarbeidet var å utgreie kva type teknologi ein skulle investere i på Fosshaugane Campus for å styrka talentutviklingsarbeidet og overvakainga av prestasjonar til spelarane i Sogndal Fotball i takt med at nye forskingsprosjekt som blei understøtta av den nye teknologien vaks fram. Idrettsforskinga i HiSF hadde dialog om prosjektmulegheiter med Toppfotballsenteret.

Toppfotballsenteret var eit nasjonalt overbyggande kompetansesenter for fotball som skulle sikre internasjonal kvalitet på norsk spelarutvikling og på forskings- og dokumentasjonsoppgåver innan fotball.

HiSF hadde også nært samarbeid med Forskingssenter for trening og prestasjonar ved NIH, som Lars Tore Ronglan var leiar for. Lars Tore, som frå 01.01.12. var i II'ar stilling hjå oss, var sentral i dette arbeidet også i forhold til HiSF. Forskingssenter for trening og prestasjon fokuserer på vilkår for å skape

ein inkluderande ungdomsidrett som fremja læring og heilskapeleg prestasjonsutvikling.

- *Skule for barn og unge med hjartesjukdom*

Oppdragsgivar var Buskerud fylkeskommune. Prosjektansvarleg var Bjørn Svidal, rektor ved Geilomo skole. (Geilomo skole ligg i tilknyting til Geilomo Barnesjukehus, som er eit behandlings- og habiliteringstilbod for barn og unge med astma, allergi og eksem). Inntak av barn og unge med hjartesjukdom var prøveprosjekt med ei ny gruppe barn. Prosjektet skulle frambringe kompetanseheving på området, utvikla informasjonsmateriale og framskaffe eit fagbibliotek på tema hjertebarn og skule. Einar Ylvisåker var prosjektrettleiar/referanseperson. Prosjektet vart avslutta med ein gjennomgang av resultata til kollegaene på Geilomo 17/12 2011. Studentar fullførte bacheloroppgåva si med utgangspunkt i dette prosjektet hausten 2011.

- *Kartleggingsundersøking om kroppsøvingsfaget*

Vegard F. Moe deltok på ei større kartleggingsundersøking om kroppsøvingsfaget i landet i regi av UH-nett Vest samarbeid. Kartleggingsundersøkinga involverte forskrarar frå fleire skulefag. Innan kroppsøving var Vegard med på arbeidet saman med to kollegaer frå Stord.

- *Acitive Smarter Kids (ASK), første prosjekt med stor finansiering frå Norsk Forskningsråd (NFR), 20 millionar vart tildelt.*

Vi fekk her erfaring med kor viktig det er med eit miljø, med mange involverte, innanfor eit forskingsfelt.

ASK var ein ny måte å tenke forskingssamarbeid med skulen på – med fokus på helse, skuleprestasjon, trivsel, og fysisk aktivitet. Instituttet sin første søknad til Norsk Forskningsråd (NFR) vart send. Geir Kåre Resaland var prosjektkoordinator saman med prosjektrettleiar professor Sigmund Alfred Andersen. Dette var eit avdelingsovergripande prosjekt, og inkluderte eit stort internasjonalt nettverk. Dette var eit søkerdsarbeid som med hovudtyngde vart gjennomført våren 2012. Det var svært gledeleg at prosjektet fekk tildelt midlar frå NFR, og dette kom til å prege utviklinga på idrett framover. Det utløyste

prosjektleiarstilling, fire stipendiatstillingar, vit.ass-stillingar, arbeidspakkeleiarar, og ein svær testaktivitet som involverte bachelor- og masteroppgåver. Og ikkje minst mange internasjonale forskarar vart involverte.

6. Perioden 2012 -2016, siste åra som HiSF

Idrett fortset veksten

Ein ny kvardag starta. Perioden med tett oppfølging frå UFI- gruppa var over, no skulle vi vere det utskjelte ordet «robuste» nok til å utvikle oss vidare. Ingen tvil, vi var det. Det var svært mykje aktivitet på gang, FoU-produksjonen skaut i været. Tida der vi feira nye aksepterte artiklar med kake på lunsjrommet var forbi. Sjølv ikkje kakeglade idrettsfolk ville nyte den mengde kake det ville medført.

ASK prosjektet i seg sjølv gav idrettsinstituttet fire nye stipendiatsstillingar, i tillegg til dei andre stipendiatsstillingane idrett hadde. Nye studium som «Outdoor Education and Nordic Friluftsliv» og «Personleg Trenar» studium starta opp. Med den auka aktiviteten hadde idrett stadig vekk behov for fleire kontor. Det var ein glede å arbeide med å finne nye kontor og lage gode arbeidsplassar. Det var inspirerande for vidare utvikling, at vi vart eit større miljø med fleire faglege diskusjonar. I løpet av februar 2013 flytte heile idrettsinstituttet saman igjen i 3 etg. på Fosshaugane Campus. Her var det 26 kontor, eit nytt kontor vart bygd inn, eit større kontor var tenkt til stipendiatar. Vi var 29 stk. som til dagleg hadde kontorplass, dvs 29 tilsette som delte på 26 kontor.

Idrett vaks i tal tilsette og tal årsverk, og no vart det behov for enno meir deling av arbeidsoppgåver. Hittil hadde eg ein visjon om at alle tilsette i store trekk skulle vite kva som skjedde på instituttet, og kva arbeidsoppgåver alle hadde. Tanken var at oversikt og openheit ville føre til godt arbeidsmiljø. Dette var utfordrande, innsikt og openheit skulle fortsatt vere mogeleg, men vegen vidare vart å lage team som arbeidde saman. Idrett prøvde å utnytte spisskompetansen til alle tilsette, dette var som tidlegare sagt tidkrevjande, og var ein komplisert faktor i timeplanarbeidet.

Masteren på lisens frå NIH var i gang. Masteren både utfordra, stimulerte og gav eit løft for både tilsette og studentar i det idrettsfaglege miljøet på både forskings- og utdanningssida. Studentane såg dei måtte prestere for å komme inn

på masterutdanninga. Dei såg fagfolk som var opptekne av FoU. For fagpersonalet var det stimulerande å arbeide med studentar som var kunnskapshungrige. Studentane vart fortsatt trekte med i seksjonen sine pågående forskingsprosjekt gjennom datainnsamling og skriving av bacheloroppgåver og masteroppgåver. Idrett måtte ha fokus på kompetanseheving i forhold til målet om godkjenning av eigen Idrettsmaster.

All aktivitet vi gjennomførte hadde som mål å komme opp på eit høgare nivå fagleg. Det var viktig å vere synleg lokalt og regionalt. Vi heldt fram med årlege idrettskonferansar i samarbeid med Sogn og Fjordane fylkeskommune, Fylkesmannen, og andre som var aktuelle for det tema som hadde fokus. Det var viktig å vidareutvikle det tette og aktive samarbeidet vi hadde med andre institutt på ALI, andre avdelingar ved HiSF og praksisstadane. Vidare ønskete vi å vidareutvikle det etablerte og aktive samarbeidet vi hadde med ei rekke regionale, nasjonale og internasjonale aktørar som; Sogn og Fjordane fylkeskommune, Sogn og Fjordane fotballkrets, Sogndal Fotball, Helse Førde, Toppfotballsenteret, Folkehelseinstituttet, Norges Idrettshøgskole, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Syddanske Universitet i Odense, Gymnastik- och Idrottshögskolan i Stockholm og University of Cape Town. Samarbeidet med andre aktørar varierte i fokus og styrke.

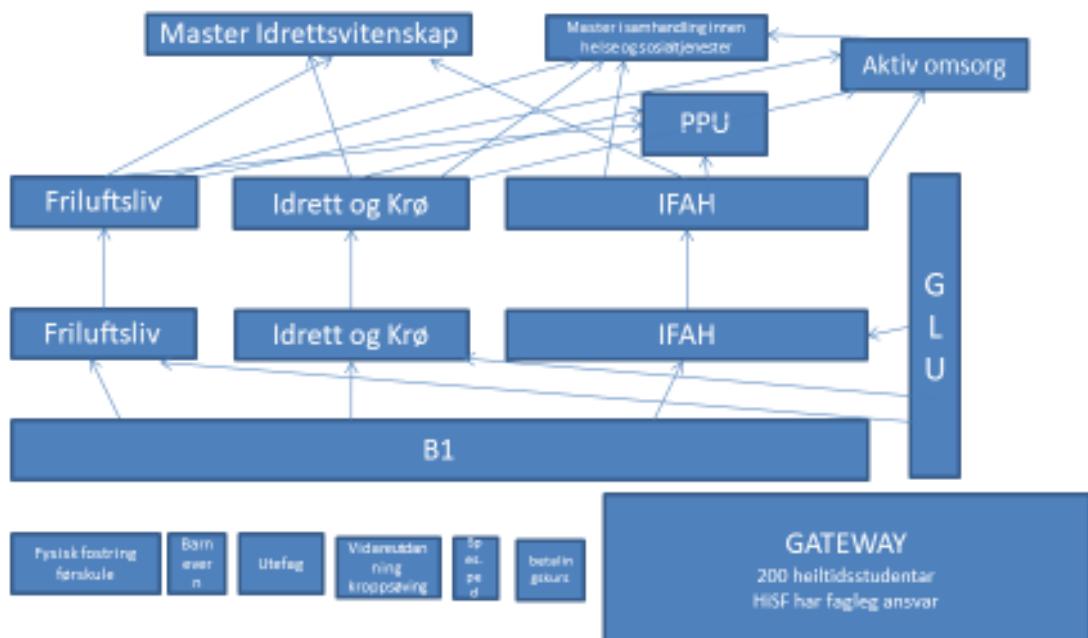
Pedagogisk kvalitet har alltid vore viktig, utan studentar, ingen høgskule. Ein viktig faktor for pedagogiske kvalitetene har vor det vi presenterte inne på Campus. Men vi skal heller ikkje gløyme det viktige praksisfeltet. Studentane gjennomførte fleire praksisperiodar der dei fekk prøve seg i ulike yrkesretningar. Praksisplassane kunne vere i skuleverket, helsesport-, frisklivs-, rehabiliterings-, psykiatri- og idrettssenter, omsorgstjeneste, fotballkrets, fysioterapitjeneste, kommunehelsetjeneste, mm. Studentane såg med dette nytteverdien av utdanninga i samfunnet. Nokre fekk tilbod om jobb etter avslutta praksisperiode.

Studieåra i perioden

Studieåret 2012 – 2013

Jostein Sanderud, tilsett 3.01.12 – dd, Amund Riiser, tilsett 1.08.12 – dd, reengasjement av professor Sigmund Alfred Andersen tilsett i ein ny tre års periode som professor II i 20% stilling.

Aktivitet 2012 - utdanning

Figur 5: Oversikt over undervisningsaktiviteten på idrett (Kjelde: Kari Aaberge)

Hausten 2012 starta 15 studentar på Master i idrettsvitenskap. Idrett gav tilbod om tre bachelorutdanningar. Idrett, fysisk aktivitet og helse, Idrett og Kroppsøving og Friluftsliv. I tillegg hadde grunnskulelærarutdanninga 5-10, 60 sp kroppsøving i løpet av dei tre første åra. Lærarutdanninga 1-7 hadde 15 studiepoeng. Dessutan gjennomførte idrettsseksjonen undervisning på førskulelærarutdanning og praktisk pedagogisk utdanning og andre utdanningar som, barnevern, spesialpedagogikk og Gateway College (GC).

HiSF skreiv ein 2-års kontrakt med Norsk Idrettsakademi (eit privat føretak) om oppstart av Fitnessutdanning i Oslo. HiSF hadde det faglege ansvaret. Det var planlagt oppstart hausten 2013, men vart utsett til våren 2014. Dette var utdanning på første nivå, og var bygd opp som 30 sp + 30 sp.

Studieåret 2013 – 2014

Mette Petersen, tilsett 08.05.13 - dd, Turid Skrede, tilsett 1.08.13 – dd, Laura Suonimen, tilsett 1.08.13 – 31.07.17, Anders Stavnsbo, tilsett 1.08.13. – 31.07.15

Idrett gav tilbod om tre bachelorutdanninger, I samarbeid med NIH, master i Idrettsvitenskap. Idrett 2 for Gateway studentar. I tillegg gjennomførte idrettsseksjonen undervisning på førskulelærarutdanning, praktisk pedagogisk utdanning, barnevern, spesialpedagogikk og på grunnskulelærarutdanninga 5-10, og 1-7. Vi hadde 30 sp kroppsøving i masteren på lærarutdanninga. I samarbeid med avdeling for helsefag og avdeling for samfunnsfag, master i helse- og sosialfag.

Vi ønskte å gje tilbod om friluftsliv for internasjonale studentar. Studiet var prioritert av avdelinga og søknad vart sendt styret ved HiSF. Vi hadde sendt plan for oppstart av årsstudium i personleg trenar, og ønskte starte dette om vi fekk tildelt ressursar. Vi meinte det var studentgrunnlag for oppstart. Vi hadde i planen som vart sendt synleggjort sambruk av 35 sp med utdanninga på B1 idrett.

Studieåret 2014 – 2015

Studietilboda var følgjande: Tre bachelorutdanninger, master i Idrettsvitenskap. grunnskulelærarutdanninga 5-10, 60 sp kroppsøving i løpet av dei tre første åra, Lærarutdanninga 1-7 har 15 studiepoeng, Idrett 2 for Gateway studentar, master i lærarutdanninga saman med eigen avdeling, master i samhandling saman med helsefag og samfunnsfag, desentralisert kroppsøvingskurs på 15 sp på Eid, fys fos på barnehagelærarutdanninga heiltid og deltid, praktisk pedagogisk utdanning heiltid og deltid, aktiv omsorg, og barnevern.

Etter avgjerd på nasjonalt nivå var dette siste året for Gateway og NIAK. Det var store overskrifter i media om såkalla «badestudiar». Det var aldri rom for debatt,

og det var aldri mogeleg å føre ein fagleg sakleg diskusjon om studentar kan lære like godt i varmare strøk, som i Norge. Dette vart bestemt frå øvste hald, at norske studentar ikkje skal ha denne muligheita, og dette med umiddelbar verknad.

Studieåret 2015 – 2016

Ada Kristine Nilsen, 1.08.15 - dd

Studietilboda er følgjande: tre bachelorutdanningar, master i Idrettsvitenskap. Grunnskulelærarutdanninga 5-10, 60 sp kroppsøving i løpet av dei tre første åra, Lærarutdanninga 1-7 har 15 studiepoeng, master i lærarutdannninga saman med eigen avdeling, master i samhandling saman med helsefag og samfunnsfag, desentralisert kroppsøvingskurs på 15 sp på Eid, fys fos på barnehagelærarutdanninga heiltid og deltid, praktisk pedagogisk utdanning heiltid og deltid, aktiv omsorg, og barnevern.

Hausten 2015 gjennomførte vi friluftsliv 30 sp for internasjonale studentar. Outdoor Education and Nordic Friluftsliv. Vi hadde 7 studentar.

Vi hadde sist år planlagt og sendt plan for oppstart av årsstudium i personleg trenar, vi fekk tildelt ressursar, og første studentkullet starta hausten 2016.

Det vart sendt søknad om akkreditering av Master i idrettsvitenskap 120 sp frå Høgskulen i Sogn og Fjordane. Denne vart sendt før 1. mars.

FOU

Forskinsaktiviteten var prega av stor aktivitet, med 21 poenggjevande artiklar fordelt på 14 tilsette i 2011. Vi hadde fortsatt Professor Sigmund Alfred Andersen i 20% professor II stilling. Idrett ønskte og ein person innafor læring og bevegelse, Lars Tore Ronglan frå NIH hadde denne II-arstillinga.

FoU-leiarstilling: Idrettsforskning ved HSF fekk frå 1. januar 2009 forskingsleiar i 25% stilling. Frå 01.08.11. hadde Jostein Steene - Johannessen stillinga som Fou leiar på idrett. Frå 01.08.13 overtok Vegard Fusche Moe stillinga.

Konferansar etter UFI – perioden

Idrettskonferansen 2013: Fysisk aktivitet i barnehage og småskule.

Konferansen var den tiande i rekka, og innhaldet i konferansen var å sjå på kva mogelegheiter ein har for å fysisk aktivisere born, både fagleg og tverrfagleg. Det vart sett fokus på miljøet si betyding og korleis ein kan arbeide for å fremje auka fysisk aktivitet for alle.

***Det 11. Nordiske Ballspelseminaret i Sogndal vart gjennomført, 25. – 27. september 2013,* med deltagarar frå Danmark, Sverige og Norge**

The 3rd International Adventure Tourism Conference. Konferansen vart arrangert av Vestlandsforsking, HiSF og Bratt Moro, i samarbeid med The Adventure Tourism Research Association, Centre for recreation and tourism research ved University of the Highland and Islands i Skottland og NCE turisme-Fjord Norge. Skred- og friluftslivskonferansen, Sogndal 2013 vart gjennomført, med over 300 deltagarar. Denne markerte friluftsmiljøet ved HiSF som ein viktig og sentral nasjonal aktør.

Idrettskonferansen 2014: Leik og Læring med ball i skule og barnehage, vart arrangert 6. mai 2014. Den årlege Idrettskonferansen sette søkjelys på fysisk aktivitet i barnehage og skule. Hovudtema var ballaktivitetar, balleikar og ballspel. Innlegga var både erfarings- og forskingsbaserte, der teori og praksis kom til uttrykk i ei god blanding. Målet var å gje deltagarane ny innsikt og gode opplevelingar med fysisk aktivitet og ball i sentrum. Konferansen var fortsatt eit samarbeid mellom Sogn og Fjordane fylkeskommune, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane og Høgskulen i Sogn og Fjordane. Arrangørane hadde som mål å ta opp aktuelle problemstillingar innan fysisk fostring (barnehage), kroppsøving (skule), fysisk aktivitet og folkehelse..

Idrettskonferansen 2015: Naturen som læringsarena for barn.

Konferansen vart arrangert 5. mai med tema om fagleg læring i naturen, betydinga av leik i naturen, friluftsliv for born og praktiske dømer på utandørsaktivitetar. Konferansen var fortsatt eit samarbeid mellom Sogn og

Fjordane fylkeskommune, Fylkesmannen i Sogn og Fjordane og Høgskulen i Sogn og Fjordane.

Idrettskonferansen 2016: Ein stor convention saman med

Idrettssenteret. Idrettssenteret var den store aktøren saman med Høgskulen i Sogn og Fjordane og Sogndal Fotball på planlegginga og gjennomføringa som varte i 4 dagar. Mange personar frå fagmiljøa på Idrettssenteret, Sogndal Fotball og HiSF bidrog med föredrag og praktiske aktivitetar. Programmet torsdag 28. april var retta mot fysisk aktivitet i skulen. Fredag og laurdag var i all hovudsak retta mot treningsbransjen og idretten, med Marit Bjørgen saman med Mathias Lilleheim som det store trekkplasteret. I tillegg til Gørjan Paulsen, forskar ved NIH og Morten Bråten, fagansvarleg innan motorikk/ teknikk ved Olympiatoppen som föredragshaldarar. Søndag var det ulike aktivitetar utandørs. I samband fotballkampen mellom Sogndal og Rosenborg på søndagen, vart det gjennomført fotballseminaret «Individualisering av lagidrett».

Prosjekt

Det vaks etterkvart fram mange prosjekt (nesta kapittel). Her er nokre viktige prosjekt i perioden.

- *Acitive Smarter Kids (ASK)*

Prosjektkoordinator Resaland brukte dette året mykje tid på informasjon ut til dei involverte skulane, og alle foreldre. Alle 5. klassingar i fylket var med i prosjektet. Skjema for deltaking skulle underskrivast av føresette for alle elevane. Dette var eit stort prosjekt med mange deltakrarar, intervasjon gjekk over eit år med testing i august og september 2014 og retest i mai og juni 2015. Det var 31 skular som skulle gjennomføre ASK-modellen på 5. klassetrinn, medan 30 skular vart trekt ut til å vere kontrollskular (referanse-gruppe). ASK-prosjektet inkluderte om lag 1200 Sogn og Fjordane-elevar på 5. klassetrinn. Dei 30 skulane som var trekt ut til kontrollskule (referanse-gruppe) var like viktige som dei 31 intervasjonsskulane i forskingsprosjektet. Dei 30 skulane som var trekt ut som kontrollgruppe, men likevel ønskte ASK-opplegget, fekk tilbod om det, men eit år

seinare (i 6. klasse, skuleåret 2015/16). Dette tilbodet inkluderte HiSF-kurset «*Etterutdanning i fysisk aktivitet i skulen*» (våren 2015) for ca. to lærarar frå kvar skule. Når den to-årige perioden var over (juni 2016), skulle Høgskulen i Sogn og Fjordane saman med dei 61 skulane arbeide fram ein ASK-modell, som alle skulane kunne ta i bruk. Prosjektet hadde difor eit stort potensiale til å utvikla skulen på ein positiv måte.

Under ASK-intervensjonen vart det også gjennomført ein kvalitativ undersøking på to intervensjonsskular og 2 kontrollskular. Desse skulane vart trekte ut i juni 2014. Deltaking i den kvalitative undersøkinga innebar at datainnsamlarar frå ASK-gruppa besøkte skulen jamleg gjennom heile skuleåret 2014/2015, observerte skulekvardagen med fokus på kroppsøving og fysisk aktivitet, samt intervjuar elevar og lærar.

- *Fotballforskning (omtale tidlegare og neste kapittel)*

- *Interaktiv ergometersykkel*

Under paraplyen Campus prosjektet vart det gjennomført eit FoU-prosjekt som var eit samarbeid mellom HiSF, Idrettssenteret og næringslivet. Idrettssenteret skulle på oppdrag for Activetainment testa ut ein ny type interaktiv ergometersykkel, der HiSF skulle leda FoU prosjektet. FoU prosjektet inkluderte fagpersoner frå HiSF og Idrettssenteret.

- I samarbeid med NIH gjennomførte vi ei longitudinell studie på barn der ein søkte å forstå samanhengen mellom vekst og utvikling av muskelmasse, sirkulasjonssystemet og fysisk yteevne.

Testane vart gjennomført på Kvåle skule, skular på Austlandet og på langrennsløparar i Oslo. Prosjektet inkluderte fagpersonar og studentar frå HiSF og NIH.

- *Styrkeforskning*

Gjennom tildelte smådriftsmidlar til styrkelaboratorium, har utstyret til forsking, undervisning og studentprosjekt blitt kjøpt inn. Dette har resultert i stor pågang

for å gjennomføre både bachelor- og masteroppgåver. Dette gjorde oss i stand til å gjennomføre større forskingsprosjekt i tråd med handlingsplan for FoU-verksemd på instituttet. Av dei prosjekta som vart gjennomført studieåret 2013/2014 kunne vi trekke fram folkehelseprosjektet knytt til kontorarbeidrarar med nakke- og skuldersmerter. Gjennom eit randomisert kontrollert studie vart to behandlingsformer undersøkt og samanlikna med ei kontrollgruppe. Resultata gav svært oppløftande resultat med stor klinisk verdi.

7. Staus 01.08.2016. ei oppsummering av instituttleiar 01.08.07 – 01.08.16

Totalt har Idrett 47 tilsette i ulike prosentstillingar pr. august 2016.

Eksterne med spesiell kompetanse instituttet har behov for: 5 stk. Professor: 2 stk. Førstestillingar: 14 stk. Høgskulelektorar: 15 stk. Stipendiatar phd: 10 stk. Vit. Assistent: 1 stk.

Utdanninger

Master i Idrettsvitenskap, med emna, Vitskapsteori og forskingsmetode, Bevegelse, læring og folkehelse, Prosjektplan, Fagspesifikk fordjuping «Læring i idrett, kroppsøving og friluftsliv», Fagspesifikk fordjuping «Fysisk aktivitet og folkehelse», Masteroppgåve.

B1, Årseining Idrett, med emna, Anatomi, motorikk, bevegelseslære, Idrett og samfunn, Undervisningslære, praksis, Aktivitetslære, Treningslære.

Personleg Trenar årseining, med emna, Bevegelseslære, anatomi, motorisk læring, Treningslære, Personlig Trener-rolla, Aktivitetslære, Idrett og samfunn.

B2 + B3 Idrett og Kroppsøving, med emna, Ferdighetslæring, Aktivitetsfag, Coaching, idrettsfordjuping, Sport, kultur og leiing, Bacheloroppgåve.

B2 + B3 Friluftsliv, med emna, Friluftsliv bre/fjell og naturkjennskap, Friluftspedagogikk, Friluftslivvegleiing vinter, Friluftsliv, kultur og samfunn, Natur guiding og naturbasert turisme, Bacheloroppgåve.

B2 + B3 IFAH, med emna, Humanfysiologi og Treningslære, Folkehelsearbeid, Førebyggande fysisk aktivitet, Barn, unge, eldre og fysisk aktivitet, Tilpassa fysisk aktivitet, Bacheloroppgåve.

Outdoor Education and Nordic Friluftsliv 30 sp haustsemester.

Grunnskulelærarutdanninga 5-10, og 1-7, Modul 1 Fagdidaktikk, Modul 2 Aktivitetslæra, Modul 3 Idrettshistorie, Modul 4 Fagdidaktikk og forsking.

Lærarmasteren, 30 sp kroppsøving.

Samhandlingsmasteren, I samarbeid med avdeling for helsefag og avdeling for samfunnsfag gjev vi tilbod om master i helse- og sosialfag.

BLU, NHR heiltid, BLU Sogndal deltid, BLU Førde deltid.

PPU heiltid. PPU deltid.

Valemne (15 sp), Volleyball(15 sp), Fotball(15 sp), PT(15 sp), Sal(5 sp), Sykkel(5 sp), Alpin skiferdsel(15 sp), Friluftsliv og psykisk helse(15 sp), Klatring(15 sp), Ernæring 1(5 sp), Ernæring og prestasjon(5 sp).

Barnevern. Aktiv omsorg

Studieporteføljen på idrett er den same som sist år. Outdoor Education and Nordic Friluftsliv treng ekstra oppfølging, og vi må sette meir ressursar inn på rekruttering. Vi håpar å nå den amerikanske marknaden ved å tilpasse studiet med 90 dagar i Norge (turistvisum) og elles oppfølging via nettet.

Vi har signalisert at vi er klare og ønskjer vidareutvikle tilbodet til internasjonale studentar innanfor friluftsliv studium også i vårsemesteret. Tilbodet vil då sjå slik ut: Vi tilbyr det vi har i dag med Outdoor Education and Nordic Friluftsliv 30 sp i haustsemesteret. Vi ønskjer tilby vinter- og vår friluftsliv 30 sp i vårsemesteret (dette ønskjer vi å starte å planlegge no). Studentane kan komme til Sogndal og gjennomføre 30 sp om hausten. Studentane kan komme til Sogndal og gjennomføre 30 sp om våren, uavhengig av kvarandre. Eller dei kan sette det saman til 30 + 30 studiepoeng og vere her heile året.

Masteren i Idrettsvitenskap, der HiSF har eige ansvar, fekk NOKUT godkjenning i august 2016

Pedagogisk kvalitet

Studia skal ha: * fagleg djupne (kvalitet), *God organisering av studia, *God informasjon til studentane, * Variasjon mellom teori og praktisk aktivitet, *Tett kontakt mellom lærarar og studentar, *Studentane skal bli sett og høyrte

- Idrett har hatt ein fagtilsett som har koordineringsansvar og hovedansvar for kvart årstrinn på dei ulike bachelorretningane.
- Idrett har hatt ein lang tradisjon på å vere "tett" på studentane. Vi gjennomfører individuelle utdanningssamtalar. Alle grupper gjennomfører emneutvals møter.
- Undervisningsformene var varierte i forhold til faget sin eigenart.
- Vurderingsformene vert vurdert på kvart bachelorløp, og idrett legg vekt på at studenten skal ha ulike eksamensformer. Dette for at studenten skal vise sine ferdigheter så vel praktisk og munnleg som skriftleg. Vi ønskte ekstern evaluering var godt over 50% av eksamenar med ekstern sensor. Alle fag får tilbakemeldingar gjennom sensorrapportar.
- Faglærarane har høg fagleg kompetanse og er godt førebudde til undervisninga, og viser til eiga og andre si forsking i undervisninga.
- Organiseringa med tema- og emnebasert undervisning, kolokviejobbing med både norske og engelske artiklar med påfølgjande presentasjon, fungerer godt. Studentane jobbar godt når dei er motivert og får konkrete arbeidsoppgåver. Det viktigaste samspel mellom forsking og undervisning er bacheloroppgåver og masteroppgåver.

Infrastruktur på idrett

Dette er skrive om tidlegare og noko lagt med som vedlegg.

- Informasjon til instituttet, dette vert formidla via ein mail i slutten av kvar veke.(tidlegare omtala, s.116-117)

- Møtestruktur for idrett (tidlegare omtala, s. 115-116)

Alle studia har ein programansvarleg og årsansvarleg, med konkrete oppgåver (vedlegg)

Innafor kvart emne har vi ein emneansvarleg med konkrete oppgåver (vedlegg)

Dagleg drift for tilsette (vedlegg)

FoU: Status og framdrift for igangsette prosjekt

Idrett har 10 ph.d-stipendiatar. Arbeida til alle ph.d stipendiatane er ikkje med i denne oversikta

Gjer merksam på at omtale av prosjekta er på det målføre dei vart sendt instituttleiar. Prosjekta vil ha ulik presentasjonsform, dette fordi det ikkje var gitt nokon mal for rapporteringa.

ASK prosjektet-Active smarter kids

ASK er eit utviklings- og forskingsprosjekt som undersøker om auka fysisk aktivitet i samspel med dei tradisjonelle faga, påverkar skuleprestasjon, skuletrivsel og helse hjá elevar i 5. klassetrinn i Sogn og Fjordane gjennom eitt skuleår (2014/15). Datainnsamling og intervension vart gjennomført studieåret 2014-2015. Stipendiatar, prosjektkoordinator, studentar og andre involverte er no i skrivefase, nokre tendensar av resultat vert presentert på Sogndal Convention den 28.04.16.

KICK – Prosjektet

KICK står for kunnskapsintegrasjon i ei klynge og er ein del av HiSF og Avdeling for lærarutdanning si strategiske satsing på Program for idrettsforsking.

Prosjektet er også ein del av HiSF og Sogndal Fotball sitt Strategiske program for å utvikla Fosshaugane Campus som ramme for forskings- og utviklingsarbeid i fotball. Campusmiljøet er ei samling av mange ulike aktørar. Korleis kan me dela og integrera formale, forskingsbaserte kunnskapar med praktiske, utøvande kunnskapar? Det er spørsmålet som KICK-studien utforskar på fotballfeltet.

Målet til studien er todelt: å styrka forskings- og utviklingsarbeid innan fotball og forbetra læring og kunnskapsutvikling i fotball og idrett som praksisfelt.

Fotballforsking

Idrettsforskinga i HiSF har brukt året til å styrka eit godt samarbeid med Sogndal Fotball. Samarbeidet handlar i første omgang å gje gode praksismogelegeheter for studentar i klubben og som skal stimulera til systematiske forskings- og utviklingsprosjekt på fotball- og læringssida i åra som kjem. Våren 2014 investerte Sogndal fotball i ZXY, som kort sagt er sensorar som vert sett opp på stadion som skal registrere bevegelsar som fotballspelarar gjennomfører på bana. Registreringar vert vidaresendt frå eit belte som spelarane må ha på seg. Fotballforskinga er viktig prosjekt på instituttet. HiSF har avtale om bruk av 30% stilling i forhold til ZXY- systemet som er kjøpt inn av Sogndal fotball. Vi har sidan oktober hatt to masterstudentar i 20% stilling til å utvikle prosjektet saman med KICK gruppa.

PRESPAS - Fysisk aktivitet hjá barnehagebarn i Sogn og Fjordane

The Sogn og Fjordane Preschool Physical Activity Study (PRESPAS) har som hovudmål å skaffe kunnskap om fysisk aktivitet og fysisk aktiv leik hjá barnehagebarn i Sogn og Fjordane. Vi vil også sjå på korleis barnehagen kan utviklast for å fremme fysisk aktivitet for alle barnehagebarn. Datainnsamlinga pågår, og vil vere ferdig juni 2016.

ISRAE

Independent, Self-Reliant Active Elderly (ISRAE) skal undersøke effekten av styrketrening blant eldre med pleie- og omsorgstenester i høve til funksjonsnivå, muskelstyrke, objektive målingar av dagleg fysisk aktivitet, fall, livskvalitet og sjølvhjulpenhet. Studiet er eit randomisert kontrollert studium over fire år for undersøke kort- og langtidseffektar. Kva effekt har eldre heimebuande brukarar av pleie- og omsorgstenester av styrketrening. Ein skal mellom anna måle korleis auka muskelstyrke verkar inn på fysisk form, sjølvstendighet, livskvalitet og omfanget av fallulukker. Det er godt dokumentert at fysisk inaktivitet er den viktigaste risikofaktoren for å utvikle sjukdom og helseproblem, men forskarane vil også undersøke ein hypotese om at med aukande alder, speler muskelstyrke

ein stadig viktigare rolle for funksjonsdyktigheit. Derfor skal ein kartlegge mellom anna fysisk funksjonsnivå og behov for pleie- og omsorgstenester etter to år med styrketrening. Prosjektet tar også mål av seg til å kurse pleie- og omsorgstenestene i kommunane til å rettleie eldre i fysisk aktivitet og trening. Sogndal kommune har med seg Høgskulen i Sogn og Fjordane, Norges idrettshøgskole, NTNU og Universitetet i Agder som forskingspartnalar. Prosjektet fekk 3 mill i forskingsmidlar frå RFF Vestlandet. Desse skal i si heilheit gå til ein stipendiatstilling på prosjektet. Det er lyst ut stipendiatstilling, og denne skal ha oppstart 01.08.16. Datainnsamling og intervension skal gjennomførast studieåret 2016-17.

Nevromuskulær funksjon hos idrettsutøvarar

Prosjektet skal utforske den muskulære trettheten i forhold til sentral tretthet og sentral regulering under utholdenhetsaktivitet. Hensikten med prosjektet er å få mer viten om mekanismer i muskulaturen og sentralnervesystemet, og hvordan disse endrer funksjon under idrettsaktivitet. Prosjektet vil kunne endre vår forståelse av hvordan kroppen og hjernen fungerer i bevegelse, i tillegg til betydelige endringer i hvordan trening og testing bør gjennomføres – noe som er viktig for undervisning i treningslære. Prosjektet skal måle forholdet mellom: 1; Ytre arbeid utført i dynamometer, på sykkel eller løp, 2; Signaler fra sentralnervesystemet til muskulaturen, målt med elektromyografi, 3; Trøtthet i muskulatur og sentralnervesystemet, målt med nervestimulering, 4; Sentral regulering og pacing-strategi. Prosjektleder er Christian Frøyd, og samarbeidspartnere er fra ulike institusjoner i Norge, Europa, Nord-Amerika og Afrika. Foreløpig har prosjektet ført til fire internasjonale vitenskapelige artikler, derav to på nivå II, og innhold i en bok om treningslære. Resultat fra prosjektet er forelest om på de største vitenskapelige institusjonene i Norge, lokalt i Sogndal, og på internasjonale vitenskapelige konferanser.

Effekten av koffein på utholdenhet og nevromuskulær funksjon hos idrettsutøvere

Hensikten med studien er å undersøke i hvilken grad ulike faktorer endres dersom prestasjonsevnen forbedres med inntak av koffein. Disse faktorene inkluderer A; perifer tretthet, B; sentral tretthet, C; opplevelse av trøtthet, og D;

sentral regulering og pacing-strategi. Inntak av koffein har vist forbedret utholdenhetsprestasjon både ved en timetrial (bla. Stadheim et al 2013) og tid til utmattelse på en bestemt belastning (Plaskett 2001). Ved isometrisk muskelarbeid til utmattelse var perifer tretthet økt etter inntak av koffein. Muskelaktivitet målt med EMG var ikke forskjellig underveis i aktiviteten (koffein vs placebo) (Plaskett 2001). Opplevelse av trøtthet ble ikke målt. Det er derfor uvisst hvordan koffein vil påvirke den nevromuskulære funksjonen underveis i en prestasjonstest der forsøkspersonene (FP) selv kan få velge intensiteten underveis på samme måte som i en utholdenhetskonkurranse.

Beslutningstaking i skredterreng

Beslutningstaking i skredterreng er komplisert fordi det er mange faktorer som virker inn på hverandre og disse faktorene er dynamiske (Hogarth, 2001; Shanteau, 1992). Ved bruk av enkle regelbaserte metoder (eks. ALPTRUTH) og bevissthet om type terreng man ferdes i (Avalanche Terrain Exposure Scale) kan noviser lære seg å se etter relevante faresignaler i naturen. For at noviser skal videreutvikle sine beslutninger og nå nivå to og tre «advanced beginner» og «competence» (Dreyfus & Dreyfus, 1986; Dreyfus, 2004) må de kunne forstå hva som ligger bak faresignalene og terrengefaktorer som er observert. På nivå fire «proficiency» og fem «expertise» forstår beslutningstakeren konsekvensene av videre ferdsel på bakgrunn av det som er observert og forståelsen av det som er observert. For å opparbeide seg mer kompetanse i slike situasjoner må beslutningstakeren få mer erfaring gjennom omfattende bevisst praksis, variasjon i praksis og refleksjon over sine erfaringer (Tozer, Fazey & Fazey, 2007). I denne sammenheng vil det også være naturlig å trekke inn Endsley (2006) sitt begrep «situation awareness» (SA). Endsley (2006) deler SA inn i tre nivåer der nivå 1 er å oppdage relevante tegn i omgivelsene, nivå 2 er å forstå hva disse signalene betyr og på nivå 3 forstår man konsekvensene av det man har sett og forstått. Dette gjelder spesielt i situasjoner der det er mange faktorer å ta hensyn til og når disse faktorene er komplekse og dynamiske (Endsley, 2006). På bakgrunn av disse teoriene og min erfaring med veiledning av studenter i skredterreng har jeg skrevet og publisert artikler.

Læring og ledelse i skredutsatt terreng

Studiet ser på koblingen mellom veilederens ledelse og hvordan valg av ledelse har innvirkning på læringskvaliteten vil være sentralt. En undersøker også hva slags ledelse som ble utført i de situasjoner der deltakeren hevdet at det var godt læringsutbytte. Hensikten med denne studien er å få innsikt i hvordan god læring skjer i skredutsatt terrenge.

Hovedproblemstillingen til studien er: *Hvordan beskriver nyutdannede alpinskiferdsel studenter og tindevegleder er koblingen mellom veilederens ledelse og hvordan valg av ledelse har innvirkning på læringskvaliteten i utdanningen?* Metoden som har blitt nytta er fokusgruppeintervju av nyutdannede studenter og tindevegledere. Kriteriet for å delta i studiet er at de etter utdanningen har hatt ansvar for andre personer i skredutsatt terrenge.

Digital danning blandt norske og internasjonale friluftslivsstudenter

Forskningsprosjektet har tittel «Digital danning blandt norske og internasjonale friluftslivsstudentar» og er ei vidareføring knytt til prosjektet «Friluftslivsomgrep» i eit internasjonalt perspektiv», som blei starta i 2015. Prosjektet om friluftslivsomgrep var forankra i eit erfart fagleg behov og motivert ut frå at HiSF hausten 2015 starta opp ei utdanning på 30 stp. i friluftsliv for internasjonale studentar. Hovudproblemstillinga er knytt til korleis norske og internasjonale studentar innanfor friluftsliv oppfattar friluftslivsomgrep, spesielt i lys av globalisering og endring i aktivitetsmønster.

Med utgangspunkt i norske og internasjonale friluftslivsstudentar si beskriving av eigen bruk av mobil, digitale verktøy og sosiale media, og deira refleksjonar rundt dette, vil prosjektet belyse trendar som å blogge og poste på instagram. Interessant er det også å analysere studentane sine haldningar i eit danningsperspektiv. Til det siste vil vi nytte eit rammeverk for digital danning basert på Hoem (2015). Metodetilnærminga i prosjektet er fokusgrupper (Kamberelis og Dimitriadis, 2013).

Klatring og prestasjon

Klatring er ein aktivitet som aukar i omfang blandt mosjonistar og utøvarar. I den samanheng ser ein fleire og fleire påstandar i samband med trening og

klatreprestasjon, men dei fleste manglar vitskapleg dokumentasjon.

Treningsintervensjonar eksisterer i særslitengd grad i klatrelitteraturen. Vidare har dei fleste studia nytta små utval. Prosjektet «Klatring og prestasjon» har som målsetning å heve den evidensbaserte kunnskapen rundt aktiviteten klatring. Dette inneber å undersøke kva for fysiologiske faktorar som er viktig for betre klatreprestasjonen, utvikle eit valid og reliabelt testbatteri samt å undersøke kva type trening som gir best effekt på klatreprestasjon. Vidare er det ei målsetning med prosjektet at Høgskulen i Sogn og Fjordane skal markera seg i toppen av klatreforskning internasjonalt. Prosjektet ligg innunder forskingsgruppa «Idrett, utvikling og prestasjon». Prosjektleiar er Vegard Vereide.

Fair play i kroppsøvingsfaget etter ny læreplan i 2012

Fair play som omgrep fekk ein styrka posisjon i revidert læreplan i kroppsøving frå august 2012. Det er fortsatt lite kunnskap om korleis fair play blir tolka og arbeidd med i kroppsøving. Dette er også ei problemstilling som blir reist av Sæle (2013), der han stiller spørsmålet: Kva vil det eigentleg seie å gjere kvarandre gode? For å lære meir om dette og potensielle utviklingsperspektiv for kroppsøving i lys av fair play, har personar tilknytt Institutt for idrett ved Høgskulen i Sogn og Fjordane sett i gong eit kvalitativt forskingsprosjekt der vi intervjuar både kroppsøvingslærarstudentar og lærarar som underviser i kroppsøving på trinn 5.-7. Metode for datainnsamling er fokusgruppeintervju. Det har vore eit rekrutteringskrav at det skal vere kroppsøvingslærarar frå minimum to skular i ei fokusgruppe. Dialogen under intervju tar utgangspunkt i informantane sin praksiskvartdag og deira eigne erfaringar med fair play som sentral del av faget. Fokus er fair play som omgrep og konseptualiseringa av dette i kroppsøvingsfagleg kvardagspraksis. Sentralt for dialogen er også refleksjonar kring læringsmiljø og mellommenneskelige verdiar ved fair play som bru til fagets allmenndannande bidrag. Fortolking og analyse er forankra i ein hermeneutisk forskingstradisjon. Datainnsamling for prosjektet er såvidt starta, men vil fullførast i løpet av våensemesteret 2016.

FACT studien (Førde Active Transport Study)

Prosjekt i samband med bevilging av mrd. beløp til å utvikle sykkelbyen Førde. HiSF har utarbeidd ein NFR søknad BEDREHELSE, som er sendt april 2016. I

tillegg er UiA og VF med i samarbeidet. Førde Active Transport (FACT) Studie har som hensikt å evaluere effekten på sykling i Førde med å implementere Førde pakken, og å vurdere hvordan implementeringen kan påvirke folkehelse og miljø. Sykling er en sunn transportform, men mange land mangler den nødvendige infrastrukturen. Naturlige eksperimenter som fører til økning i sykling har blitt gjennomført, og har vist positive virkninger, men gode vitenskapelige evalueringer er etterlyst. Det er planlagt fem arbeidspakker (WPs) i studien. WP1 ledes av Institutt for idrett og er en prospektiv kohortstudie ved hjelp av et nettbasert spørreskjema for alle innbyggere i alderen 15-65 år. Etter 2-3 år vil undersøkelsen bli gjentatt for å analysere endringer i, og determinanter for sykling, og innvirkning på helsen. WP1 har fått tildelt en PhD-hjemmel. FACT Studien vil undersøke problemstillinger som angår store forebyggende folkehelsespørsmål, og har potensial til å etablere kunnskap nasjonalt, og internasjonalt, om hvordan best å øke helsefremmende fysisk aktivitet og miljømessig bærekraftig transport.

Sans for natur: Friluftsliv, naturopplevelser og erfaringsslæring

Direkte naturopplevelser og erfaringer med natur blir av mange blitt sett på som en sentral del av norsk kultur. Dette prosjektet søker å utforske betydningen naturopplevelser for barn og unge.

Ulike modaliteter innan styrketrening

Styrketrening har lenge vore nytta innan rehabilitering, skadeførebygging, prestasjonsutvikling samt rekreasjon.

Ustabilitet i styrketrening

Bruk av ustabile underlag har lenge vore brukt i rehabilitering, skadeførebygging og betring av helse.

Kondisjon og muskelstyrke

er et samarbeid mellom HiSF og Norges idrettshøyskole. Vi skal undersøke hvordan ulike fisiologiske mål, med betydning for helsen, utvikler seg gjennom tenårene hos kontroller og langrennsløpere. Data er samlet inn i 2013 og 2014 og vi planlegger en siste datainnsamling i 2016.

Fysisk testing av røykdykkarar

Røykdykking og innsatsarbeid er ofte fysisk krevjande. Arbeidstilsynet har difor sett fysiske minstekrav til den fysiske yteevna til røykdykkarar. Den testen dei har tilrådd, er bygd på gang på tredemølle, altså ein laboratorietest som ikkje er særleg arbeidsrelevant. Fredrikstad brann- og redningsetat har utvikla ein test, Fredrikstadtesten, med ein serie fysisk krevjande oppgåver som ein røykdykker møter i verkeleg arbeid. 35 menn har gjennomført begge testane, og ut frå det er det utarbeidd ei øvre grense for kor lang tid ein kan brukha på Fredrikstadtesten. Denne testen er eigna som eit alternativ til tredemølltesten. Fordi arbeidsoppgåvene ligg nær det ein røykdykker må greia i verkelege høve, vert denne testen opplevd som meir relevant. Testen har ei allmenn utforming slik at den kan gjennomførast på nesten alle brannstasjonar.

«ETA som didaktisk modell i Kroppsøving»

Eit prosjekt der vi har gått gjennom nyare litteratur innan didaktikk i kroppsøving og basert på eiga undervisning jobba fram ein didaktisk modell som kan skape større elevmedverknad gjennom fokus på glede i kroppsøvinga. Tilrettelagt kroppsøving som set tilhøyrigheit, sjølvstende og kompetanse sentralt i abeidet med kroppsøving. Loftesnes, Vikene og Sannerud (fagfellartikkel akseptert in press)

Entreprenøriell didaktikk i kroppsøving

Bruk av dynamisk systemteori i utvikling av undervisningskompetanse i kroppsøving. Prosjektet ser på entreprenøriell pedagogikk og korleis ein kan legge til rette for at elevar skal kunne konstruere aktivitet og kunnskap basert på eigne erfaringar. Gjennom framlegging av eigne konstruerte aktivitetar vil elevane vise med elevar sine kunnskapar og får tilbakemeldingar i eit trygt fellesskap for kunnskapsutvikling.

Motorikk

«Structural validity of MABC AB2 in Croatian children” Ivan Serbetar og Loftesnes. Submitted. Abstrakt i ECSS 2015. Eit prosjekt der det er sett på motoriske ferdigheiter hjå barnehagebarn I Croatia. 650 førskulebarn er testa og

prosjektet vil sjå nærmere på likskapar og ulikskapar med born I andre Europeiske land.

„Motor skill in Romani and non-Romani children in Croatia“ Ivan Serbetar, Zagreb Universitet, vi hadde oral presentasjon i 2014, 2015og har fått akseptert abstraktet på ECSS 2016: ROMA AND NON-ROMA CHILDREN'S MOTOR SKILLS, Ivan SERBETAR 1, Jan Morten LOFTESNES 2 & Iva PRPROVIC 1, 1 UFZG (Zagreb, Croatia), 2 HISF (Sogndal, Norway)

Health, Attention deficit and Motor skill in children JM, Eivind, GK, Hermundur Sigmundsson og Monica Haga

Frisklivssentral – en kommunal helsetjeneste for livsstilsendring

– En flerregional intervensionsstudie (FLS-studien) 2016-2019
HiSF samarbeider med NTNU om en studie på kommunale frisklivssentraler (FLS). Helsedirektoratet anbefaler FLS som en helsefremmende og forbyggende communal helsetjeneste. FLS har et strukturert oppfølgingstilbud for å hjelpe risikogrupper med endring av levevaner, primært knyttet til fysisk aktivitet, kosthold og tobakksbruk. Hensikten med denne studien er å undersøke om deltakelse på oppfølgingstilbuddet ved FLS påvirker fysisk aktivitetsnivå (primært endepunkt målt med akselerometer), kosthold, tobakksbruk, fysisk form, helserelatert livskvalitet, vekt, liv-hofte ratio, motivasjon, medikamentbruk og arbeidsdeltakelse. Videre undersøke om det er spesifikke moderatorer knyttet til organisering av FLS og/eller bakgrunnsfaktorer hos deltakerne som har betydning for endring. Dette skal vi gjøre gjennom en prospektiv intervensionsstudie ved minimum 40 FLS i Sogn og Fjordane, Nordland, Buskerud og Nord-Trøndelag fylker og med et høyt antall deltakere (n = 1200), med målinger ved oppstart, etter tre mndr intervasjon og etter 15 mndr.

Prosjektet er organisert som et PhD-prosjekt i 2016-2019 finansiert av Helsedirektoratet og fylkeskommunene i Sogn og Fjordane, Nordland, Buskerud og Nord-Trøndelag. Ellen E. Blom, PhD-stipendiat NTNU/HiSF.

Accidents and decision-making in sea kayaking

Ever changing weather- and sea conditions constitute environmental hazards that sea kayakers must pay attention to and act upon to stay safe. Most incidents in sea kayaking are probably due to a lack of an appropriate level of situation awareness. Typically, paddlers are overpowered by wind (possibly combined with current, waves or swell) resulting in a capsize, they lack appropriate rescue skills and clothing, does not manage to get back in the boat or get others' attention, and becomes hypothermic and eventually drowns. The main aim of this project is to prevent future sea kayaking incidents from taking place and provide a basis for performing high-quality education in a sea kayak context. Thus, aims of this project are to increase our understanding concerning accidents, risk assessment and decision-making processes in sea kayaking and reflect upon methods to learn and teach decision-making skills. The concept of *situation awareness* along with current perspectives on *expertise* and *expert decision-making* will be applied as a framework for the understanding. A specific aim will be to develop a novel tool to aid sea kayakers' situation awareness.

Involved Eivind Aadland, Odd Lennart Vikene, Vegard Fusche Moe and Peter Varley

Forskningsgrupper institutt for idrett (Solbraa, 2016)

Idrett har organisert seg i forskningsgrupper, nedanfor viser forskningsgruppene og kven som tilhører der. I parantes kva prosjekt den ein skilde er engasjert i.

Fysisk aktivitet og folkehelse	Læring i kroppsøving og friluftsliv	Idrett, utvikling og prestasjon
<ul style="list-style-type: none"> • Leder: Eivind Aadland (PRESPAS, ASK, ASK2, FLS, FACT) • Birte B. • Ada K.N. (PRESPAS) • Kjersti J. (PRESPAS) • Øystein L. (ASK, ASK2) • Ellen E.B. (FLS) • Geir Kåre R. (ASK, ASK2, PRESPAS, FACT, FLS) • Ane K.S. (FACT, FLS, FRISK S&Fj) • Turid S. (ASK) • Mette S. (ASK) • Lars B.A. (FACT, ASK, ASK2) • Kari Aa. • Einar Y. (ASK, PRESPAS, KICK) • Katrine Aa. (ASK) • Atle H.S. (ISRAE, KICK) • Vidar A. (KICK, ISRAE) • Amund R. (KICK, FACT) • Sigmund A. Anderssen (ASK, ASK2, PRESPAS, FACT) • Harry Rutter (FACT) 	<ul style="list-style-type: none"> • Leder: Petter Erik Leirhaug (Fair play i kroppsøvingsfaget, Friluftslivsomgrep) • Vegard V. (Klatring og presasjon) • Linda H. • Lena D. • Marit S.A. • Odd Lennart V. (Friluftslivsomgrep) • Jostein S. (PRESPAS, Sans for natur) • Kristin L.? • Frode F. (KICK, Friluftslivsomgrep) • Reidun F. (Fair play i kroppsøvingsfaget) • Laura S. (ASK) • Åge L. (Fair play i kroppsøvingsfaget) • Jan Morten L. (PRESPAS, MSRnRCC, HAMs, EDiK) • Joar F. (KICK, Fair play i kroppsøvingsfaget) • Vegard F.M. (KICK, ASK) • Katrine Aa. (ASK) • Eivind Aadland (PRESPAS, ASK, ASK2, FLS, FACT) • Gunn Engelsrud (ASK) • Lars Tore Ronglan (KICK) • Peter Varley 	<ul style="list-style-type: none"> • Leder: Atle H.S. (ISRAE, KICK) • Vegard F. Moe (KICK, ASK) • Amund R. (KICK, FACT) • Christian F. (NW4HA, Nevromuskulær funksjon og yteevne, KICK) • Vidar A. (KICK, ISRAE) • Jon Ingulf M. • Ole Erik G. (KICK) • Vegard V. (Klatring og presasjon) • Joar F. (KICK, Fair play i kroppsøvingsfaget) • Einar Y. (KICK, ASK, PRESPAS) • Lars Tore Ronglan (KICK)

Prosjektforkortelser

ASK; Active Smarter Kids

ASK2; ASK oppfølging

PRESPAS; The Sogn og Fjordane Preschool Physical Activity Study

FLS; Frisklivssentraler – en flerregional intervensionsstudie

FACT: Førde Active Transport Study

FRISK S&Fj; Frisk- og riskfaktorer i S&Fj (Helseundersøkinga i S&Fj)

KICK; Kunnskapsintegrasjon i ei klynge

ISRAE; Selvstendige, selvhjulpne og aktive eldre

NW4HA; Nordic Walking for Healthy Ageing

MSRnRCC; Motor skill in Romani and non-Romani children in Croatia

HAMs; Health, Attention deficit and Motor skill in children

EDiK; Entreprenøriell didaktikk i kroppsøving

Tilsette pr 01.08.16

Oversikt over tilsette ved HSF idrett, i ulike prosentstillingar pr 01.08.16 totalt 47 personar

Eksterne med kompetanse instituttet har behov for (5 stk)

Sigmund Alfred Andersen, dr. scient., professor II (20 prosent stilling)

Lars Tore Ronglan, PhD., (20 prosent stilling)

Gunn Engelsrud, professor II (20 prosent stilling) frå 1.jan. 2015

Harry Rutter professor II (10 prosent stilling)

Peter Varley, PhD., (20 prosent stilling totalt i Sogndal, 5% idrett)

Professor (2 stk):

Lars Bo Andersen

Jon Ingulf Medbø (30%)

Førstestillingar (14 stk):

Vegard Fusche Moe, dr. scient., førsteamanuensis

Geir Kåre Resaland, PhD., førsteamanuensis

Amund Riiser, PhD., førsteamanuensis

Loftesnes, Jan Morten, hovedfag i kroppsøving, førstelektor

Frode Fretland, cand. scient., førstelektor

Kari Aaberge, cand. scient., førstelektor (instituttleiar)

Eivind Aadland, PhD., førsteamanuensis

Christian Frøyd, PhD., førsteamanuensis

Kristin Løseth, PhD., førsteamanuensis, delt stilling ASF (70%)- Idrett(30%)

Atle Sæterbakken, førsteamanuensis

Odd Lennart Vikene, cand. polit., førstelektor (20%)

Ane Solbraa, fysioterapeut, PhD., førsteamanuensis

Vidar Andersen, førsteamanuensis

Linda Hallandvik, cand. polit., førstelektor

Høgskulelektorar (14 stk):

Birte Barsnes, fysioterapeut, høgskulelektor (80%)

Fretland, Reidun Nerhus, cand. scient., høgskulelektor

Kjersti Johanessen, cand. scient., høgskulelektor
Leirhaug, Petter Erik, cand. scient., høgskulelektor
Vegard Vereide, master, høgskulelektor
Einar Ylvisåker, master, høgskulelektor
Marit Svarstad Andreassen, master, høgskulelektor (80%)
Joar Fossøy, master, høgskulelektor
Åge Lauritzen, master, høgskulelektor
Jostein Sanderud, master, høgskulelektor
Sylvia Hole, master, høgskulelektor
Dag Ove Hovdal, master, høgskulelektor
Anine Brudeset, master, høgskulelektor
Espen Hermans, master, høgskulelektor

Stipendiatar phd (10 stk):

Lena Dahl, master, høgskulelektor
Katrine Aadland, master, høgskulelektor
Mette Petersen, master,
Turid Skrede, master,
Laura Suonimen, master,
Ada Kristine Nilsen, master
Ole Erik Grinde, høgskulelektor (nærings phd)
Ellen Blom, master
Dag Andre Mo, master
Fact stip (Solveig Nordengen 15.08.16)

Kristina Klokkehaug, master, høgskulelektor (10%) Innleigd frå VGS
Øystein Lerum: vit.assistent

Sluttkommentar: Kompetanseheving er stikkordet for utvikling av utdanningstilbodet frå 1 vt. til 300 sp.

Arbeidet starta med å fortelje lesarane at idrettsutdanninga stort sett har vore ein suksesshistorie. I august 2016 var vi blitt mange tilsette, vi hadde svært mange utdanningstilbod og ikkje minst vi hadde mange dyktige utviklarar og forskrarar. Vi hadde ikkje komme dit vi var, om vi ikkje hadde teke alle delmåla på vegen i utviklinga. Historieforteljinga prøver få fram korleis Idrett på Høgskulen vart bygd opp steg for steg. Studentar har komme og dei har ønskt å bli her i bygda. Idrett har bygd forskingskompetanse med stipendiatar og doktorandar, etterkvart med eit kompetansenivå, som førte til NOKUT-godkjent masterutdanning.

Kunne vi ha utvikla oss raskare, kunne vi vore der vi var i 2016, tidlegare? Svaret er vanskeleg å konkludere. Ei privat utdanning kunne gått raskare, med færre involverte i startfasen. Korleis det ville gått vidare er kun spekulasjonar. Det vi veit er at alle har arbeidd godt og konstruktivt, og det var leiarar som hadde tru på oss og kjempa for og med oss. Det har vore lite konfliktar. Vi har unngått å bruke krefter på det energitappande. Vi hadde aldri den store diskusjonen, om vi skulle heite kroppsøving eller idrettsseksjonen. Vi nekta å bruke energi på debatten om kva ord vi skulle bruke: fysisk aktivitet, kroppsøving eller idrett. Noko berre vart slik det vart.

Fylkespengane hjelpte oss stort i kompetansebygginga på 2000-talet. Høgskulen sin rektor såg at idrett hadde potensiale til å bli den største idrettsutdanninga på Vestlandet. Det å få 850 000 i årlege tilskot var svært mykje midlar. Idrettsseksjonen gjennom UFI-gruppa disponerte desse godt, og kompetanse vart bygd.

«Stå-på» viljen hjå alle har vore viktig. Det er nok lagånda som har ført til idrettsutdanninga sin vekst. Alle har bidrige som gode undervisarar, gode planleggarar, brydd seg om studentane, teke dei på alvor. Alle har vore aktive i FoU-arbeidet, og vi har bygd god kompetanse der undervisning og forsking gjensidig har drege vekslar på kvarandre.

Undervisningsoppgåvene vil også i framtida vere sentrale. Undervisningstilbodet innan friluftsliv og idrett vil alltid vere under revisjon og utvikling. Barn og ungdom treng kvalifiserte lærarar og trenarar rundt seg.

Fritidsaktivitetar vil ha fokus framover, folk har behov og ønskje om å vere fysisk aktiv på fritida, enten det er i fjellet, på sjøen, i treningshallar, treningsstudio mm., og dei treng kvalifiserte trenarar og guidar. Friluftsliv- og idrettsutdanning vil såleis ha ein god marknad å utdanne studentar til. Nye utdanningar må komme til, gamle bli endra. Dei siste tilskota på utdanningssida, årseining i Personleg trenar og det Internasjonale friluftsstudiet er gode døme på det.

Innafor FoU ønskjer idrett i Sogndal å befeste sin posisjon som leiande innanfor idrettsforskinga på Vestlandet. Idrett vil få fleire interne på professornivå, med det fleire søknader om eksterne midlar . Med all nyskapande aktivitet som er i dei ulike miljøa på Campus, er Campus Fosshaugane eit omgrep også utover fylket sine grenser. Dette har vore ein stad dei kan treffe personar med same interesse og for inspirasjon, og vil også vere det i framtida.

Førsti års overblikk og sluttord frå tidlegare dekan

Kari har utfordra meg på å skrive nokre sluttord om utviklingstrekk som eg meiner kan ha hatt stor innverknad på historia. Eg har vore så heldig og få vere med på reisa nesten frå starten, i ulike roller. Først som fagleg tilsett, så nokre år i byrjinga av 2000-talet som ekstern aktør, og frå 2007-2015 som dekan, dvs. leiar for avdelinga for lærarutdanningane og idrett.

Det største særpreget er at det har vorte skapt nye studietilbod i over førti år utan stans, og på stadig høgre fagleg nivå. Det eine har teke det andre, og gitt ein vekst i studenttal, fagleg tilsette, fagleg breidde og toppnivå på forsking, som ingen av oss som var med frå byrjinga kunne forestille seg skulle bli framtida, sjølv om vi heile tida arbeidde for at det skulle skje.

*Kva er det for slag krefter og grep som kan ha trigga ei slik utvikling? Heilt konkret er det slik at skal eit fagmiljø greie å etablere nye studietilbod og vekse i høgskulesystemet, må følgjande brikker falle på plass, **samstundes**:*

- 1) Studietilboda ein ønsker å etablere må treffe eit samfunnsbehov eller trend, og det må finnast eit stort nok tal studentar som vil begynne på studiet*
- 2) Ein må ha fagleg høg nok kompetanse tilgjengeleg, og høg nok kompetanse etablert lokalt. Det lokale fagmiljøet må ha utvikla planer som er klare for godkjenningsprosessane når vindaugen for finansiering opnar seg.*
- 3) Det må finnast ledig finansiering, eller vilje til omprioriteringar, for å skaffe fram finansiering for studietilboden*

*Det var ein form for flaks, eller godt tidspunkt, at dei nye treårige lærarutdanningane i 1976 opna opp for valfag i kroppsøving på halvårseiningsnivå. Den vesle kroppsøvingsseksjonen utvikla og gjennomførte halvårseining for desse studentane, som likna på eit halvt grunnfag idrett, allereie i 1978. Det var ein form for flaks, og eit godt tidspunkt, at det var ivrige og dyktige friundervisningsavdelingar i Sogn og Fjordane på den tida. Dei utfordra det vesle fagmiljøet til å utvikle desentraliserte halvårseininger og påbygging til andre halvårseining som rekrutterte lokale studentar og instruktørar med ulike bakgrunnar. Det var med å gi fagmiljøet verdifull arbeidslivskunnskap, og gjorde kjent at det fantes eit idrettsfagleg utdanningsmiljø i fylket. Då vi kom til midt på 80-talet visste både vi i kroppsøvingsmiljøet, og leiinga ved Lærarhøgskulen, at eit grunnfag idrett kom til å rekruttere studentar, at det faglege var på plass, og at planane var på plass. Men i rekrutteringskrisa som høgskulen stod midt oppi, var det veldig frustrerande som tilsett å vite at det var ein lang veg til finansiering. Då lærte vi den leksa at det er i krisetider ting blir kasta rundt. Grunnfag idrett fekk priorititet, og alle brikkene fall på plass **samstundes**.*

Etableringa av grunnfag idrett i 1986 la grunnlaget for det som skulle kome. Det låg mykje læring i alt som hadde skjedd. Eit sterkt ønskje om å vekse og

utvikle fagområdet, ei open haldning til omverda, og aktiv venting på mulegheiter som baud seg.

*Men fagmiljøet var lite og sárbart. Nokre feilskjær, og alt kunne forvitre. Allereie året etter var det nedskjerings i timetal. Likevel, konsolidering var ikkje aktuell strategi. Fagmiljøet våga á nemne og arbeide med planer for faglærarutdanning. Det kravde satsing på ny kompetansebygging, større fagmiljø, meir plass, meir utstyr, ny finansiering, og nytt studentgrunnlag. I 1993 hadde alle brikkene ramla på plass på ny, **samstundes**, og det toårig idrettsstudiet i Sogndal vart etablert. Kompetansen var bygd opp gjennom fagleg samarbeid med eksterne, etablering av desentraliserte tilbod, og satsing på laboratorieaktivitet. Vi drog nytte av sysselsettingspakkane etter finanskrisa på 80-talet for alt dei var verdt. Og fekk inn nye tilsette, med ny og viktig kompetanse.*

*Dette høyrest tilsynelatande lett ut sett i ettertid, som á pusle brikkene på rett plass til rett tid i eit puslespel. Men heilt fram til slutten av 90-talet var det etter mitt syn ei brikke som trumfa alt, og som kunne velta heile puslespelet, eller føre til at spelet aldri hadde kome i gong. Studentane sjølve. Dei var ikkje mange. Det måtte vere gode grunnar for ein student utanfrå fylket á kome til ein såpass avsides stad som Sogndal for å studere. Det måtte vere gode grunnar for å velje kroppsøving som valfag i lærarutdanninga. Og det måtte vere ein ekstra grunn for å velje idrett på eit nytt studium i Sogndal når dei kunne studere idrett på nesten alle andre høgskular. Dette var før Storhall og andre fasilitetar. Å ha snakka med **begeistra studentar** frå året før, var den beste grunnen som trekte nye studentar. At det har vore tilsette i fagmiljøet på rett plass, som har hatt uvanleg god evne til å skape denne begeistringa, som festa seg til ein felles kultur, har vore ein heilt avgjerande faktor for at idrettsutdanningane og kroppsøving i lærarutdanninga har rekruttert så godt. Dermed har fagområdet vorte satsa på av leiing, og vakse i volum når det har vore ledige studieplassar på høgskulen. Seinare har nok og mange fleire faktorar påverka rekrutteringa.*

Med mellomfag idrett fekk ein etablert byrjinga på ein infrastruktur for forsking, etablert eit meir spissa fagmiljø, og løfta utdanningane til eit meir spesialisert nivå. Studentane byrja å bidra i forsking, og det vart viktig å utvikle FoU- prosjekt som dei kunne involvere seg i. Å auke studenttalet for å auke tal fagtilsette for å byggje forskingsmiljø, vart viktig som eit sjølvstendig strategisk mål, ikkje berre viktig for å byggje nye og meir spesialiserte utdanningar. Å delta i forskingssamarbeid og nettverk med andre miljø nasjonalt og internasjonalt, og delta på forskingskonferansar, opna ei ny og spennande verd på slutten av 90-talet. Den var motiverande, og gav, i alle fall for meg personleg, ein inspirasjon til ei målsetjing om at idrettsfagmiljøet i Sogndal på sikt kunne utvikle seg til å bli eit idrettsforskingssmiljø på nivå med det ein såg på dei internasjonale universiteta. Rundt 2000 fekk høgskulen tildelt stipendiatsstillingar som og idrett kunne ta del i. Verkeleg fart tok forskinga på idrett etter at UFI- midlane frå fylkeskommunen kom inn og gjødsla det heile frå 2003, og det vart bygd endå meir organisasjon og målretta system rundt forskinga.

Men kva var eigenleg hovudmotivasjonen som låg bak den sterke utviklingsdriven frå midten på 90-talet? Var det å bli det internasjonale idrettsforskingssmiljøet på det respektabelt høge nivået, var det å få etablert hovudfag/masterstudium, eller var det å konsolidere og utvikle breidda i utdanningane som ein hadde? Alle i fagmiljøet var veldig opptekne av utdanningane og at dei skulle vere gode, det var det daglege primærfokuset. Nøgde studentar var sjølve livlinja. Min eigen personlege ambisjon hadde nok på slutten av 90-talet dreia seg mykje mot eit framtidsmål om å bidra til å utvikle eit forskingsmiljø som kunne vere aktivt internasjonalt. Og at det sterke ønsket om å få til hovudfagsstudiet/masterstudiet var eit middel for å nå dette målet.

Det vart for vanskeleg å få til samarbeidsavtale og få godkjent hovudfagsstudium i 98 og 01. Men det gode som det førte med seg var at dei tydelege ambisjonane hadde fått høgskuleleiinga på bana med fylkesprofessorpengane, som etterpå blei UFI. Miljøet fekk ei leiarstilling, og idrett hadde kome i prioriteten på høgskulen sine stipendiatsstillingar.

Forskningsbygginga som hovudfagsstudiet skulle vere drivkraft for, vart erstatta med noko anna, og betre. Kva var lerdomen? Ambisiøse planer kan bli oppfylte, om enn på andre måtar enn opphavleg tenkt. Og som historia viser, samarbeidsmasteren kom i 2011, og den NOKUT- godkjende masteren kom med professoren i 2016.

Personleg miste eg motivasjonen vinteren 2001 grunna kraftige ressurskutt til utdanningane, og valde å slutte. Det var lurt å gjere, sett i ettertid. Eg fann ein annan interessant jobb, og var ønska tilbake som leiar nokre år seinare. Miljøet fekk inn nye flinke tilsette som bidrog i å vidareutvikle både forskinga og utdanningane i eit tempo eg ikkje trudde var mogeleg.

Med høgskulesamanslåinga i 2016 er idrett i Sogndal ein del av HVL sine doktorgradsutdanningar, som tek opp stipendiatar. Det er endå eit steg opp den akademiske rangstigen. Stipendiatane vert rettleia av professorar som er fostra opp og tilsette i det idrettsfaglege miljøet i Sogndal. Eg vurderer toppnivået i idrettsfagmiljøet i dag til å vere på eit mykje høgre internasjonalt forskingsnivå enn det som var den ambisiøse draumen for tjue år sidan, og som eg trudde kom til å bli fjern som følgje av ressurskutta i 2001. Og kven veit, dette er vel berre byrjinga på noko mykje meir i framtida? (Rasmus Stokke)

Sluttord frå tidlegare rektor

For høgskulen og dei ulike fagmiljøa er det ting å læra av denne saka. Høgskulen sin strategi må satsa både på intern kompetanseutvikling og på kontakt og aktivitetar i samarbeid med – særleg – den regionale omverda. For nyskapninga «Høgskulen på Vestlandet» vert det lagt stor vekt på intern kompetanseutvikling som siktar mot universitetsstatus. Dette er viktig og positivt. Men i dette arbeidet må HVL også leggja stor vekt på at institusjonen skal utvikla seg som ein «Høgskule for Vestlandet». Høgskulen – og det framtidige universitetet – må leggja stor vekt på rolla som «regional utviklingsaktør», og her meiner eg at fleire fagmiljø kan henta inspirasjon og lerdom frå det idrettsfaglege miljøet på Campus Sogndal. (Johannes Thaule)

Forklaring av forkortningar

A + F: Almennlærarutdanning + Førskulelærarutdanning

ACSM: American College of Sport Medicine

ALI: Avdeling for Lærarutdanning og Idrett

BLU: Barnehagelærarutdanninga

ECSS: European College of Sport Science

F: Førskulelærarutdanning

FD - kurs: Fagdidaktisk kurs for å få undervisningskometanse i faget

FoU: Forsking og utviklingsarbeid

GC: Gateway College

GLU: Grunnskulelærarutdanninga

HiSF: Høgskulen i Sogn og Fjordane

HVL: Høgskulen på Vestlandet

IFAH: Idrett, Fysisk Aktivitet og Helse

Krø: Kroppsøving

NIAK: Norsk Idrettsakademi

NIH: Norges Idrettshøgskule

NOKUT: Nasjonalt Organ For Kvalitet i Utdanningen

PPU: Praktisk Pedagogisk Utdanning

RDG: Rytmikk, Dans, Gymnastikk

Sp: Studiepoeng, 60 studiepoeng tilsvrarar eit årsverk

UFI: utvikling for Idrett

Vt: Vekttal, 20 vekttal tilsvrarar eit årsverk

ZXY: analysesystem der ein set dei ulike koordinatorane som referanserammer for analysar. Utvikla først for bruk på fotballbaner.

Litteratur

- Aaberge, Kari (2007, 2008, 2009, 2010 og 2011): fem årlege rapportar. Avtale mellom Sogn og Fjordane Fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane. Samarbeid om kompetanse- og kunnskapsutvikling, formidling og utdanning innan området folkehelse, friluftsliv og idrett. Høgskulen i Sogn og Fjordane, Avdeling for lærarutdanning og idrett. ephortebasen HiSF sak 2001/1478
- Aaberge, Kari (2012): Avtale mellom Sogn og Fjordane Fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane. Samarbeid om kompetanse- og kunnskapsutvikling, formidling og utdanning innan området folkehelse, friluftsliv og idrett. Utvikling- og statusrapport 2004 – 2011. Høgskulen i Sogn og Fjordane, Avdeling for lærarutdanning og idrett. ephortebasen HiSF sak 2001/1478
- Aaberge, Kari (1992): Målretta Trening, motivasjon og heilskap i kroppsøving, Oslo: Universitetsforlaget.
- Aaberge, Kari (2007). rapport om utdanningskvalitet. Idrettsutdanningane. 2007/1007 – dokument nr 13 i ephortebasen HiSF
- Det Regionale Høgskulestyret i Sogn og Fjordane (1988): S-sak 20-88 Fråsegn til søknad om etablering av Høgskule i Bevegelsesvitskap i Sogndal
- Det Regionale Høgskulestyret i Sogn og Fjordane (1988): Brev til prosjektgruppa for NHB. Dykkar søknad om tilsagn til oppstart av Høgskule i Bevegelsesvitskap. Sogndal Lærarhøgskule, J.nr.121/88. ARK.310.6
- Det regionale høgskulestyret i Sogn og Fjordane, (brev 23.02.82): skriv til Kultur- og vitenskapsdepartementet vedrørande undervisningsstillingar for nye studietilbod innan idrett og friluftsliv i Sogndal. Det regionale høgskulestyret i Sogn og Fjordane J.nr. 122/82 Ark 310)
- FoU-utvalet institutt for idrett, v/ FoU-leiar, (2011): Handlingsplan for forsking 2012-2015 - institutt for idrett
- FoU-utvalet institutt for idrett, v/ FoU-leiar, (2016): Handlingsplan for forsking 2016-2019 – institutt for idrett.
- HiSF, i samarbeid med NIF/NOK Olympiatoppen, Idrettssenteret i Sogn og Fjordane/Sogn og Fjordane Idrettskrins (1999): Fagplan for toppidrettsstudiet, 10 vekttal, 1999. Avdeling for lærarutdanning, Hisf, mai 1999.
- Høgskulestyret i Sogn og Fjordane: (2009) Tilsetjing professor II i idrett: møtedato, 01.10.2009. ephorte saksmappe 2009/818 - sak 9/46 i Høgskulestyret
- Høgskulestyret i Sogn og Fjordane (2010): Vedtak om studietilbodet 2011-12, master i idrettsvitskap i samarbeid med NIH, sak/arkiv ephorte HiSF – 2010/864 – vedtakssak 10/53 i Høgskulestyret møtedato 04.11.2010
- Kyrkje- og undervisningsdepartementet. (1965) Undervisningsplan for den 2-årige og 4-årige lærarskolen.

Lærerutdanningsrådet, Kyrkje- og undervisningsdepartementet (1980) Studieplan for førskolelærerutdanning. Oslo, Universitetsforlaget

Moe, V. F., Fretland, F., Barsnes, B., Fossøy, J. og Ronglan, L. T. (2013). Evaluering av prosjektet «TOPP – idrettsutvikling for ungdom 16-19 år». Sogndal: Høgskulen i Sogn og Fjordane i samarbeid med Sogn og Fjordane idrettskrins og Idrettssenteret A/S.

Nasjonalt fagråd for idrett (2001): NFI-sak 3/01: Institusjonenes planer for ny studiestruktur og nye bachelor og mastergrader. Møte 14/6 2001

NOU 1974: 58. (1974). Lærarutdanning. Kyrkje og undervisningsdepartementet.

NOU 1975:65. (1975) Studieplan- og reglementsutvalget for de pedagogiske høgskolene.

Samarbeidsavtale mellom Virke Trening og Høgskulen i Sogn og Fjordane, avdeling for lærarutdanning og idrett 2.11.2011

Salveson, Rolf (2004, 2005, 2006): Avtale mellom Sogn og Fjordane Fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane. Høgskulen i Sogn og Fjordane, Studiestad Sogndal, Avdeling for lærarutdanning og idrett. ephortebasen HiSF sak 2001/1478

Salveson, Rolf (2015): Desentralisert idrettsutdanning. Eit samarbeidsprosjekt mellom HiSF og Gateway College 2006-2015. HiSF 08.06.2015

Sogn og Fjordane Distriktshøgskule (brev datert 28.01.82) Sogndal Lærarskule mottok som høringsinstans, den 02.02 1982 brev vedrørende «Utgreiing om eitt-årig studium i idrett/friluftsliv ved Sogn og Fjordane Distriktshøgskule

Sogn og Fjordane fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane (2003): Avtale mellom Sogn og Fjordane fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane. Samarbeid om kompetanse- og kunnskapsutvikling, formidling og utdanning innan området folkehelse, friluftsliv og idrett. November 2003: 2001/1478 dokument nr 13 i ephortebasen HiSF

Sogn og Fjordane fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane (2007): Forlenging av avtale mellom Sogn og Fjordane fylkeskommune og Høgskulen i Sogn og Fjordane, Regionalavdelinga, Forlenging av avtalen om kompetanse- og kunnskapsutvikling innan området folkehelse, friluftsliv og idrett. 10.10.2007. dokument nr 22 i sak 2001/1478 og vår førespurnad om forlenging dokument nr 17 med ref 2001/1478 - 4846/2007

Sogndal Lærarskule/NIF/Sogn og Fj. Idrettskrins/Sogn og Fj. Skikrins/DNT/Sogn og Fj. Turlag/Stryn Skulekontor (1990): Fagplan ½ - årig mellomfagtillegg, snø- og skiaktivitet

Sogndal Lærarskule/NIF/Sogn og Fj. Idrettskrins/Sogn og Fj. Skikrins/DNT/Sogn og Fj. Turlag/Stryn Skulekontor (1990): Fagplan halvårseining i snø- og skiaktivitet, aktivitetsleiarkurs i alle skiidrettane, B-kurs, grunnkurs i brevandring

Sogn og Fjordane Idrettskrins (2003): Landsomfattande utdanning. Samarbeid mellom høgskule og idrett. Notat til møte i styringsgruppa for høgskuleutdanninga, 29/10-03. Sogn og Fjordane Idrettskrins, Førde.

Sogn og Fjordane Skikrins (2005): Evaluering -2004. Notat styringsgruppa for trenar- og høgskuleutdanninga i Stryn og Sogndal. Sogn og Fjordane Idrettskrins, Førde

Solbraa, Ane K. (2016): Forskningsgrupper institutt for idrett. Våren 2016

St.meld. nr. 27 (2000-2001) Gjør din plikt - Krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning.

Stokke, Rasmus (1997): Grunnlagsdokument for vidare oppfølging av FOU-støtte. FOU-rapport 1997, Avdeling for lærarutdanning, Høgskulen i Sogn og Fjordane

Stokke, Rasmus (1997): FoU rapport for 1998. Publikasjonar og avslutta FoU-arbeid i 1998 utført i seksjonane kristendom, matematikk og kroppsøving, Avdeling for lærarutdanning, Høgskulen i Sogn og Fjordane

Stokke, Rasmus (1998): Sluttrapport forprosjekt Idrettssenteret i Sogn og Fjordane, innstilling frå styringsgruppa, HSF - notat nr. 4/98

Stokke, Rasmus (2000): Publikasjonar og arbeid i idrettsseksjonen 2000, Avdeling for lærarutdanning, Høgskulen i Sogn og Fjordane

Stokke, Rasmus, Skjerven, Eivind, Sunde, Arne P (1990): Snø- og skiaktivitetar på Strynefjellet. Ski-Sport nr. 1, 1990. s. 54.

Stokke/Demminck/Kalstad/Norheim/Flåten (1988): NIB Norsk Høgskule for Bevegelsesvitenskap. Studieplan og reglement. Vesterland, Kaupanger.

Studentguidar: Biblioteket ved HiSF

Studiekatalogar: Biblioteket ved HiSF

Yttri, Gunnar (2008): «Frå skuletun til Campus». Skald forlag,

Kjelder i private arkiv

Kjelder i private arkiv som historieforteljinga bygger på.

Kjeldene er tilgjengeleg på tidspunktet rapporten vert publisert, sommaren 2020. Kjeldene er rammeplanar, studieplanar, klasselister, fagplanar, studentguider, studiekatalogar, avtalar, brev, avisutklypp, ressursplanar, rapportar mm. som tilsette har teke vare på: kjeldene er i private arkiv hjå personen som står i parentes.

Aaberge, Kari (1988): Prosjektrapport for utveljing av testbatteri og resultat for fysisk test og retest av 240 – 8 klassingar. Rapport i To delar (Kari Aaberge)

Brev frå Fylkesidrettskonsulent Grunde Selås om Regionalt etterutdanningskurs i Sogndal 7. - 11. juni 1982. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Brev frå kroppsøvingsseksjonen ved Sagene lærerskole i Oslo datert 19/2 1975. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Fagplan Grunnkurs i kroppsøving 1976. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Fagplan kvartårseining i kroppsøving frå 1976-1986. *Fagplan.* (Grethe Aasprong Eckhoff)

Fagplan Fd-kurs frå 1976-86. *Fagplan.* (Grethe Aasprong Eckhoff)

Fagplan Fysisk fostring førskolen frå 1975-1976. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Fagplan Første 1/2årseining i kroppsøving frå 1978-1986. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Fagplan 1/2årseining i drama/fysisk fostring 1981. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Fagplan Andre halvårseining i kroppsøving 1982. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Fagplan ½ årseining Utefag 1991 -1996. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Fagplan for 10 – vekttalseining i Tilpassa idrettar (Kari Aaberge)

Handicapriding – med grunnleggande rideopplæring 10 vt. (*Kari Aaberge*)

Idrettsskule, Planleggingsnotat og rammeplan for skuleåret 1987/88 (1987) (*Kari Aaberge*)

Korrespondanse relatert til desentraliserte kurs 1978, 1981, 1983. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Leigeavtale mellom Sogndal idrettslag og Sogndal lærarhøgskole datert 21/6 1985, underskrevet av Nils Tore Opheim og Arnvid Kyrkjeeide. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Plan for påbyggingsstudium i Tilpassa idrett 10 vt, på Sandane på starten av 90-talet. Utarbeidd av Kari Aaberge. (Kari Aaberge)

Planar for årseining i riding saman med Eid kommune på tidleg '90 talet. Utarbeidd av Kari Aaberge. (Kari Aaberge)

Referat frå møte om idrettsbygget med SIL 26/8-1986. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Ressursoversikt 2016. (Reidun N. Fretland)

Ressursoversikter: Døme frå 1981-1984. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Skriv til kursdeltakarane i forkant av konferanse i juni 1982 med vedlagt timeplan. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Studentguider frå 1974 til 1984. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Tribuneanlegg ved Kvåle stadion: Brev frå Johannes Urheim til Sogndal idrettslag datert 21/12 1983. Forprosjekt for idrettshus og tribuneanlegg med teikningar, kostnadsoverslag og finansieringsplan. (Grethe Aasprong Eckhoff)

Undervisningskompendium 1986-1996. (Grethe Aasprong Eckhoff)

VEDLEGG

Programansvarleg og årsansvarleg – ansvar og oppgåver

Emneansvarleg – ansvar og oppgåver

Diverse info om DAGLEG DRIFT

Tilsette på idrett frå 1972 til hausten 2016

Programansvarleg og årsansvarleg – ansvar og oppgåver

- Ansvar for at bachelorprogrammet/masterprogrammet vert gjennomført
- Være ryddige, og ikkje minst imøtekommende
- Kommunikasjon både oppover (instituttleiar, dekan...)
- Bortover (andre programansvarlege (t.d. i høve timeplan) og fagtilsette, men og kommunikasjon med studieavd og sisof)
- Ansvar for å kalle inn og gjennomføre linjemøter
- Nedover (studentar; t.d administrere fråvær, arbeidskrav) i HSF-systemet.
- Kontakt med utanomverden (stadig forespørslar i høve studentar og studiet)

PLANLEGGINGSARBEID

Planlegge studiet og følgje opp planar, dette saman med emneansvarleg

- Ressursfordeling (kven skal inn og kor mykje skal dei inn?)
- Lage årsplan og timeplan
- rom til undervisning
- kontakt med eksterne forelesarar, kurshaldalarar, sensorar
- Pensum

GJENNOMFØRING AV ÅRET

- Ansvar for oppstart
- Administrere studiestart
- Organisere kolokviegrupper
- Informasjon til studentane om studieåret
- Lage og informera om kommunikasjonslinjer mellom studentar og tilsette – Fronter, TimeEdit....

Studiekvalitetsarbeid

- sørge for å få valt tillitsvalgt
- sørge for å få valt emneutval
- ta initiativ til første møtet i emneutval
- få inn, levere emneutvalsreferat til studieleiar
- emneevaluering frå faglærar
- gjennomføre studentsamtaler/utdanningssamtaler

Styra studiet

- Skaffe timelærar, gjere avtaler med desse (standardopplysningar, underskrift)
- Kalle inn til linjemøte etter behov
- Bruke emneutvala aktivt
- Kontakt med alle emneansvarlege og faglærarar som høyrer til di gruppe
- Svara på spørsmål frå studentar, ta dei på alvor, søkja å løysa problem
- Eventuelt senda studentane vidare til dei som er betre eigna til å hjelpa dei
- Praksis, (Desse oppgåvene er ofte knytt til ein skildpersonar ikkje nødvendigvis programansvarleg)
- Ha kontroll på at oppgåver og arbeid rundt eksamen vert utført (sjå oppgåver for emneansvarlege)

ETTERARBEID

- Du som programansvarleg skal evaluere programmet i forhold til innhald, pensum, gjennomføring, og diskutere dette med alle faglærarane på bachelorprogrammet
- Revidere studieplan for neste år
- Revidere emneplanar (delegerast til emneansvarleg)
- Lage oversikt over studentar som evt manglar arbeidskrav, arkivere det.

Kari

EMNEANSVARLEG – ANSVAR OG OPPGÅVER

Være ryddige, og ikkje minst imøtekomande

Planlegging av gjennomføringa:

- Ressursfordeling (kven skal inn og kor mykje skal dei inn?)
- Skaffe timelærar, dette saman med programansvarleg, gjere avtaler med desse (standardopplysningar, underskrift)
- Kontakt med alle faglærarar som underviser på ditt emne
- Ha kontakt med eksterne forelesarar, kurshaldarar,
- Ansvar for pensum
- Kommunikasjon både oppover (programansvarleg), bortover (andre fagtilsette) og nedover (studentar; t.d administrere fråvær, arbeidskrav)

Gjennomføringa av emne:

- Administrere emne, informere studentane korleis gjennomføringa er tenkt for det aktuelle emne.
- Organisere studentane slik det er tenleg for gjennomføringa av emne.
- Informera om kommunikasjonslinjer mellom studentar og dei som underviser i emne.
- Det er viktig å vere i dialog med emneutvalet, **ha møte tidleg i gjennomføringa for å oppklare eventuelle uklarheiter/misforståelsar/situasjonar.**
- Kommunikasjon med studentar
- Væra til stades for studentane for spørsmål dei har i forhold til emne som fag og gjennomføring.
- Svara på spørsmål frå studentane og ta dei på alvor.
- Lage eksamensoppgåver (saman med dei andre faglærarane om de er fleire på emne)
- Finne sensor og klagesensor, diskutere dette med programansvarleg, sende navna til eksamenskontoret
- **same sensor bør/skal ikkje vere sensor meir enn 3 år. Absolutt grense er 5 år.**
- evaluere emne saman med studentane

Etterarbeid:

- Du som faglærar skal evaluere emne i forhold til innhald, pensum, gjennomføring, studentinnsats, din eigen innsats.
- Ansvar for revidering av emneplan for neste studieår, dette saman med programansvarleg.

Kari

Diverse info om DAGLEG DRIFT

1. Utstyrslåne frå Idrettssenteret. Utstyr frå Treningssenteret skal ikkje takast med til andre undervisningsrom.
2. Bøker frå bokhandel, eller anna bokkjøp må klarerast med instituttleiar, før eit evt kjøp.
3. Utstyr til undervisning må klarerast med instituttleiar før kjøp.
4. Bruk av Idrettssenteret sine lokaler skal gå gjennom faglærar. Studentar kan ikkje bestille rom.
5. Avspasering/ferie må søkast om i ESS, og avklarast med instituttleiar først
6. Bruk tavla ved kontora til å informere om kvar vi er
7. Kjernetida er 0900-1500, resten er fleksitid

STUDENTAR

Ein del studentar på idrett er studentpolitiske aktive, og har verv der dei må ha fritak frå undervisning

Student ønskjer:

8. tilbakemeldingar på arbeid, helst individuelt. NB! set av ressursar til det
9. dei ønskjer mykje praksis
10. **dei ønskjer vite kven “vi” er bak ansiktet. Kvar vi har utdanninga frå, kva nivå vi har utdanning på, kva vi forskar på, kva utviklingsarbeid vi gjer, mm.**
11. IKKJE UNDERVISNING ETTER 1200 PÅ ONSDAGAR
12. Vi har tildelt ressurs for kvar heiltidsstudent på 1,34 at til personleg oppføljing gjennom samtalar for 1. og 2. års studentar. Første samtal gjennomførest på hausten. (program- og årsansvarlege delegerar)

UNDERVISNING

13. Dagen startar kl 0815
14. Det vert fleire brukarar på klasseromma
15. **Reidun** har ansvar for all koordinering av Campushall, Storhall, Svømmehall, alle bestillingar, kontrollar må gå gjennom ho når det gjeld praktiske undervisningsrom.

16. **Timeedit (Hanne Kvam/ Astrid Hove)** har ansvar for all koordinering av teorirom. Alle timeplanar må leverast til dei.
17. Bytte av timer ved td. Sjukemelding må gå gjennom programansvarleg.
18. Ressursdisponering 2016 – 2017
 - På teorifag legg vi oss på 3-4 t/sp
 - På praktiske fag 6-7 t/sp
 - Set av ressursar til tilbakemelding på studentarbeid, gjerne individuell tilbakemelding
 - Bacheloroppgåve 15 at/oppgåve
 - Faktor 3 på bachelorutd. Faktor 5 på master
 - Bruk eksterne sensorar på så mange eksamenar som mogeleg neste år.

Oppstarten i hausten 2016:

- 1. års studentar startar 15.08.16 (eige program dei første dagane nedanfor)
- og 3. års studentane startar 17.08.16
- Master startar 22.08.16
- Veke 32 er vi tilbake etter ferien, personalmøte 09.08.2016

Tilsette på idrett frå 1972 til hausten 2016 (medio august)

Forbehold om evt. manglar eller feil. Kjelde er arkivet ved HiSF

- Grethe Aasprong Eckhoff frå 1973- 2007
- Bjørn Sørheim frå 1973-1981
- Rasmus Stokke frå 1976-79, og frå 1981 – 2001
- Kari Aaberge 1985 - 2019
- Odd Harald Kvåle frå 1979-1981.
- Jan Morten Loftesnes, tilsett 1.08.1991- dd,
- Frode Fretland, tilsett 1.08.92 - dd, Frode hadde tidlegare hatt eit vikariat ved Høgskulen
- Greta Elverum Salveson, tilsett 1.08.92 – 31.07.93,
- Einar Ylvisåker, tilsett 1.08.93 - dd,
- Reidun Nerhus Fretland, tilsett 1.08.93 - dd,
- Steinar Brattenborg 1.08.93 – 31.07. 96,

- Tor Slottsvik, 1.08.92 – 31.07.95 (Sandane)
- Knut Førde, 1.08.93 – 31.07.95 (Sandane)
- Kari Rønnestad, tilsett 1.08.93 – 31.07.94
- Rolf Salveson, tilsett 1.08.96 – 1.01.15
- Kai Erik Moen, tilsett 1.08.95 – 31.07.99
- Asta Kvitne 1.08.97 – 31.07.00
- Olav Bjarne Lysklett 1.01.97 – 31.07.01
- Geir Kåre Resaland 1.08.97 (i vikariat), deretter 1.08.01 - dd
- Asgeir Mamen, tilsett 1.08.98 – 31.07.14
- Harald Vikne, tilsett 1.08.98 – 31.07.99

- Katrine Bjørgen, tilsett 1.08. 98 – 31.07.00
- Jo Inge Gåsvær, tilsett 1.09. 98 – 31.07.99
- Kjell Kjørlaug 1.08.01 – 31.03.07
- Rob Aldenkamp 1.09.99 – 31.07.02
- Roland van den Tillaar 1.08.00 – 31.07.02, deretter 01.11.07 – 31.12.12 i (20 – 25%)
- Odd Lennart Vikene, 1.08.02 – 31.07.16 (20% til 31.03.16)
- Linda Hallandvik, 1.08.02 – dd
- Christian Frøyd, 1.08.04 - dd,

- Birte Barsnes, 1.08.04 - dd (ulike prosentstillingar 80%),
- Vegard Vereide, 1.08.04 - dd,

- Kjersti Johannessen, 1.08.04 –dd
- Vegard Fusche Moe, 1.09.05 –dd
- Tommy Langslet, 1.01.06 – 15.01.10
- Ane Solbraa, 1.08.06 - dd
- Atle Sæterbakken, 1.08.07 – dd
- Eivind Aadland, 1.08.08 - dd
- Petter Erik Leirhaug, 1.08.08 - dd(permisjon i 4 år 18.10.10 – 1.12.14)
- Marius Steiro Fimland, 1.08.09 - 31.01.10
- Jostein Steene-Johannessen, 23.09.09 – 31.07.13 (20% til 31.03.16)
- Lena Dahl, 1.01.10 – dd.

- Grete Steene-Johannessen, 1.08.10 – 31.07.13
- Marit Svarstad Andreassen, 1.08.10 – 31.07.17
- Joar Fossøy, 1.08.10 – dd
- Katrine Aadland, 1.08.10 – dd
- Vidar Andersen, 1.08.11 – dd
- Åge Lauritzen, 1.08.11 - dd
- Jostein Sanderud, 3.01.12 – dd
- Amund Riiser, 1.08.12 - dd
- Mette Petersen, 08.05.13 - dd
- Turid Skrede, 1.08.13 – dd

- Laura Suonimen, 1.08.13 – 31.07.17
- Anders Stavnsbo, 1.08.13. – 31.07.15
- Ada Kristine Nilsen, 1.08.15 - dd
- Ole Erik Grinde, høgskulelektor (nærings phd)
- Ellen Blom, 1.01.16 -
- Kristina Klokkehaug, (20%) kjøpt tenester frå sogndal VGS
- Lars Olav Halleråker, (20%) kjøpt tenester frå sogndal VGS
- Øystein Lerum, 1.05.14 vittass -
- Dag Andre Mo, 1.08.16 – 31.07.17
- Sylvia Hole, 1.08.16 –

- Dag Ove Hovdal, 1.08.16 – 31.07.17
- Anine Brudeset, 1.08.16 -
- Espen Hermans, 1.08.16 -
- Solveig Nordengen, 15.08.16 –
- Ørjan Nygård, 1.08.12 – 31.07.14
- Gunnar Slettaløkken, 1.08.10 – 19.08.11
- Maria Kolnes, 1.08.14 – 31.07.15

- **Eksterne i toarstilling,**
- Sigmund Alfred Andersen, dr. scient., professor II (20 prosent stilling)
- Lars Tore Rongland, PhD., (20 prosent stilling)
- Gunn Engelsrud, professor II (20 prosent stilling) frå 1.jan. 2015
- Harry Rutter professor II (10 prosent stilling)
- Peter Varley, PhD., (20 prosent stilling totalt i Sogndal, 5% idrett)

- **Andre med tilknytning**
- Gry Tokvam, høgskulelektor (20%) i eit år
- Jon Ingulf Medbø (30%)
- Kristin Løseth, delt stilling ASF (70%)- Idrett(30%) i to år